

**Quæstionum Canoniarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Pars II. De Excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

4. decretalium à n. 2336. quamvis autem absolutio à censuris, per metum gravem injustè incussum ad eam extorquendam, juxta Tambur. l. 1. in decal. c. 2. §. 5. n. 24. ex se valida sit; tamen, quia invalidata est ab Ecclesia, c. unico, de iis, qua vi, in 6. nulliter ex tali metu confertur. Absolutus autem in foro interno (nisi fuerit nominatim denunciatus) non tenetur se foris gerere tanquam excommunicatum; præsertim si constet, sic esse absolutum; illa enim absolutio valet ad omnia, præterquam in judicio, ubi lis movetur. Lessius in Auctario, V. Absolutio, casu 8. n. 18.

1849 Præter hæc not. quòd impubes, qui percussit clericum, absolvatur ab Episcopo, c. *Super eo*, de sent. excom. Monachos se invicem percutientes in Claustro (idem est de Canonicis Regularibus) absolvat Abbas; & in hujus defectu Episcopus, c. *Monachi*, cod. ubi adverte, quòd ly in *claustris* non restringat: sed significet tantum, quod sapius sit, ut notat Barbosa hic n. 4. Si autem Abbas sit percussor sui Monachi, absolvit eum Confessarius electus.

PARS II

De Excommunicatione.

1850 **I**nter censuras in particulari excommunicatio primum locum habet; est enim inter omnes poena gravissima. De hac præmissis iis, quæ omnibus censuris communia sunt, dicemus jam illa, quæ huic propria sunt, potissimumque sita in effectibus eius, sanè copiosis, & gravibus. Multipliciter in jure solet nominari *excommunicatio*. Nam vocatur *Distinctio* Ecclesiasticæ censuræ, prout habetur c. 1. de offic. vicar. in 6. Dicitur *abominatio*, & excommunicatus abominatus sæpè apud Alciatum, ut notat Alex. Scot. V. cod. Dicitur *subtrahitio gratiæ Apostolicæ Sedis* in c. *qua sedem*, de offic. Ordin. Appellatur *censura divina* à Tertulliano in Apolog. advertit gentes c. 39. Item *censura Ecclesiastica* ab Innocent. III. in c. *Nuncios*, de Decimis. Rectè autem censuræ nomen in illam quadrat, utpote poenam, quæ hominum contumacia reprimatur; sicut olim reprimebatur apud Romanos censorio munere. Dicitur *Mors* à Cypriano l. 1. Epist. 11. & à jure c. *Abst* 11. q. 3. & c. *per venerabilem*, §. *Sunt autem*, qui filii sint legitimi, Quia sicut mortuus vitæ hujus fructibus caret,

ita excommunicatus spiritualis vitæ fructibus privatus est. Vocatur *Medicina* à S. Augustino hom. 50. c. 12. & refertur c. *multi*, 2. q. 1. quia ad eum finem profertur debet, ut corrigat, & sanet, juxta Apóst. 1. Corinthi. 5. *Ut spiritus ejus salvus fiat in die Domini.*

Præterea nuncupatur *Muro Episcopii* à Joanne Papa, c. *Viss*, 16. q. 2. quia (ut inquit Cyprianus lib. 1. Epist. 11. alias epist. 62. ad Pomponium) spirituali gladio superbi, & contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. *Virga ferrea* dicitur à S. Hieronymo Epist. 58. quia nulla alia censura aquè atque excommunicatio superbiam comprimit & confringit. *Nervus Ecclesiasticæ disciplinæ* à Clem. V. in Clement. 1. de sent. excom. & Innocent. III. quia sicut nervis membra corporis ligantur, & stringuntur, ut munia sua obeant, sic fideles hæc censurâ in suo officio continentur. *Maxima omnium poenarum* dicitur à S. Augustino de Corrept. & gratia c. 15. & refertur c. *Corripiantur* 24. q. 3. Quia in c. *Cum non ab homine*, de judic. Celestinus III. ait: Ecclesiam post *anathema* latum non habere ultra quid faciat. Constat etiam ex c. *omnis Christianus*, 11. q. 3. ubi ponuntur hæc verba: *Omnis Christianus, qui à Sacerdotibus excommunicatur, Sathana traditur, quomodo: scilicet quia extra Ecclesiam Diabolus est, sicut in Ecclesia Christus*: ac per hoc quasi Diabolo traditur, qui ab Ecclesiastica communione removetur; Sic Pereyra in Elucidario à n. 1730.

ARTICULUS I

Quid, & quotuplex sit excommunicatio?

Escobar Theol. mor. tr. 4. Exam. 2. c. 1. 1851 definit eam, dicendo *esse censuram Ecclesiasticam, quæ homo baptizatus privatur spiritualibus bonis, & communicatione civitatis*; Gibalinus disq. 1. q. 2. n. 2. ait, *esse censuram, quæ hominem privet communione fidelium*, idem sentiente P. Suarez D. 8. hic, sect. 1. Mihi placet definitio secunda. Nam prior non videtur excommunicationi minori convenire. Est autem triplex *communio fidelium* 1. *purè interna*, quam habent fideles, ut sunt membra ejusdem corporis mystici sub Christo capite, in quo per fidem, & charitatem uniantur, ratione hujus unionis habent, quòd unus alteri applicare possit ex congruo specialia beneficia;

neficia; & suas satisfactiones, quarum alter capax est, pro illo offerre; Layman l. 1. tr. 5. p. 2. c. 1. Deinde *purè externa*, seu *politica*, quæ consistit in fidelium convictu, colloquio, & commerciis: 3. *mixta* sita est in actionibus externis, & cœremoniis; interiorè quæ, ac spiritualem fructum ex propria institutione confert. Huc spectat usus activus Sacramentorum, Ecclesiæ suffragia, quæ scilicet nomine Ecclesiæ in Sacrificio, aliisque precibus publicis, & officiis pro universa Ecclesia funduntur; item satisfactio Christi, & Sanctorum, quæ ab Ecclesia ex communi thesauro fidelibus iustis applicantur.

1853 Not. autem 1. quod Ecclesiæ nec velit, nec possit per censuram privare fidem communicatione purè internâ; ita Layman cit. n. 3. Gibalin. dist. 1. q. 1. n. 5. Nam Ecclesiæ invito tollere non potest, quod est, esse membrum corporis Christi per fidem, & charitatem cum reliquis fidelibus, in quo sita est radix internæ communionis. Hinc quando diximus, hominem per censuram privati spiritualibus bonis communibus, intellige publicis, non internis.

1854 Not. 2. quod nec possit hominem privare fructu, quem percipit ex aliorum privata pietate; hæc enim sunt bona privata operantis; Layman cit. n. 4. Hinc quilibet, etiam Sacerdos in sacrificio (sub memento) pro excommunicato privatim, & suo nomine licitè orat; Layman cit. & Streinius cit. n. 5. non autem nomine Ecclesiæ; hinc cum dicitur, quod excommunicatio privet Ecclesiæ suffragiis, intellige his, quæ publicè fiunt nomine Ecclesiæ; non verò, quæ privatim à singulis nomine suo.

1855 Not. 3. Quod nomine *excommunicationis* simpliciter, & sine addito prolata, post constitutionem Gregorii IX. in c. *Si quem*, 59. de sent. excom. intelligatur excommunicatio major; ita Gibalinus cit. q. 2. n. 4. & 5. Unde quando in c. 1. de exceptionibus in 6. dicitur: si quis in iudicio *excommunicationem* opponat, illius speciem declarare debet; intellige *speciem excommunicationis majoris*, desumptam scilicet ex delicto, an ex violatione Ecclesiæ, an ex percussione Clerici? &c. non verò speciem excommunicationis ut sic, ita Castropal. D. 2. p. 2. n. 3.

1856 Nec locum habet regula juris, quod in dubio benignior interpretatio capienda sit, hic enim post constitutionem Gregorii

IX. vox excommunicationis simpliciter prolata, non amplius est in dubio, an stet pro majori, vel minori, nisi ex adiunctis colligatur, tunc solum interdicti usum passivum Sacramentorum. Ante Gregorium IX. excommunicatio simpliciter prolata stabat pro excommunicatione minori, ut notat Gibalin. cit. n. 4. & colligitur ex c. *Engelrudam*, 3. q. 4.

Quoad divisionem excommunicationis 1857 nis, non afferro illam, quæ est à jure, & ab homine, idque per sententiam generalem, vel specialem; item eam, quæ est ipso jure, seu lata sententiæ, & alteram, quæ solum est sententiæ ferendæ: de his enim in communi actum est à n. 1612. Solum ergo agimus de excommunicatione, quæ dividitur in majorem & minorem; illa *simpliciter* privat communicatione fidelium; hæc tantum secundum quid, scilicet quoad solum usum passivum, seu receptionem Sacramentorum. Hinc illa, est privatio totalis; ista, tantum partialis; ubi etiam nota, quod hæc nomina, *major* & *minor* sint nomina correlativa: nam major dicitur habito respectu ad *Minorem*: sicut è contra Minor vocatur, non ut quidam sentiunt, ob parvitatem objecti, sed respectu *Majoris*; quia est pars majoris, ut tenet Sotus in 4. dist. 22. q. 1. a. 1. *Minor excommunicatio*, ut sumitur ex c. *penult.* de sent. excom. sic definitur: *Est censura privans Sacramentorum participatione.*

Quare (ut docet Suarez D. 24. sect. 2.) 1858 proprius, & adæquatus hujus censure effectus est privare hominem usu, & participatione Sacramentorum: quamvis enim sic ligatus hac excommunicatione, si celebret, vel Sacramenta suscipiat, nec irregularitatem, nec aliam pœnam ipso facto incurrat, tamen peccat graviter. Omnes alii actus Ecclesiasticæ communicationis, tam Sacri, quam civiles illi excommunicato licent. Nec dicas positam definitionem competere peccato lethali, quatenus hoc privat receptione passiva Sacramentorum; & enim N. quia peccatum illud non impedit directè, & per se prohibendo, imò non reddit incapacem Sacramenti pœnitentiæ: Secus excommunicatio Minor. Unde ad illud tollendum sufficit contritio, ad hanc requiritur absolutio.

Excommunicatio major ulterius dividitur in *justam*, & *injustam*. Justa excommunicatio est, quæ in nullo deficit à iustitia, ac

ac proinde vendicat tria; primum, ut detur causa justa, & rationabilis, propter quam feratur; secundum, ut debito modo feratur: tertium, ut animo recto, ab habente potestatem, id est, à proprio iudice feratur: *injusta* dicitur, quæ in aliquo ex tribus assignatis deficit. Dividitur, 3. ratione efficacæ in *validam*, quæ efficax est, & *invalidam*, quæ nulla, & inefficax est. Dividitur, 4. ratione potestatis absolvendi in *reservatam*, & *non reservatam*. Quæ est ab homine, communiter reservata est suo auctori, vel ejus Successori, ita ut juxta Covar. in c. *Alma mater*, §. 12. n. 13. nec per superiorem ejus absolvi possit, nisi de ejus scientia. Quæ est à jure, & reservata, à nemine regulariter potest absolvi, præterquam ab eo, cui reservata est. Si autem nulli reservetur, absolvi potest ab Episcopo, imò à proprio paroco in foro conscientia. *Anathema* non differt substantialiter ab excommunicatione majori, sed tantum solemnitate, & apparatu. Reliqua ex dictis à n. 1609. resolvi possunt.

ARTICULUS II.

De excommunicato vitando, & non vitando.

1860 **C**um in sequentibus frequens mentio futura sit de excommunicatis vitandis, vel toleratis, not. *vitandum* dici, quem fideles tenentur vitare quoad communicationem cum illo tam in sacris, quam in civilibus, & politicis; & ideo talis etiam dicitur *non toleratus*; is verò, quem non tenentur evitare, sed cum quo communicare possunt, dicitur *toleratus*, & *non vitandus*. Olim, & jure antiquo omnis excommunicatus excommunicatione majori vitandus erat à fidelibus, ac proinde nullus cum illo licitè habere poterat ullam communicationem; patet ex c. *Excommunicatos*, II. q. 3. ex constitutione Calixti, ubi loquitur de excommunicatis quibuscunque: nunc tamen jure novo, ex Constitutione Concilii Constantiensis, quod celebratum est anno 1414. & confirmatum à Martino V. tantum vitandi sunt. 1. qui sunt excommunicati excommunicatione majori, & vel publicè, ac specialiter denunciati; aut adeo notoriè & sacrilegè percussurunt Clericum, ut eos in censuram canonis incidisse, nullà tergiversatione, vel suffragio celari possit; ita Concilium Constan-

tienſe in Extravag. *ad evitanda*; illius vitanda sunt: *ad evitanda scandala &c. nemo reneatur abſtinere à communicatione cum excommunicato, niſi ſententia, ſeu excommunicatio fuerit à Judice promulgata, vel denunciata ſpecialiter & expreſſe*: tum ſubjungit aliud genus vitandorum, ſcilicet *notiorum percufforum Clerici actu ſacrilego*.

Exinde ſequitur, quòd nullus ſe tueri poſſit privilegio Sedis Apoſtolice in c. *Nullo* h. t. quo minus vitare debeat talem excommunicatum non toleratum, poſt hanc conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, at rationem non omnes eandem afferunt. Aliqui dicunt; quia præceptum vitandi eſt juris divini; ſed contrarium eſſe patet ex Extravag. Martini V. *ad evitanda*. Vera igitur ratio eſt, non quòd Pontifex non poſſit concedere tale privilegium; ſed ſolum, quòd hoc non veniat generali privilegio exemptionis; Sic Barboſa in cit. c. *Nullo*, n. 6. Hinc intellige textum de privilegio Sedis Apoſtolice generali quoad exemptionem.

Not. autem 1. quòd hæc conſtitutio *ad evitanda*, ſit poſterior conſtitutione Clementis III. in c. *Cum non ab homine*, de ſent. excom. ubi præcipit, ut publicus excommunicatus vitetur publicè; occultus, occultè. Conſtitutioni Concilii Conſtantienſis aliqui volunt per Concilium Baſileenſe, illo poſterior, ſeſſ. 20. in fine, ſub tit. de excommunicatis vitandis, moderationem adhibitam eſſe, ut non ſolum notorius Clerici percuffor; ſed quicumque notorius excommunicatus vitandus eſſet. Verum conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, hoc non obſtante, integram ſervandam eſſe, docet Sylveſter, Suarez, Navar. Victoria, Avila, Coninch, & alii, quos citat, & ſequitur Caſtopal. n. 5. quia Concilium Baſileenſe fuit acephalum, atque adeo deſtitutum omni auctoritate; & in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 11. dicitur, non fuiſſe Concilium, ſed conciliabulum; erraſſeque in multis, maximè in depoſitione Eugenii IV. ita Caſtopalaus, & addit Gibalinus diſq. 7. q. 1. n. 4. & 8. hanc conſtitutionem tutò admitti propter communem jam ejus uſum, licet fortaiſſe vim legis ſynodalis, & univerſalis non obtineat; & propter hoc juri communi non deroget.

Not. 2. in dicta conſtitutione Concilii Conſtantienſis (ubi permittitur fidelibus cum certis excommunicatis aliqua com-

municatio, de qua dicemus infra) adiungi, non esse de mente Concilii, favorem aliquem per hoc facere ipsis excommunicatis, sed tantum fidelibus. Ex quo sequitur, omnem cum excommunicatis tolerantis communionem, fidelibus permitti; cum solum vitandi sint illi, qui aut notorii sunt percussores Clerici, vel nominatim denuntiati; non tamen aliter, quam si à fidelibus requirantur.

1864. Not. 3. Non eo ipso censi denuntiatum, quod quis publicè declaratus sit commississe crimen, cui annexa est censura. Nam *declarare crimen*, & consequenter censuram, non est specialiter, & expressè *denuntiare censuram*, sed tantum indirectè & implicitè; ita Navarrus, Castropal. Gibalinus disquis. 7. q. 1. n. 18. §. non sufficit, cum Reginaldo & Sanchez, contra Salas, Gutierrez, Avilam, Bonacinam, Sanctarell, Covar. & alios ibi, qui tenent oppositum.

1865. Not. 4. Ut percussor Clerici dicatur *notorius*, requiri, quod percussio facta sit coram maiore parte populi viciniae, vel communitatis, in qua ad minus sint decem, quibus constet, nullà tergiversatione, vel suffragio iniustitiam celari posse; Sic Navar. Avila, Layman, Hurtad, Coninch cum & apud Castropal. n. 7. quamvis addat Castropalaus n. 8. solam famam à fide dignis ortam, plenè & integrè probatam, de percussione Clerici, vel denuntiatione sufficere, ut vitandus sit percussor.

1866. Not. 5. Excommunicatum, in uno loco denuntiatum, vitandum esse ubilibet, doceri ab Henriq. Vasq. Filiuc. & Bonacin. sed probabilius negari à Castropalao p. 4. n. 9. cum Sanchez, Avila, & aliis. Quia excommunicatus, *publicus in uno loco*, non est censendus *publicus in alio*. Quando autem dicitur, quod denuntiatio *afficiat personam*, intellige *respectu eorum*, in quorum notitiam venit denuntiatio. Undè, quoniam obligatio vitandi etiam secreto, oritur ex denuntiatione notoria; ubi non est notoria, ibi non teneris vitare etiam secreto, licet alibi denuntiatum.

1867. Ex his inferes. 1. quod non teneris cum vitare, quem etiam evidenter nosti excommunicatum, si non sit notorius Clerici percussor, vel *publicè, specialiter & expressè denuntiatum*, sequitur ex n. 1860. idem est, si dicatur: *Excommunicamus Petrum incendiarium, & ejus complices, il-*
Tom. V.

lumque, & complices ut tales denuntiamus. Teneris enim tantum vitare Petrum, non complices; hi enim non sunt *specialiter*, sed tantum *generaliter* denuntiatum. Similiter nec teneris vitare excommunicatum; privatimque in cubiculo denuntiarum; quia talis non est denuntiatum *publicè*.

Quæruntaquæ, an obligatio vitandi 1868 excommunicatum denuntiatum, vel notorium Clerici percussorem sit juris divini? Respondet Suarez, & alii cum Castropal. p. 4. n. 2. esse solius juris Ecclesiastici; aliàs illam non posset Ecclesia restringere, vel extendere, aut mutare; sicut pro varietate temporum factum esse constat ex c. *quoniam multos*, 11. q. 3. hinc verba Matthæi c. 16. de habendo sicut Ethnico, qui Ecclesiam non audierit &c. non sunt præcepti, sed tantum consilii. Cæterum ut obligeris vitare excommunicatum non toleratum, requiritur certitudo moralis, eum esse talem; Sic Tamburinus l. 10. tr. 1. de excom. c. 3. §. 3. Et ut quis propter notoriam Clerici percussorem vitandus sit, non sufficit notoreitas juris, sed requiritur facti, ut dictum est alibi.

ARTICULUS III.

Quæ communicatio fidelibus permittatur cum excommunicatis tolerantis?

R Esp. permitti omnem fidelibus, ac si ii, 1869 qui stante excommunicatione tolerantur, excommunicati non essent, etiam seclusà necessitate; ita Gibalin. disq. 7. q. 1. p. 3. Extravag. *ad evitanda*. Ratio est, quia ex nullo capite fidelibus interdicitur communicatio cum excommunicatis tolerantis; aliundè clarè permittitur à Concilio Constantiensi, modo non inducas eos ad actionem, quam sine peccato, ex alio capite, quam ex vi censuræ, peragere non possent. Hinc fideles licitè petunt sibi administrari Sacramenta ab excommunicatis tolerantis; & hi ad fidelium instantiam licitè exercent suas actiones, perinde, ac si excommunicati non essent. Cum enim fidelibus directè concedatur facultas utendi illorum communionem; indirectè etiam illis conceditur facultas exhibendi petita. Nam aliàs fideles non possent licitè uti concessione Concilii, si illi non possent licitè respondere; ita Castropalaus, & Gibalin. loc. cit. Et ideo excommunicati tolerantis, à fidelibus requisiti, licitè quidem exercent actus alio-

Ggg quia

quin à censura veritos; non tamen ex se, & si non requirantur. Tota enim concessio est in favorem fidelium; non autem ullo modo directè in favorem excommunicati. Hi enim ex parte sua eodem modo tenentur alios fideles vitare, ac ante Concilium Constantiense tenebantur. Verùm quidem est, per accidens: & ex consequenti (ex licentia, & petitione fidelium) aliquid eis commodi accedere, non autem per se. Hinc etiam excommunicati inter se tenentur se vitare.

1870 Datam responsionem extende, ut fidelibus non tantum publicam, sed etiam privatam, & secretam communicationem cum excommunicatis toleratis liceat habere tam in profanis, quàm in Sacris; ita Gurtierrez, quem citat & sequitur Gibalin, cit. n. 14. Et quoniam in textu Concilii Constantiensis cit. præcipiuntur solum illi *vitandi*, qui inciderunt notoriè in sententiam Canonis ob sacrilegam Clerici percussionem; vel in aliqua censura sunt specialiter, & expressè denunciati; universaliter in omnibus aliis licet fidelibus communicare cum quovis censurato, qui non est ex prædictis. Hinc putat Gibalin, disq. 7. q. 1. n. 15. notorios suspensos, vel interdictos non esse vitandos; atque adeo, dum hæc censura denunciata non sunt, ut requiritur, potes cum ejusmodi censuratis communicare, ac si suspensi, vel interdicti non essent. Navar. Gurtier. Sayr. Hurt. cum & apud Castropal. p. 5. n. 8. Gibalin, disq. 7. q. 1. n. 15. ubi tamen not. ex Layman apud Gibalin, n. 16. hanc facultatem communicandi, cum excommunicatis toleratis, concessam fidelibus, non esse obligationem, sed licentiam & veniam. Hinc potest fidelis non acceptare imperium sui Episcopi excommunicati, quia non tenetur ei communicare, licet, si velit, possit; excipe, nisi consuetudo, vel edicta Principum aliud postulent; Gibalin, loc. cit. n. 18. in fine.

1871 Si quæras, an etiam excommunicatus sententiâ speciali non sit vitandus ante denuntiationem? Negant Adrianus, Medina, Felin. Rodolphus & Ugolin. apud Gibalin, n. 18. quia in Concilii constitutione nihil dicitur de specialiter excommunicatis. Nam verba Concilii sunt: *Nemo deinceps ex prætextu cujuscunque sententia, ab homine, vel à jure generaliter promulgata, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, &c.* Alii tamen ex communi consensu affirmant; quia

scilicet priora verba explicantur sufficienter per sequentia, quibus requirit, *ut sententia in certam personam lata* (quæ utique est sententia specialis) *non obstringat ad vitandum, nisi promulgata, vel denunciata.*

Quando fit appellatio à denuntiatione & censura, docet Gibalin, cit. n. 19. in fine, impediri, ne, qui appellavit, vitandus sit. Nam effectus appellationis est rescissio actus, à quo appellatur; & restitutio appellantis in statum pristinum, juxta Bartolum, Panormitanum, Decium, & alios; prout tradit Navar. l. 2. consil. de sent. & re judicata, n. 6. apud Portel. p. 2. casuum, casu 12. n. 5. quod verum existimo, quoties appellatio est legitima; secus, si non sit legitima, ut notavimus supr. Et quamvis appellatio contra latam ab Episcopo excommunicationem, si fiat ad Metropolitatum, non suspendat hujus excommunicati evitacionem in aliis, suspendit tamen in his, quibus probare vult nullitatem censuræ, vel intolerabilem errorem commissum, c. *Per tuas* 4. h. t. in his enim audiendus est; non autem, in sola probatione injustè late, nisi prius absolvatur, quod facere potest Metropolitanus ibidem. Econtra, si quis probet, se excommunicatum post appellationem, pendente probatione in judiciis evitabitur; extra judicium verò minime, c. *solet*, 2. de sent. excom. in 6. ibi: *in secunda verò questione statuimus, ut, qui ad probandum admittitur, pendente probationis articulo, in cæteris, qua ut actor in judiciis attentaverit, interim evitetur. Extra judicium verò in officiis, postulationibus, & electionibus, ac aliis legitimis actibus nihilominus admittatur.*

Quares, quid dicendum, si denuntiatione fit dubia? 12. quod tunc nemo vitandus sit; tunc enim possessio non stat pro denuntiatione; ubi autem denuntiatio certa est, licet non constet excommunicatio, nihilominus denuntiatum vitandum esse, docet Gibalinus cum communi n. 28. quia obligatio vitandi oritur ex denuntiatione, quod talis excommunicationem incurret; quod videtur limitandum ad forum externum; nam, si cui constaret, talem in re excommunicatum non esse, in foro conscientie non esset vitandus, seculo scandalo, & contemptu. Denique si Confessarius ex sola confessione novit, aliquem esse denuntiatum, non tenetur illum vitare. Non enim novit illam denuntiationem

nem modo humano, exponitque se periculo violandi sigillum confessionis, quod nullo modo licet; Sic Tamburinus tr. 1. de excom. c. 3. §. 3. n. 10. Similiter Parochus non tenetur vitare, quem iustus est denuntiare, si nondum denuntiavit, licet actu habeat literas denunciatorias; ita Sylvest. & Guttier. apud Gibalinum; quia tunc adhuc denunciatus non est. Qui verò semel est denunciatus, is semper vitandus est, quam diu non constat, eum esse à censura liberatum. Imò in c. *Sicut nobis*, 39. de sent. excom. definitum est, præsumi durare excommunicationem, ubi non constat de obtenta absolutione. Reliqua quæ pertinent ad licitam, vel non licitam communicationem cum excommunicatis, ex sequentibus intelligentur.

ARTICULUS IV.

De privatione communicationis in Sacris.

1874 **I**nter primos effectus excommunicationis majoris est, quòd eum, quem afficit, privet communicatione cum fidelibus in rebus sacris. De communicatione enim in profanis & civilibus, dicemus in seq. pertinent autem ad communicationem in sacris, Ecclesie suffragia, usus activus & passivus Sacramentorum, divinorum officiorum, & aliarum rerum sacrarum, sepultura Ecclesiastica, receptio & collatio beneficiorum Ecclesiasticorum, jurisdictio utriusque fori & similia.

§. 1.

An, & quomodo excommunicatio major privet communibus Ecclesia suffragiis?

1875 **C**ommune suffragium Ecclesia nihil aliud est, quam communis totius Ecclesie oratio; qualis est sacrificium Missæ, recitatio Breviarii, ceteræ preces publicæ, & benedictiones, quæ fiunt ab eisdem Ecclesie Ministris, nomine & in persona totius Ecclesie ad impetrandum suis fidelibus auxilium spirituale. Hinc nor. ex Gibalino disquis. 7. q. 2. n. 3. per preces publicas Ecclesia non intelligi eas, quæ à fidelibus publicè fiunt, sed quæ à ministris & personis Ecclesie ad id deputatis, ac ipsius vices gerentibus, modo, ac ritu ab ipsa præscripto: per privatas autem, quæ fiunt à personis non designatis ab Ecclesia eo modo, ut dictum est.

1876 Potest autem in his omnibus considerari

Tom. V.

triplex fructus, in quo communicent fideles; primus, qui venit ex privata intentione operantis nomine suo; secundus, qui ex satisfactione, & meritis Christi, ut cum Minister in ejus persona, & nomine agit: tertius, qui respondet operanti, ut agenti nomine Ecclesie. Primo, & secundo fructu non privat excommunicatio major, cum non pendeat à jurisdictione Ecclesie. V. n. 1852. & seq. Sermo igitur est de tertio. Nam *privari communibus Ecclesie suffragiis*, aliud non est, quam *carere fructu*, qui ex communibus sacrificiis, & orationibus Ministrorum, prout pendet ab intentione Ecclesie volentis, vel nolentis hunc vel illum in tali oratione, nomine suo faciendâ, includitur, ad fideles derivatur, his positis:

Excommunicatio major quemlibet, 1877 quem afficit, non absolutum à tali censura, privat communibus Ecclesie suffragiis; ita Gibalin. cum communi, n. 8. hoc enim facere potuit Ecclesia; & eam hujus esse voluntatis, constat ex c. *à nobis*, 28. ibi: unde quantumcunque se quis juramento præstito, quòd Ecclesie mandato pareret, humiliate curaverit: quantacunque poenitentia signa præcesserint, si tamen morte præventus absolutionis non poterit beneficium obtinere, *quamvis absolutus apud Deum fuisse credatur, nondum tamen habendus est apud Ecclesiam absolutus*, & c. *Sacris*, 38. de sent. excom. ibi: licet is, qui voluntarius excommunicatis illis communicaverat, qui cum omnibus favoribus, & participibus suis excommunicationis sententia sunt adstricti, ad cor rediens de mandato Ecclesie excommunicatos, quos prius fovemat, expugnaverit; non tamen, priusquam absolutionis gratiam perceperit, habendus est absolutus. Ex quibus patet, hoc verum esse, licet foret contritus, si non sit absolutus. Contritio enim non tollit vinculum censura; c. *Sacris*, cit. item est, si censura injusta quidem sit, sed valida, Gibalin. n. 20. contra complures, quia talis revera est excommunicatus.

Ex dictis inferes, quòd peccet mortali, 1878 ter, qui suffragia Ecclesie in particulari offert pro excommunicatis vitandis; facit enim contra præceptum Ecclesie in re gravi; ita S. Thomas, Suarez, Fillucius, Bonacin, & alii. Licet tamen illis applicare fructum, ut respondet operanti ex intentione privata ex n. 1876. Si petas, an possit nomine Ecclesie quis orare pro illis saltem in communi

Ggg 2

affir.

affirmat Sylvester, Sonimas, & alii apud Castropal. n. 5. Sed rectius contrarium docet cum Castropal. n. 6. Gibal. n. 22. tum quia Ecclesia sua bona vult solum communicare suis membris, sibi unitis; tum quia sic vitandi non magis privarentur illis fructibus, quam fideles. Nam & pro his solum generaliter oratur.

1879 Quæres, an liceat hoc facere pro illis, saltem in communi, tanquam pro extraneis, ut reducantur ad obedientiam Ecclesie? affirmat Sylvester, & alii apud Leonardum q. 7. quia ipsa Ecclesia, die parasceves, sic pro illis orat, ut etiam pro hæreticis &c. sed probabilius negatur, quia Ecclesia intentio est nullo modo, *nomine suo*, pro illis orare. Quando verò in parasceve orat pro hæreticis, id facit, quia Christus pro omnibus mortuus est; nunquam tamen pro excommunicatis sub hoc nomine. Ceterum ex eo facto Ecclesie nihil concluditur ad alium inferiorem; hæc enim condidit legem, adeoque in illa dispensare potest. Unde alii negant à Sacerdote in aliis Missis licite usurpari orationem illam, quâ utitur Ecclesia in parasceve pro hæreticis; intellige, *si vitandi sint*. Licet tamen indirectè orare etiam per communia Ecclesie suffragia pro illis, pro quibus aliàs non licet directè, v. g. si quis oraret *pro augmento Ecclesie, &c.* sic enim, indirectè, saltem, oratio etiam pro illis fieret.

1880 Licere facere publica Ecclesie suffragia pro excommunicatis vitandis, quando sunt contritii, & per eos non stat, absolvi à censura, docet S. Antonin. Navar. Covar. Henriq. Sayr. Davila apud Castropalaum n. 7. Sed rectius negat Sorus, Suarez, Coninch, Layman, Hurtad. cum & apud Castropal. n. 8. ex c. à nobis, 28. de sent. excom. ubi hoc expressè decidit Innocentius III. de eo, qui in excommunicatione defunctus, ante mortem signa contritionis dedit.

1881 Inferes 2. orationem publicam, nomine Ecclesie factam, directè pro excommunicato vitando, nullam fore; Gibalin. n. 23. quia donatio bonorum, subjectorum voluntati Ecclesie, contra ejus voluntatem nulla est; Secus est, si fieret nomine Christi, ex n. 1876. tali tamen casu peccaret minister, potest enim Ecclesia ministro prohibere, ne alicui ministret Sacramenta, licet in eorum ministracione gerat personam Christi. Ceterum si minister nihilo-

minus faceret, illicitè quidem, sed validè faceret; quia valor, & consequenter fructus, ut respondet ministro ut operanti in persona Christi, non subest voluntati Ecclesie. Not. tamen, licitum esse orationes publicas facere pro excommunicato tolerato, probabilius teneri ab Escobar Theol. mor. l. 1. s. 2. d. 9. sic licitè offerimus sacrificia pro hæreticorum reductione.

Inferes 3. quòd, quamvis nec excommunicatus toleratus per ipsam Ecclesiam includatur in communibus ejus suffragiis, & consequenter hæc ratione non sit illius fructus particeps; tamen, si minister cum in illis, etiam ut fuit nomine Ecclesie, includeret, licitè ageret, & excommunicatus, si obicem peccati non haberet, validè reciperet; ita Gibalin. n. 22. & apud cum Henriquez, Ugolinus, Sayr. Coninch, Hurtado, de Lugo, Layman, & alii; quia per Extravag. *ad evitanda scandala*, quilibet fidelium licitè in sacrjs, & extra, communicat cum excommunicatis toleratis; quæ communicatio ibidem in favorem fidelium non restringitur; atqui oratio, & oblatio sacrificii etiam est aliqua communicatio. Nam Innocentius III. postquam in dicto c. à nobis, de sent. excom. præcepit, ut excommunicatus, mortuus poenitens, absolvatur, & deinde pro illo sacrificia offerri possint, statim subiungit: *nec obstat, quòd legatur, non communicatur mortuo, cui non est communicatum & vivo*; cum etiam communicatum non fuerit, communicandum tamen fuisset; ergo oblatio sacrificii ex mente Innocentii, est aliqua communicatio.

Dices: ex hoc sequitur, concessionem Concilii Constantiensis esse etiam in favorem excommunicatorum; cum tamen ipsam expressè dicat: *per hoc tamen ejusmodi excommunicatos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari*. Sed r. sub distinctione: sequitur, *per accidens, & indirectè* esse in favorem excommunicatorum, C. directè, & per se, N. illud autem non repugnat menti Concilii, quando favor, qui redundat in excommunicatos, solum per accidens illis contingit ex eo, quòd directè faveat fidelibus. Est autem magnus favor fidelibus, posse accipere stipendia pro sacro ab excommunicatis toleratis; posse etiam communibus precibus succurrere suis, non teneri expungere nomen Principis (si fortè excommunicatus

tus esset) à publicis precibus &c. ita Villalobos t. 1. tr. 17. diff. 4. n. 8.

1884 Inferes 4. quòd sacerdos excommunicatus (cùm licitè celebrat, ut quando requiritur à fidelibus) sibi licitè applicet fructum sacrificii, etiam, ut provenit nomine Ecclesie, & in persona Christi operanti respondet; tunc enim licitè fit, cùm abest prohibitio; sed ita est in presenti; ergo. min. pat. quia offerre sacrificium pro excommunicato vetitum est solùm, in quantum non licet ei communicare; sed huic Sacerdoti licet communicare secumetipso; ergo. Hinc etiam, si aliud peccatum non habet, fructum validè recipit; tunc enim ex nulla parte est incapax; non vi alterius peccati, ut supponitur; non vi hujus actionis; hæc enim ex dictis licita est; ergo. Et hoc etiam verum est de excommunicato vitando, si aliquando, ut ex gravi necessitate, celebret licitè.

S. 2.

An, & quomodo excommunicatio major privet usu indulgentiarum?

1885 Duplex est indulgentia; una, quam quisque sibi lucratur, & datur per modum absolutionis; altera, quæ per modum solutionis & suffragii; per quam unus fidelis alterum juvare potest, qualis est indulgentia, quam ex concessione Ecclesie, defunctis applicamus. Eiusmodi indulgentias per modum suffragii posse quoque viventibus distribui docet Gibalinus de iurisd. sacra. disq. 7. q. 2. n. 27. quibus positus: quòd nullus excommunicatus, etiam toleratus, possit sibi lucrari indulgentias, licet opera in eam rem injuncta præstet; ita Ugolin. Rosella, Suarez, Bonacina, Sà, & alii. Excommunicatus etiam nullam habet facultatem usurpandi sibi bona Ecclesie communia, nisi dependenter ab ejus consensu, cujus dispositioni subsunt. Hunc autem consensum non dat Ecclesia in intentione generali, quæ de thesauro meritorum Christi, & Sanctorum indulgentias dispensat; ergo. Est contra Leandrum q. 17. qui stat pro parte affirmante; sed ejus ratio nihil suadet. Licet enim opera præscripta peragat, adhuc non lucrabitur, nisi in illum Ecclesia consentiat.

1886 Si quis tamen fidelium indulgentias, per modum suffragii concessas, excommunicato tolerato applicet, & licitè agat, & validè, si aliunde non habeat obicem.

Nam. 1. licitè communicamus excommunicatis toleratis per n. 1869. Nec valet dicere, hic fieri favorem excommunicato contra Concilium Constantiense; nam talis favor illi solùm fieret indirectè, & per accidens, ut diximus antè. Ex eo autem, quòd Pontifex alicui concedat indulgentias, non eo ipso censeri debet absolutus à censura, nisi aliud verbis exprimat, aliàs enim illa concessio est tantùm conditionata, si scilicet subjectum capax sit, Suarez tom. 4. in 3. p. D. 52. S. 2. n. 3.

S. 3.

An, & quomodo excommunicatio major privet usu activo Sacramentorum?

1887 Excommunicatio major omnino privat eà affectum licito usu activo Sacramentorum, sive excommunicatus ille sit vitandus, sive toleratus. Hinc nunquam licitè confert ullum Sacramentum, nisi adsit causa excusans, c. Latores, 4. de Clerico excommunicato ministr. ubi tales deponi jubentur, nisi propter multitudinem eorum, qui peccarunt, poena mitigetur; & c. si celebret, 10. eod. ibi: peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta. Si verò conferret extra dictam causam, peccaret graviter, quia violaret prohibitionem Ecclesie in re gravi, Castropal. p. 8. Gibalin. q. 4. n. 3. Excusat autem excommunicatum vitandum gravis necessitas propria, vel proximi: toleratum etiam petitio fidelium, vel ignorantia probabilis, ex c. Apostolica. 9. eod. ibi: qui tempore suspensionis ignari celebrastis divina vos reddit ignorantia probabilis excusatos. Cæterum si forte ignorantia crassa, & supina, aut erronea fuerit, propter quod dispensationis gratia excusatis, eam vobis de benignitate Apostol. indulgemus. Et ideo excommunicatus etiam vitandus potest licitè celebrare, ne se infamet; ne suum delictum occultum revelet, ne scandalum generet, exigente id gravi necessitate; Sic Leander D. 5. q. 3. quod etiam procedit in periculo mortis alienæ, vel etiam sibi imminenti; hinc potest alteri in necessitate conferre baptismum; imò tenetur, si sit periculum mortis; non tamen debet facere solemniter, esto sacerdos sit; hoc enim necessarium non est; potest autem baptizare licitè in casu necessitatis, esto alius laicus non excommunicatus præsens sit; quia quando pluribus conceditur privilegium, servandum est inter ipsos jus

Ggg 3

com-

communiter, L. *Affiduis*, C. qui portionem in pignore habent. Jure autem communi jus baptizandi competit Sacerdoti, ex c. *Diaconos*, dist. 93. c. *Constat*, de Consecrat. dist. 4.

1888 Ex iisdem causis Sacerdos excommunicatus vitandus alteri in articulo mortis licitè ministrare potest Sacramentum pœnitentiæ, modò prius conteratur, & alius non addit; ita Leander q. 10. cum pluribus contra Navar. Covar. & alios ibidem, quia pro hac necessitate non suspenditur illi jurisdictioni, ut patet ex Trid. Sess. 14. c. 7. ubi dicit: *ne aliquis pereat, in Ecclesia DEI semper custoditum fuisse, ut nulla sit reservatio in mortis articulo*; atque ideo omnes sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possent; quod verum est, licet talis Sacerdos excommunicatus sit propter hæresim; sequitur ex verbis Tridentini, cum dicit: *omnes Sacerdotes*, imò in eadem necessitate potest, licet præsens sit alius Sacerdos simplex non excommunicatus. Non enim est major ratio unius, quàm alterius, cum uterque tunc sit confessor ex privilegio; verba enim Tridentini universalia sunt, ita etiam Lugo de pœnit. D. 18. S. 2. n. 37. contra Suarium, & alios.

1889 Præter hæc quæres 1. an excommunicatus vitandus, alteri in mortis articulo, possit licitè ministrare Sacramentum extreme unctionis? 2. an saltem tunc, si infirmus non potest accipere Sacramentum pœnitentiæ vel Eucharistiæ? Ad 1. affirmative respondet Præpositus, esto receperit Sacramentum pœnitentiæ: communiter tamen negant Suarez, Bonacina, Filiucius & alii, si accepit Sacramentum pœnitentiæ vel Eucharistiæ; tunc enim non est salutis ejus necessarium. Videtur tamen probabilis etiam affirmans; quia sæpe conducit tum corpori, tum animæ, nec ex aliena culpa videtur fraudandus tanto bono, in ejusmodi periculo ad bonam mortem obeundam tam salutari. Ad 2. adhuc negat Suarez, & alii, sed etiam probabiliter affirmant alii; quia cum sæpius ex attrito faciat contritum, videtur probabiliter necessarium illius salutis.

1890 Quæres 3. an Episcopus excommunicatus vitandus, in aliquo casu licitè conferat Sacramentum Ordinis? 4. an Parochus vitandus licitè assistat matrimonio, cum in articulo mortis ducitur in uxorem, quæ

fuit concubina? vel an peccet, si in hoc casu assistat? 5. an excommunicatus vitandus licitè, ac validè coram Parochio contrahat in articulo mortis cum concubina? Ad 3. negat Alterius, & alii apud Leander q. 16. sed affirmant probabilius Suarez, Corneio, Diana; potest enim in aliqua terra remota esse magna necessitas Clericorum, ubi non esset nisi unus talis Episcopus; tunc enim ob commune bonum talis licitè conferret ordines factos; quia credibile est, tali casu ex voluntate Ecclesiæ suspendi excommunicationem.

Ad 4. R. affirmative; quia probabiliter Parochus non est minister in Sacramento matrimonii, neque privatur per hæc censuram officio Parochi; ergo. Unde probabile etiam est, quod sic assistendo nec venialiter peccet; quia nec hoc, nec sponsis benedicere juxta multos est actus jurisdictionis. Ad 5. R. probabiliter affirmative, licet contrahens sit minister hujus Sacramenti; cum enim hic actus maxime expediat salutis, non est censendus in his circumstantiis, periculo scilicet mortis, privatus activè administratione Sacramenti. Sic Hurtad. & Leander q. 19. Ceterum si Sacerdos sit excommunicatus toleratus, & se non ingerat, sed à fidelibus requiratur, licitè illis ministrabit Sacramenta ex dictis.

§. 4.

An, & qualiter excommunicatio major privet usu passivo Sacramentorum?

PER usum passivum Sacramentorum intelligimus eorum receptionem. Omni excommunicato excommunicatione majori prohibitam esse Sacramentorum receptionem per se loquendo, docet Castropalaus D. 2. p. 7. cum communi. Hinc per se loquendo (nisi scilicet adsit ratio excusans) peccat mortaliter in ejusmodi receptione; quia prohibitionem Ecclesiæ violat in re gravi, ex c. *cum illorum*, 32. ubi excommunicatus, scienter recipiens ordines, si est Clericus secularis, in perpetuum deponendus est; si regularis, ab executione ordinis, suspendendus, si ignorantia (facti vel juris) est probabilis; & factum non est grave. c. *si quem* 59. de sent. excom. ibi: *si quem* sub hac forma verborum (*illum excommunico*) vel simili, à iudice suo excommunicari contingat: dicendum est eum non tantum minori, quæ à perceptione

ne Sacramentorum; sed etiam majori excommunicacione (quæ à communione fidelium separatur) esse ligatum. Et ideo peccatum illud foret sacrilegium; quia acciperet Sacramentum in statu peccati gravis. Excusari tamen potest à peccato 1. si probabiliter ignoraret hanc obligationem, vel censuram in se, c. Cum illorum, ibi distinguendum, quod tales vel sciunt excommunicacionis se vinculo irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in lata sententia Canonem inciderunt, vel factum quidem scientes, juris ignari nesciunt exinde se teneri. Quod etiam procedit, si urgeret gravis necessitas, vel ratio excusans ab obligatione præcepti positivi, quibus positus:

1893 Quæres, an excommunicatus, validè recipiat Sacramenta? R. quod excommunicatus recipiens Sacramenta (excepto Sacramento poenitentia) licet illicitè, ut constat ex n. 1876. tamen validè reciperet; quia horum valor non penderet à dispositione recipientis, nec à voluntate Ecclesiæ, sed institutione Christi. In eo autem casu possunt adesse omnia essentialia talium Sacramentorum; & arguitur ex dicto c. Cum illorum, cit. ergo; ita Suarez, Vasq. Henric. Avila, Bonacina, & Layman cum Castropalao D. 2. p. 7. n. 2. Unde quamvis aliqui doceant, quod Ecclesia possit reddere invalidum contractum matrimoniale excommunicati, de facto id non fecisse, constat ex c. significasti, 6. de eo, qui duxit in matrimonium. Dixi: extra Sacramentum poenitentia. Nam, licet etiam hoc non sit invalidum præcisè ratione excommunicacionis, quasi per illam hoc potius, quam aliud Sacramentum irriteretur; tamen ex alio capite foret irritum, defectu doloris de mortalibus, qui pertinet ad Sacramenti poenitentia essentialiam, ut suppono. Cum enim excommunicatus in susceptione Sacramenti peccet mortaliter, nequit adesse dolor de mortalibus. Aliud dicendum foret, si dolor non diceretur pertinere ad ejus essentialiam, uti dicunt nonnulli ex Theologis de Sacramento poenitentia valido, & informi ex defectu doloris universalis. Unde si excommunicatus in susceptione Sacramenti poenitentia excusaretur à peccato gravi (ut, puta, si per ignorantiam probabilem, vel necessitatem, aut Sacerdos fingeret, quod ipsum prius possit liberare à censura, vel cum potest, nolit, aut primo post absolutionem à peccatis absolveret à censura)

tali casu Sacramentum poenitentia validum esset, & ferax gratia; ita Covar. Medin. Navar. Layman, Suarez & alii cum & apud Gibalin. loc. cit. Castropal. cit. n. 3. contra Sylvest. Sot. Hurtad. & Vasq. qui tenent oppositum.

Quæres 2. An si Sacerdos alicui excommunicato tolerato (qui se non ingerit) vellet administrare Sacramentum poenitentia etiam extra causam ab obligatione censura ipsum excusantem, excommunicatus validè & licitè reciperet? R. quod sic; quia respectu communicationis, quam habet cum fidei ad eam invitante, non est excommunicatis toleratis ulla prohibitio, ut patet ex num. 1869. ita Castropal. cit. n. 6. §. Ha rationes, & Hurtad. apud Gibalin. p. 3. §. tota itaque.

Quæres 3. an, qui in excommunicacione conficit Sacramentum matrimonii, possit licitè recipere benedictionem solennem in Ecclesia, licet prius non absolvatur? R. negativè. Est enim quædam communicatio spiritualis; excipe nisi alius sacerdos non excommunicatus eam offerat, ut in simili diximus supra, & ipse sit excommunicatus toleratus, aut compars non excommunicata petat.

Quæres 4. an qui in excommunicacione recipit aliquod Sacramentum, incurrat aliquam poenam Ecclesiasticam? R. quod non, nisi Sacramentum ordinis. Ratio primæ partis est, quia nulla illi statuta est in jure: ratio secundæ partis, quia talis ex dicto c. Cum illorum, de sent. excom. suspenditur ab exercitio suscepti ordinis. Suarez, Coninch, Bonacina, Gaspar Hurtad. cum Castropalao n. 6. Loquitur autem illud capitulum, de excommunicato excommunicacione non minori, sed de tali absolutè, & simpliciter. Unde qui in minore excommunicacione reciperet Sacramentum ordinis, non incurreret illam poenam; Sic Gibalin. disq. 7. q. 3. p. 4. n. 7.

§. 5.

De ministrantibus Sacramenta excommunicatis.

Not. excommunicatis vitandis neganda esse Sacramenta, quousque absolvantur à censura, vel rationabiliter absoluti præsumantur, c. Cum desideres, 15. h. t. de quo actum est supra; licitum tamen est cum iis agere, & loqui in iis, quæ ad eorum

eorum salutem pertinent, *c. cum voluntate*, 54. h. t. ibi: cum voluntate ac proposito, maleficia distinguantur; *excommunicationis sententiam non incurrit, qui excommunicato in his, qua ad absolutionem, vel alias ad salutem anime pertinent, in locutione participat, licet etiam alia verba incidenter (ut apud eum magis proficiat) interponat.* Qui vero tali sacramento ministrat, *preter peccatum mortale* incurrit excommunicationem minorem latam in communicantes cum excommunicato vitando; & interdicitur ab ingressu Ecclesie, quousque de transgressione huiusmodi, ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempsit, satisfecerit competenter, *c. Episcoporum*, de privileg. in 6. cujus hæc summa est: interdicitus est ingressus Ecclesie regularibus, vel secularibus (quamvis exemptis) qui scienter celebrant, vel celebrari faciunt divina in civitatibus, vel locis interdictis: nisi secundum permissionem juris, vel qui excommunicatos vel interdictos publice ad divina officia, Sacramenta, vel sepulturam admittunt. Si vero is, cui scienter, & sponte ministrat, sit à Papa nominatim excommunicatus aut denunciatus, Minister incurrit excommunicationem majorem reservatam Papæ, *c. Significavit*, 18. de sent. excom. ibi: Verum, Clericos, qui scienter & sponte participaverunt excommunicatis à nobis, & ipsos in officiis receperunt, eadem excommunicationis sententia cum ipsis non dubitamus involvi: quos etiam pro beneficio absolutionis habendo ad nos volumus cum literarum tuarum insinuatione remitti.

1898 Denique, qui excommunicato vitando propter hæresim, vel ejus Fautoribus, Sacramentum ministrare auderet, privandus esset officio, nec restituendus absque dispensatione Papæ, *c. Excommunicamus*, 13. de hæreticis, §. *Credentes*, ibi: *Sane Clerici non exhibeant ejusmodi pestilentibus Ecclesiastica Sacramenta.* Aliis vero excommunicatis toleratis non tenetur Minister negare Sacramenta ex vi censura (his enim in Sacris communicare licet) sed ex indebita eorum dispositione. Non sunt autem censendi indebitè accedere ex eo præcisè, quòd fuerint excommunicati, sed debet certò constare non esse absolutos, quòd præsumere non debes; hæc Suarez, Vasq. Filliuc. Bonacin. cum, & apud Castropal. p. 7. n. 7. aliud esset, si tu illis of-

ferres Sacramentum, tum licitè communitatis carent tecum, ex dictis aliis; Excommunicato autem occulto publicè perenti Sacramenta, judicat Leander q. 21. non debere negari; cum præceptum non infamandi prævaleat præcepto Ecclesiastico de non dandis Sacramentis excommunicatis.

Si quæras, an valeat Sacramentum receptum ab excommunicato? R. affirmativè, ita Castropal. cit. n. 1. & 2. Gibalin. cit. n. 1. Escobar Theol. moral. tr. 4. Exam. 2. c. 2. horum enim valor non pendet à voluntate Ecclesie, sed ab institutione Christi; ergo licet Minister illicitè ponat omnia essentialia alicujus Sacramenti, etiam contra prohibitionem Ecclesie, validè ager; & potest etiam invitâ Ecclesiâ, si demas Sacramentum poenitentie, cujus valor pendet à jurisdictione Ministri per Ecclesiam auferribili, quæ etiam tempore excommunicationis vitando auferretur, *c. Ad probandum*, 24. de sent. & re judicat. ibi: Si pro eo, quòd unus ex delegatis Judicibus, qui eandem sententiam protulerunt, excommunicationis vinculo esset publicè innodatus, quando sententia lata fuit, sicut per Metropolitanam literas prohibetur, aut ex alia justa causa eandem sententiam constitit infirmam: ipsa cassata, de ipsius electione Custodis iterum cognoscatis. *c. Romane*, 1. de offic. Vicar. in 6. ubi dicitur, quòd qui vices agunt Vicarii, vel Officialis excommunicati, eo excommunicato manente, propter hoc excommunicationis vinculo non adstringantur, *invalide tamen agunt, quæ agunt dependenter à jurisdictione solus ab illo eodem recepta*; id, quòd etiam colligitur ex *c. si celebret*, 10. de Cleric. excom. ministr.

Et quamvis aliqui velint, in citatis capitulis esse tantum sermonem de jurisdictione externa; rectius tamen intelliguntur etiam de interna ex communi sensu Doctorum Navarr. Avil. Covar. Laym. Coninch. Bonacin. Suarez, quos citat & sequitur Castropalaus p. 8. n. 2. Gibalin. q. 2. Unde concedo, quòd excommunicatio major, saltè indirectè privet ipsâ etiam jurisdictione Ecclesiastica, seu pendente ab indulto Ecclesie, extra casus, in quibus diximus validum esse Sacramentum collectum ab excommunicato tum tolerato, tum vitando.

Hinc, si approbare aliquem pro audiendis confessionibus, vel alteri dare licentiam

centiarū audiendi suorum confessiones, est actus jurisdictionis, ut affirmat Leander D. 6. q. 19. & alii, nec Episcopus, nec Prælatuſ excommunicatuſ hunc actum valide faciet; quod etiam verum est de tolerato, si agat ex se, & non requisituſ à fidelibus, vel extra gravem necessitatem excusantem; quia per excommunicationem privatur jurisdictione omni, ex cit. c. *Ad probandam*, & reliquis. Et hoc extendit Leander q. 10. cum Navarro, Suarez, & aliis etiam ad jurisdictionem absolvendi à venialibus contra Vafquez ibid. docentem, quod confessarius vitandus ad minus valide absolvat à venialibus.

1901 Quæres 1. an confessio mortalium facta excommunicato vitando à poenitente invincibiliter ignorante sui confessarii excommunicationem, sit invalida, & iteranda? R. doceri à Leandro cit. q. 11. cum plurimis aliis, si fiat ex errore privato, esse; si ex errore communi, non esse invalidam; quod in ejusmodi casu, propter periculum animarum Ecclesia, ubi adest talis error communis, suppleat jurisdictionem; seu, ut alii volunt, non subtrahat subjectionem Fidelium, quam fieri volunt ab Ecclesia per approbationem ad curam animarum. Coeterum, si Minister Sacramenti sit excommunicatus toleratus, & pro illo requiratur à fidelibus, licite, & valide confert quodlibet Sacramentum; pro hoc enim actu non est illi sublata jurisdictione in favorem fidelium: Secus, si directe uteretur tali casu in favorem suum, ut si sponte, nullo petente, se ingereret.

1902 Quæres 2. an excommunicatus, illicitè administrando Sacramenta, incurrat aliquam poenam? R. quod irregularitatem incurrat; excipe ministrum matrimonii. Omnis enim excommunicatus exercens illicitè actum ordinis sacri, sit irregularis; qui verò ab excommunicato vitando illicitè Sacramentum recipit, incurrit excommunicationem minorem (quia excommunicati vitandi Sacramenta illicitè ministrant) & incurrunť interdictionem ab ingressu Ecclesie, ex c. *Episcoporum*, 8. de privil. in 6. Si verò recipientes sint excommunicati à Papa, conferens incurrit excommunicationem reservatam Papæ, c. *Significavit*, de sent. excom. de quo supra; 1897. ut tamen eum adire necesse sit, requiritur, ut sit Clericus, & hoc faciat scienter, & sponte.

Tom. V.

§. 6.

An, & qualiter excommunicatus possit interesse divinis officiis?

R. Esp. cuilibet excommunicato excommunicatione majori ex vi censurae simpliciter prohibita esse omnem communicationem Ecclesiasticam in divinis cum aliis, ex c. *Nuper* 29. de sent. excom. c. *Responsio* 43. eod. c. *Alma mater* 24. eod. in 6. ubi, dum quaedam divida, tempore interdicti, permittuntur, ne inde votio populi crescat, & Ecclesiis debita obsequia subtrahantur, statim additur: dum tamen excommunicati non fuerint. Item c. *Sicut Apostoli*, cum tribus sequentibus, 11. q. 3. possunt tamen excommunicati Ecclesiam ingredi sine peccato, eo tempore, quo divina officia non celebrantur; hoc enim nullo jure est illis prohibitum, imò etiam, cum eo tempore divina officia celebrantur, si non faciant animo orandi oratione communi, vel illis assistendi, sed ex alia causa, v. g. quia commodior est transitus &c. tunc enim in nullo quoad divina directe cum aliis communicant; imò licet, esto alii sint ibi privatim orantes, ibidem privatim orare; quia sic, si singuli privatim orent, non communicant in oratione.

Dubitarur tamen 1. an excommunicatus divinis officiis, quæ in Ecclesia sunt, cum aliis assistere possit? R. quòd non; sic enim cum illis in re sacra communicaret, contra n. 1860. est communis. Unde nec excommunicatus toleratus assistit licite sacrificio missæ, c. *Illud*, de Cleric. excom. ministr. c. *ult.* de sent. excom. in 6. excipe, nisi requisitus à fidelibus. Excommunicatus vitandus, culpabiliter assistens sacrificio, incurrit tantum excommunicationem minorem; alia enim poena in jure expressa non est, ut vult Castropalaus, sed probabilius est, quòd nec hanc incurrat; hic enim non communicaret cum alio excommunicato vitando; excipe, nisi esset Sacerdos sua autoritate coram se celebrari faciens 2. nisi monitus noluerit exire. Nam ob hanc contumaciam incurrit excommunicationem Papæ reservatam, c. *Eos*, de sent. excom. & Clement. 2. eod. tit. Si autem Sacerdos exemptus à potestate Episcopi, celebraret coram excommunicato vitando, præter peccatum mortale, & minorem excommunicationem, incurret

H h h

reret

reret etiam interdictum ab ingressu Ecclesie, per cit. *c. Episcoporum*, de privil. in 6.
 1905 Dubitatur 2. An si tempore sacrificii quidam excommunicatus vitandus eidem assistere vellet, teneantur alii assistentes eum monere, ut exeat; ac renuentem, si possunt, eicere? *ꝛ.* quòd sic; & si non possent, missæ sacrificium (ut aliqui docent) consecratione nondum factâ, intermittendum esse; velut alii, si nondum inceptus est canon. Si verò inceptus est canon, vel peracta consecratio, teneri Sacerdotem factâ sumptione, reliquis omis- sis, in Sacristiam recedere, vel in alium idoneum locum, ibique, quod superest, absolvere, *c. Is, cui*, de sent. excom. & Clement. 2. cod. Assistentes verò, cum ille recedere non vult, etiam pergente Sacerdote in Missâ, relicto solo ministro, teneri abire, ne cum excommunicato in eadem oblatione communicent; Layman, Avila, Bonacina cum Castropalao p. 9. n. 5. quod tamen non requiritur, si tempore Sacrificii inferretur in templum cadaver excommunicati vitandi, Gibalin. q. 5. n. 8. *ꝛ. ut verò.* Cæterum non videtur improbabile, quòd si fideles in priori casu præsentis excommunicati vitandi à Missâ non recederent, plus, quàm culpam venialem non committant, sin per hoc ipsi non sint illi causa manendi; ita Henriq. Sayr. Filliuc. Bonacin. apud Castropal. n. 5. in fine.

1906 Dubitatur 3. An excommunicatus vitandus, ut satisfaciatur præcepto Ecclesie de audiendo sacro diebus festis, teneatur procurare absolutionem à censura; negant Ugolinus, Sayrus, Coninch, Navar. Henriq. Avila, Suarez, Bonacina, Castropalaus, quia præceptum illud non ligat, nisi aliunde expeditis ad ejus impletionem: idem censet Gibalin. q. 5. de confessione propter Communionem Paschalem, contra Coninch, & alios, docentes oppositum. Cæterum si in eadem Ecclesia essent plures Missæ, & unam audiret excommunicatus; alteram non excommunicatus, hiclicitè pergeret; Leander D. 7. q. 41. sed in praxi quis sciet intentionem ejus? nisi forsân id prodat conversio corporis ad aliam aram.

1907 Dubitatur 4. An, & qualiter excommunicatio major privet recitatione horarum Canonicarum? *ꝛ.* si dicantur publicè, nomine Ecclesie, excommunicatum vitandum, nec posse simul cum eis dicere,

nec assistere; sic enim communicaret cum illis in divinis, patet ex *c. Responsio. c. Significavit*, *c. Nuper*, de sent. excom. toleratum solum posse, cum à fidelibus requiritur; aliter enim non est illi permessa communicatio. Hinc secus facientes, ambo, juxta complures, peccant mortaliter, quia violant in re gravi prohibitionem Ecclesie. Ex quo sequitur, quemlibet eorum esse deobligatum à recitatione publica Breviarii, si prius tenebatur; non tamen à privata, si aliàs adstrictus erat; ita Navar. Covar. Avila, Sayr. Bonacin. Suarez, Layman, quos citat, & sequitur Castropalaus p. 9. n. 7. Cuilibet enim privato permittitur hora privata, Gibalin. q. 5. n. 6. hinc patet ratio prioris, cur teneatur privatim, cum enim possit præsentem aliunde obligationem, teneatur; quod verum est, licet obligetur titulo beneficii, cujus fructibus privatur ratione censura. Nec enim decet, ut sua culpa deobligetur ab onere, quod exequi licet potest; Gibal. cit. *ꝛ. Difficilis*; deberet tamen tunc omittere *ly Dominus vobiscum*; hoc enim est actus personæ publicæ. Avila tamen, & Hurtad. apud Castropalum, censent, si diceret, non peccaturum etiam venialiter; potest enim censeri oratio privata; nam aliàs pluribus abstinere deberet brevuario.

Dubitatur 5. an peccet graviter, qui cum excommunicato vitando privatim orat horas Canonicas? Negative respondet Castropalaus n. 9. imò si is, qui ad simul dicendum officium Canonicum invitatur ab excommunicato vitando, sit ejus famulus, vel Capellanus &c. idque faciat ob aliquam necessitatem, vel etiam corporalem utilitatem excommunicati, nec venialiter peccabit; ita Suarez, Bonacina, cum Castropalao cit. famulus enim non privatur communicatione sui Domini in iis, in quibus ei deservire tenebatur, *c. quoniam multos*, 11. q. 3. neque hoc auxilium numeratur inter ministeria Ecclesiastica, sed quasi corporalia.

Dubitatur 6. quid dicendum de excommunicatis quoad conciones, lectiones, & processiones publicas? *ꝛ.* cum omnis excommunicatus privatus sit actuali celebratione vel auditione divinarum officiorum, sequi, quòd nullus eorum, nec toleratus (nisi fidelium invitatu) vel ut Sacerdos in processione publica, vel lytanis, vel ut aliorum socius in his comparere possit. Idem

Idem est de solenni benedictione aquæ, candelarum & fructuum, vel epistolæ aut evangelii cantatione: vel aliâ quacunque solenni functione propria alicujus ordinis; Suarez D. 12. f. 2. & alii V. *causam*, 11. q. 3. item c. *significavit*, de sent. excom. c. *Is cui*, eod. in 6. c. *Sacris*, de iis, quæ vi.

1910 Hoc tamen limitandum est, ut excommunicatus etiam vitandus licite possit assistere concioni, per c. *Responsio*, de sent. excom. non autem lectioni Theologiæ, vel juris Canonici; sic Castropalaus cit. n. 11. illud enim ordinatur proximè in bonum, & desistendum à contumacia, non illud. Verùm melius placet ratio ex clara definitione Pontificis in cit. c. *Responsio*, ubi Ferrariensi Episcopo rescribens sic loquitur: responso nostro postulas edoceri, cum Ferrarienses cives excommunicationis, & interdicti sententiis sint ligati, *an liceat tibi viros, & mulieres simul in hebdomada, vel in mense apud aliquam Ecclesiam convocare, quibus prædicas verbum DEI, & eosdem ad correctionem inducas.* Super quo f. t. respondemus, quod *sine scrupulo conscientie hoc facere poteris*, cum videris expedire, dummodo contra formam interdicti nullum eis divinum officium celebretur. Præterea quæsiisti, cum Ferrariensis civitas interdicta sit, & excommunicationi supposita, & ideo sint ibidem præter baptismi parvulorum, & poenitentiam morientium, universa Sacramenta Ecclesiastica interdicta, *an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus consignare?* Super quo tibi taliter diximus respondendum, quod *sicut baptizari pueri possunt, sic & baptizati ad confirmationem in frontibus a te possunt sacro chrismate deliniri*; ex quo sequitur nomine divinorum officiorum non venire concionem. Concionari tamen non potest excommunicatus etiam toleratus, nisi requisitus à fidelibus; quia aliter non licet illis cum his communicare. Interesse autem lectioni juris Canonici non est prohibitum, quasi pertineret ad divina officia, sed ratione communicationis veritatis, quæ in nullo excipitur, sicut interesse concioni.

1911 Dubitatur 7. an si excommunicatus sua sponte, quasi ex officio prædiceret, fiat irregularis? Ad hoc respondet Leander q. 21. negative; quia prædicare, inquit, non est actus ordinis, sed tantum jurisdictionis. Cætera verò, quæ sunt devotione privata, & more Laicorum, ut benedicere mea-

se, signate se cruce, comitari Eucharistiam ad agrum, docet Gibalino q. 5. n. 12. ab eolice fieri.

Dubitatur 8. an Lector Theologiæ, vel juris Canonici, possit suis discipulis publicas lectiones prælegere, si ipse sit excommunicatus vitandus? R. quod non; hæc enim esset quædam cum illis communicatio in humanis. Si verò nec Lector, nec discipuli sint excommunicati, & tempore lectionis accedat alius excommunicatus vitandus, qui depelli non potest, videtur per se loquendo non teneri Lectorem desistere ob commune bonum, ne auditores suo consueto fructu destituantur; ita Suarez D. 12. f. 2. n. 3. Henricq. Filliuc. Coninch cum Castropalao n. 12. contra Bonacini & Avilam.

Dubitatur 9. quid dicendum de usu rerum sacrarum? ante respons. not. Sacramentalibus, ut aquæ benedictæ, grana, icunculis, & similibus, licet illis indulgentiæ annexæ sint, duplicem usum inesse; unum, ad consequendum fructum, qui provenit nomine Ecclesiæ; alterum, ex operatione privata intentionis, quam habet illis utens; his positis; R. quod nullus excommunicatus possit illis uti ad lucranda indulgentia, vel deprecationem Ecclesiæ, sibi applicandam, ex communi principio dato n. 1704. quatenus tamen deserviunt ad usum privata intentionis, illa licite usurpat; Suarez D. 12. de cens. S. 2. n. 8. Gibalino n. 28. & alii; hinc isto secundo modo licite utitur imaginibus, adorat Eucharistiam, &c.

Dubitatur 10. quid dicendum de oblationibus excommunicati? R. spontaneas oblationes sacras excommunicati vitandi, si offerantur DEO immediate, licet deinde cedant in usum Ministrorum Ecclesiæ; si vero immediate ipsis Ministris, ut pro ipso preces fundant, non esse recipiendas, doceri à Gibalino q. 5. n. 13. qui ait, hoc jam olim fuisse sancitum ab Apostolis; sed limitari, nisi fiant per modum elemosinæ; tum enim recipi posse, concedit ibid. §. *an vero*. Si autem debita sint alio titulo (ut quia testamento relicta, & excommunicatus tanquam hæres persolvere cogatur) Ecclesiam posse illas recipere, & ad persolvendas illum etiam censuris compellere, ibid. §. *ago etiam*.

Dubitatur 11. an excommunicatus possit sepeliri sepulturâ Ecclesiasticâ? De Hhh 2 excom.

excommunicato tolerato responsio est affirmativa: intellige, si non sit hæreticus, ac in hæresi notoriè mortuus. Et quamvis hæreticum, qui notoriè decessit in hæresi, esto non sit vitandus, licitè sepeliri in Ecclesia affirmet Henriquez l. 13. c. 11. n. 3. quia id prohibetur solum, quatenus ei mortuo non licet communicare, cui non licebat vivo; meritò tamen negat Diana p. 9. tr. 8. resol. 1. quia esto verum sit, prohibitionem non esse vi excommunicationis, est tamen vi notoriæ hæresis, in qua decessit, c. *sicut*, de hæret. Sic Filiuc. tom. 1. tr. 22. c. 7. n. 229. Trullench. in decal. tr. 1. l. 1. c. 3. dub. 14. n. 1. de excommunicato autem vitando *re. negativè*; ratio primi est, quia prior, cum ex consortio fidelium non sit ita exclusus, ut ipsi communicare non liceat, juxta Concilii Constantiensis extravagant. *Ad evitanda*, licitè potest honore funebri sepeliri; sic Escobar cit. tr. 4. exam. 2. c. 2. ratio secundi est ex c. *Sacris*, de sepulturis. Rationem dat Innocentius III. *ut, quibus non communicavimus vivis, non communicemus mortuis*; quo confirmari etiam potest pars prima; & ideo excommunicatus vitandus in hac censura mortuus, nec absolutus, non potest in loco sacro more Christianorum sepeliri, nisi prius absolvatur.

1916 Dubitatur 12. an sepelientes talem in loco sacro, graviter peccent? *re. affirmative* cum communi; quia violant prohibitionem Ecclesiæ in re gravi. Olim, jure antiquo, incurrerant excommunicationem minorem, qui excommunicatum sive publicum, sive occultum in loco sacro sepeliebant: nunc verò jure novo in Clement. de Sepulturis, c. 1. ipso facto excommunicantur, qui excommunicatum vitandum, aut nominatim interdictum, vel usurarios manifestos, scienter sepelire præsumunt, sepulturâ scilicet sacrâ & ecclesiasticâ; hoc verum est, licet aliàs exempti sint. Hinc si isti exempti nolint sepulti cadaver exhumare, id præstabit Episcopus non obstante illorum exemptione, ut dicitur loc. cit. cujus verba sunt: eos, qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora, non sine contemptu clavium Ecclesiæ, in cæmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à jure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel usurarios manifestos scienter sepelire præsumunt: *Decernimus ipso facto*

excommunicationis sententia subjacere: à qua nullatenus absolvantur, nisi prius ad arbitrium Diocesani Episcopi eis, quibus per præmissa fuerit injuria irrogata, satisfactio nem exhibuerint competentem: Nullo eis circa præmissa exemptionis, vel quovis alio privilegio sub quacunque forma verborum concessio aliquantè suffragante.

Si quæras 1. quid intelligatur per *sepulturam Ecclesiasticam*, quâ privantur excommunicati vitandi? *re. hujus vocis acceptio* nem stare non tantum pro inhumatione cadaveris in loco sacro, sed etiam pro illo actu, quo cadaver sepelitur more Christiano, adhibitis scilicet caremoniis in Ecclesia consuetis, licet in loco profano; ita Gibalin. disquis. 7. q. 2. ex Glossa, *s. item quæritur*, 13. q. 2. & c. *quæst.*; ead. causa, & quæst. per *locum autem sacrum* intelligitur omnis ille locus, qui vel ad sacras functiones, vel ad fidelium sepulturas destinatus est; & quamvis in Clem. cit. de sepult. solum in eos statuatur excommunicatio, qui excommunicatum vitandum sepelunt in Cæmeterio, hoc tamen à fortiori intelligitur de templo, & ejus ambitu, & omni loco sacro; & patet ex aliis iuribus, quæ clarè prohibent eum sepeliri in loco sacro cujus nomine utique venit templum, &c.

Quid autem impoteret hic terminus *Et. 1916* *delesiasticè sepelire*? planè diversa sunt opinioniones. Mihi videtur probabilior opinio Gibalini, qui cum Alterio, & Ugolino docet, supponere pro omnibus illis, qui non tantum sepeliunt suis manibus, sed etiam mandant, vel proximè cooperantur ad talem sepulturam, quatenus sacra, & Christiana est, de cujus substantia, præter tumulationem, videtur locus sacer, recitatio psalmodiarum, & divini officii, aut saltem alterutrum ex his. Ne autem hæc Clementinæ consuetudo inutilis reddatur, videntur etiam comprehendi mandantes, & Prælati Ecclesiæ, vel etiam Laici (sed solum accessoriè) qui cum impedire possint, tamen permittunt. Aliàs enim sæpè fieret, ut vitandus Ecclesiasticè sepulturâ condatur, quin ullus hanc Clementinæ censuram incurreret, nisi fortè vespillo rudis, qui tamen etiam ob ignorantiam excusari possit, his positis:

Inferes 1. excommunicatum vitandum 1916 in nullo loco sacro sepeliri posse; consequenter nec in templo, nec in cæmeterio, nec in ambitu templi &c. nec etiam in loco profa-

profano, sed consuetis Ecclesie ceremoniis adhibitis; hæc enim etiam est sepultura Ecclesiastica; ita Gibalin. disquis. 7. q. 2. n. 31. contra Bonacin. D. 2. q. 2. de cens. in partic. p. 30. & Suarez D. 13. s. 4. n. 13. sepulturam in loco profano factam cum consuetis Ecclesie Ceremoniis, negantes esse Ecclesiasticam, prout prohibetur *c. quicumque*, de hæreticis in 6. quod verum est, loquendo de actu Ecclesiasticè sepeliendi, secundum omnia inclusa in illo; non autem secundum aliqua. Cæterum sepeliri possunt in loco non sacro, sine consuetis ceremoniis, licet propinquus, aut contiguus sit Ecclesie, vel cœmeterio; quia sic nihil fit contra prohibitionem Ecclesie.

1920 Inferes 2. cum eo, qui mortuus est in excommunicatione majori, ob quam erat vitandus, nec absolutus, etiam post mortem à fidelibus communicationem directam haberi non posse; ita Gibalin. cit. n. 32. & *c. Sacris*, de sepulturis, ubi Innocentius III. hoc expressè definit; ex quo sequitur, eos, qui *remotè*, non *proximè*, ad talis excommunicati sepulturam Ecclesiasticam concurrunt, incurere excommunicationem minorem, propter communicationem cum excommunicato vitando; Gibal. cit. *s. qui tamen*.

1921 Inferes 3. poenam Clementinæ, de qua n. 1916. in omnes illos statui, qui proximè concurrunt ad excommunicati vitandi sepulturam sacram, & Ecclesiasticam, quæ talem. Tales autem sunt, qui cadaver suis manibus tumulant, locum sacrum concedunt; vel, cum possunt impedire, non impediunt, qui hoc fieri mandant, qui psalmos, & divina officia peragunt. Hi enim omnes cooperantur proximè ad sepulturam Ecclesiasticam, quæ talem. Qui verò corpus defuncti lavant, induunt, comitantur, pulsant, crucem, & funera deferunt, tantum remotè concurrunt, ut dictum est; ac proinde sunt immunes hujus censure; non tamen illius, de qua diximus n. præced.

1922 Inferes 4. quod hi, qui proximè concurrunt ad sepulturam Ecclesiasticam excommunicati vitandi, quæ talem, non incurant excommunicationem minorem, sicut illi, qui remotè, de quibus ante. Nam excommunicatio minor statuta in scienter communicantes cum excommunicato vitando in hoc casu, & quoad istos, per dictam Clementinam commutata est

in excommunicationem majorem; ita Suarez D. 12. s. 2. n. 13. Castropal. D. 2. p. 6. n. 16. Gibalin. cit. n. 33. de poenis sepelientium, *s. Secundo*, apud Leandrum, D. 8. q. 11.

Inferes 5. quòd, quamvis graviter peccent, qui excommunicatum vitandum sepeliunt in loco etiam profano cum pompa funebri in Ecclesia solita (cum expressè prohibitum sit; tales afficere Ecclesiasticè sepulturà) posse tamen excusari à censura Clementinæ, juxta probabilem sententiam Leandri q. 12. docentis, quòd, qui vitandum cum solemnè pompa sepeliunt in loco planè profano, non violent hanc constitutionem; quia Clementina, quæ imponit hanc poenam, loquitur solùm de sepelientibus *in cœmeterio*, hoc est, *in loco sacro*; ita ille.

Inferes 6. ut quis incurrat censuram Clementinæ, requiri in delinquente *scientiam*, id, quod etiam requiritur ad contrahendam excommunicationem minorem, propter communicationem cum excommunicato vitando, ex *c. significavit, c. cum desideres*, de sent. excom. Item ad priorè poenam requiri, *audaciam, temeritatem, presumptionem, & contemptum*; ut colligitur ex Clementina cit. in n. 1916.

Inferes 7. excommunicationem contra sepelientes excommunicatum, non esse reservatam juxta Gibalinum cit. *s. absolutio*, non posse tamen validè dari, donec qui illam contraxit, satisfecerit illis, quibus injuria fuit irrogata. Dicitur enim in Clementina *nullatenus absolvatur*, quæ particula æquivaler legi, vel decreto irritanti, ut docet Sanchez l. 1. de matr. D. 32. n. 6. & l. 6. D. 32. n. 7. apud Portel. p. 1. casuum, casu. 12. n. 2. iis autem est danda satisfactio, vel in quorum favorem lata est censura; vel quibus tali casu aliquid perit, aut damnum, vel injuria, ex ea tumulatione contingit, quod ex novis circumstantiis colligere incumbit Episcopo, ad cujus arbitrium exhiberi satisfactionem statuit Pontifex.

Inferes 8. si per violentiam illatam Parocho, aut metum propinquorum excommunicatus vitandus in loco sacro sepeliretur, & ossa illius discerni possent ab ossibus fidelium ibidem sepulorum, cadaver illius exhumandum esse, & procul à loco sacro projiciendum; si verò non possent discerni, non debere ossa fidelium si-

mul exhumari, sed permitti posse omnia simul, ut dicitur *c. Sacris*, de sepulturis, & *c. ad hæc*, de privileg. Locus autem ille, in quo reliquorum ossa permixta cum ossibus fidelium, debet reconciliari, ut sit habilis ad divina officia; non enim impedit reconciliationem, cum in his circumstantiis ille locus sit quodammodo occultus; nec illius violatio, quæ in illatione, vel sepultura talis cadaveris commissa est, perpetuò iteretur, ut fit in alio casu; ita Suarez l. 4. D. 10. c. 6. cum Gibalino disq. 7. q. 2. n. 32. Quod autem locus sacer ejusmodi cadaveris tumulatione impietur, & reconciliari debeat, patet ex *c. consulisti*, de consecr. altar. & Ecclesiar. Si tamen res occulta sit, non peccant, qui in eo loco divina peragunt. Coeterum quando incurritur excommunicatio propter hæreticum denuntiatum sepulturæ traditum, requiritur etiam ante absolutionem, præter satisfactionem, ut, qui publicè illum sepelivit, illum propriis manibus extumulet; & deinde locus, in quo talis hæreticus tumulatus fuit, perpetuò careat sepulturâ, ex *c. qui canque*, de hæreticis, in 6. quod intellige *de loco adæquato cadaveri*. Nam reliqua Ecclesia potest expiari; ac in ea deinde concedere licebit fideles; ita Bonacina, & Alterius apud Josephum Gibalinum de sacra jurisdictione, disq. 7. q. 2. in fine.

ARTICULUS. V.

An, & qualiter excommunicati sint inhabiles ad beneficia Ecclesiastica?

1927 **Q**uæstio est, an excommunicatio major privet hominem ipso facto beneficiis ante ipsam obtentis? *sc.* quod non, ita Suarez D. 13. S. 1. n. 1. in *c. pastoralis*. 13. §. *verum*, de appellat. ibi: & *illi proventus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesia communicatio denegatur*; ergo supponit Pontifex non amitti beneficium durante excommunicatione. Et licet *diu perseveraret* in excommunicatione (hoc enim est *in ea infortescere*) quæ lata est ob contumaciam in causâ civili, non debet privari per Judicem (hoc enim in nullo jure expressum esse, docet Leander q. 2.) secus, si esset excommunicatus pro crimine hæresis, vel alio, ipso jure privante Reum beneficio, & per annum integrum in ea excommunicatione infortescat; tum enim ipso jure est privatus beneficio. Si verò excommunicatus

per annum perseverat in excommunicatione, lata ob contumaciam super crimine, quod dignum est privatione beneficii per sententiam, non autem habet annexam ipso jure; tunc non est privatus post annum, sed per sententiam privandus; eò quod tunc habeatur pro convicto vel confesso; ita Leander cit. cum aliis, Gibalin. disq. 7. q. 7. n. 44.

Ex hoc nota, quòd in multis textibus, quibus nonnulli probant per infortescentiam privari fideles beneficiis prius legitime obtentis, ejusmodi infortescentiis negentur tantum audientia. Deinde, quando in *c. cum bone*, de ætate & qualitate, ordinandi suspensi per triennium privantur beneficiis, sermo est primò de acquisitis tempore suspensionis. 2. De privatione non propter infortescentiam in censura, sed ob contemptum Sedis Apostolicæ, de quo ibidem loquitur Cœlestinus III. Unde quando Clerici quandoque jubentur privari suis beneficiis, id non est ex mora, quam habent in excommunicatione; sed vel ex causâ, ob quam censura lata est; vel ex natura ipsius excommunicationis, quam non immutat major, vel minor mora in illa; similiter, antiqua jura nihil omnino habent de Clerico deponendo propter infortescentiam in excommunicatione; semper enim est ex alio capite. Vide Gibalinum cit. D. 7. q. 7. n. 44.

Not. 2. ex Joanne Streinio in prole. 1919 gom. juris Can. §. 8. de leg. pœn. quando legi pœnali, ipso facto privanti omni titulo, dominio officii, vel beneficii, additur hæc clausula: *absque alia declaratione*, eam intelligendam, de declaratione, quæ declaretur *pœnam incursum esse*; non autem, quæ declaretur, *crimen esse commissum*; hinc dicit, Reum quidem ex vi talis legis, amittere titulum, & dominium beneficii; retinere tamen possessionem, quæ privari nequeat ante sententiam declaratoriam criminis. Sic enim receptas esse ejusmodi leges, & habere usum; ita ille ex Lef. sio & Barbofa ibid. n. 5. & seq.

Not. 3. qui elapso anno excommunicati-¹⁹²⁰onis, quam per id tempus solvi non procuravit, adhuc in ea manet, sive lata sit ob causam criminalem, sive civilem haberi suspectum de hæresi, ex Trid. Sess. 25. c. 5. & quamvis nondum ut hæreticus damnari possit; citari tamen posse, ut respondeat de fide; si noluerit, damnandum esse.

esse ut hæreticum per *c. excommunicamus*, §. qui autem, de hæreticis, & *c. cum contumacia* cod. in 6. ad annuam autem infordefcentiam requiritur 1. tempus completum, 2. continuum, non interruptum 3. pervicacia, & contemptus clavium, 4. sententia saltem declaratoria hujus criminis, seu infordefcentiæ.

§. I.

An collatio beneficii facta excommunicato vitando sit ipso jure nulla?

1931 **R**esp. affirmativè, si collatio facta sit eo tempore, quo erat in statu dictæ excommunicationis. Ex quo sequitur talem collationem non tantum esse illicitam, sed etiam irritam, nisi accesserit dispensatio tacita; vel expressa. Ratio est ex *c. Pastoralis*, de Cleric. excom. ministr. Ubi Innocentius III. dicit, quod *Clericis excommunicationis vinculo innodatis Ecclesiastica beneficia conferri non possunt; nec illi valeant retinere licet, nisi forte fuerint misericorditer dispensati; Cum ea non fuerint Canonice consecuti*. Et ratio est, quia cui primo, & per se prohibetur actus, illi etiam submovetur principium talis actus; sed Clerico tali primo & per se prohibetur actus, cujus principium proximum est novum jus, quod acquiritur collatione beneficii; ergo ei etiam submoveretur hoc principium. Ma. est ex solemni regula; quam tradit Panormitanus apud Gibalinum Disq. 7. q. 7. n. 3. Min. etiam patet, quia novum jus ad beneficium est propter officium illi annexum, quod consistit in communione sacra cum fidelibus, quæ primo, & per se tali excommunicato prohibetur ex dictis; ergo reverà, sicut est inhabilis ad actum, sic erit inhabilis ad recipiendum novum principium talis actus.

1932 **Q**uæres, an omnis excommunicatio major inducat inhabilitatem acquirendi beneficium? R. affirmari à Leandro D. 9. q. 4. & communi cum illo; negari tamen ab Hurtado, Navarro, Lessio, & probabiliter etiam à Suarez, & Felino apud Gibalinum cit. §. *Verum*, qui censet, collationem beneficii factam excommunicato tolerato, validam quidem esse, elidi tamen posse, & irritari exceptione excommunicationis contractæ à collatario. Mihi negativa videtur probabilior, quæ scilicet negat de omni, & concedit solum de excommunicatione denunciata, vel quam incur-

rit notorius Clerici percussor; quia excommunicatio major inducit hanc inhabilitatem solum, in quantum non licet ei uti communicatione cum fidelibus, quam tamen requirit beneficio annexum officium; sed hæc communicatio licet excommunicatis toleratis, saltem ad instantiam fidelium; ergo.

Not. autem, duplex esse jus ad officium, 1933 & beneficium; jus in re, quod est jus plenum, & completum nullo alio indigens, quo compleatur; & jus ad rem, quod est jus solum inchoatum, & ulterius perfici debet, completurque per confirmationem, vel institutionem; tale jus dant electio, vel præsentatio; & qui habet solum jus ad rem, seu beneficium, non ita illud obtinet, ut ejus morte dicatur beneficium vacare. Jus porro, quod aliquà exceptione elidi potest, dicitur debile, & infirmum; ejusque collatio irrita, & nulla; quia, cum jus, quod facile eliditur, perinde sit, ac nullum, sic se habet jus debile, ejusque collatio, acsi nihil conferret; Sic Gibalinus cit. Disq. 7. q. 7. n. 2. quo posito: deducitur 1. omnem excommunicatum vitandum esse incapacem, & inhabilem ad acquirendum jus novi beneficii, collationemque proinde nullam esse, quæ sit eo tempore, quo excommunicatus vitandus est: excommunicatum verò toleratum non esse incapacem ad ejusmodi nova beneficia validè recipienda, saltem cum requiritur ad hoc à fidelibus.

Deducitur 2. collationem beneficii 1934 factam excommunicato vitando, etiam invincibiliter ignorantem se talem esse, adhuc invalidam esse, quia talis reverà inhabilis est, sicut reverà est excommunicatus vitandus; & ignorantia inhabilitatem non aufert; Secus est, si quis tempore collationis credebatur excommunicatus, sed falsò. Talis enim reverà inhabilis non est; vel si fuit excommunicatus per sententiam, sed nulliter; secus, si tantum injustè, sed validè; manet tamen inhabilis, licet errore communi, sed falsò, habetur pro absoluto à censura; sic Gibalinus Disq. 7. q. 7. n. 7. & cum illo Suarez, Coninch, Layman. &c.

Sed quid si eligeris ad beneficium tem- 1935 pore, quo habilis es, sed acceptes, dum es excommunicatus vitandus, eritne acceptio valida? affirmat Leander q. 9. contra Suarez, Vasquez, Coninch, Hurradum, & Layman, qui negant. Gibalinus autem

autem censet q. 7. n. 31. esse validam, & efficacem, quoad declarationem consensus, & voluntatis; non tamen quoad jus novum acquirendum, vel prius collatione acquisitum, complendum; quia quàm diu quis est vitandus, est inhabilis novi juris acquirendi per ordinem ad actum primò & per se vitatum à censura, ex n. 1931. Hæc sententia conciliat sententias dissidentes, & præ reliquis placet. Excommunicatio enim non tollit, quò quis voluntatem suam ritè declaret: c. *pro illorum*, de præbendis, c. *Si verò*, de sent. excom. c. *decernimus*, cod. in 6. & c. *Significasti*, de co, qui duxit &c. affirmat etiam Escobar Theol. mor. c. 4. Exam. 2. n. 3.

1936 Ex hoc fit, quòd, cum quis in statu excommunicationis acceptat beneficium, collatum in statu, quo aptus erat eligi, nihil quidem desit ad plenum jus beneficii, cum adsit collatio & acceptatio; jus tamen in actu secundo non acquiratur plenè ante absolutionem à censura; hæc enim ponit obicem formæ quoad effectum formalem subiecto tribuendum. Unde hoc ablato non est opus ullà novâ collatione vel acceptatione; ita Gibalinus cit. Licet ante absolutionem à collatore possit irritari collatio; quia quàm diu adest obex, non habet jus plenum, sed tantum inchoatum, quod exceptione excommunicationis irritari potest ex dictis. Si verò ejusmodi collatarius ante obtentam absolutionem moriatur, beneficium ejus morte non vacat; quia non habebat jus plenum in re, quoad actum secundum. Nam ad hunc acceptatio fuit inutilis, propter obicem, ita Covar. & alii, quos citat, & sequitur Gibalin. q. 7. n. 31. sub finem.

1937 Dices 1. consensus matrimonii durante impedimento dirimente expressus est irritus; ergo etiam consensus, seu acceptatio expressa durante excommunicatione. Secundo Episcopus electus & confirmatus incidens in excommunicationem, repellendus est à consecratione; ergo similiter ab acceptatione, qui factus est inhabilis ad acceptandum. Confirmatur: excommunicatio reddit excommunicatum inhabilem ad beneficium; ergo etiam ad acceptandum, ne acceptet personam indignam. 32. ad 1. N. consequ. quia consensus in matrimonium non est pura conditio ad jus in corpus alterius: acceptatio verò est pura conditio ad jus in beneficium, consensus

enim tribuit jus, non acceptatio. 32. ad 2. antecedens concedi à Castropalao D. 1. p. 10. n. 18. N. consequ. quia per consecrationem confertur jus, non per acceptationem. Ad consequ. 32. dist. reddit illum inhabilem ad acceptandum beneficium collatum tempore excommunicationis C. collatum extra excommunicationem, N. ant. ad probat. similiter 32. esse personam indignam beneficio collato in, non extra excommunicationem.

§. 2.

An, qui post absolutionem ab excommunicatione acceptat beneficium, sibi collatum, cum erat vitandus, indigeat nova collatione, ut valeat acceptatio?

R Esp. negari à Navarro, & Henriquez 193 & probabile censeri à Layman, ac Lessio apud Castropalatum n. 19. Sed rectius affirmari ab isto p. 10. n. 20. Gibalino cit. n. 32. Leandro q. 11. & apud hos Bonacina, Hurtad. Coninch, & alii, quia acceptatio valida supponit collationem validam, sed illa collatio non fuit valida ex dictis; ergo nec acceptatio, ergo requirit novam collationem, unde nec collatio beneficii non vacantis revalidatur per subsequentem vacationem, quod enim prius nullum fuit, non potest revalidari per subsequens; sed debet validum fieri per aliud quod potens conferre valorem.

Dices: Collatio prius facta perseverat 193 virtualiter; ergo cum accesserit acceptatio legitima, effectuum suum sortietur. Illam quidem, si voluntas collatoris interim rescissa non est, perseverare; sed tamen per acceptationem non revalidari, cum prius defectu illius non fuerit invalida, sed defectu alterius. Excommunicatio enim major collationem beneficii adeo facit nullam, ut non convalescat post absolutionem, nisi revocetur, c. *Cum bona*, 8. de ætat. & qualit. ubi dicitur, quòd qui sterit per annum in suspensione, priverit beneficio, quod prius habebat; & quæ postmodum sunt adepti, aliquatenus retinere, c. *postulatis*, 7. cum Glossa, & ei annot. de Cleric. excom. ministr. quod videtur ex eo deduci, quia voluntas collatoris tempore excommunicationis fuit nulla, hoc est, perinde se habuit, ac si canonica collatio facta non esset; ergo dici non potest perseverare ut que post absolutionem; quod enim non fuit, non dicitur perseverare.

Sed,

1940 Sed, quæres, an saltem possit Papa, vel Episcopus absque nova collatione, vel expeditione literarum dispensare, ut quis post absolutionem ab excommunicatione, licet retineat beneficium, quod ei tempore excommunicationis collatum fuit? Sanchez negat; alii verò, ut Navarrus, & Felinus affirmant apud Leandrum cit. q. 12. quia dispensatio æquivaleret novæ collationi; quod probabiliter dicitur, si dispenseret in radice nullitatis, qualiter quandoque dispensatur in radice matrimonii cum natis illegitimè; modò dispensatio fiat ab iis, qui beneficium conferre possunt; ita Gibalinus cit. n. 13. Pro cuius ulteriori resolutione:

1941 Nota, duplicem esse dispensationem, tacitam, & expressam. Tunc autem est tacita, quando Pontifex sciens aliquem in censura, nihilominus confert beneficium. Sic enim censetur illum solvere quoad illum effectum, atque adeo beneficii obtinendi capacem reddere. Dispensatio autem expressa datur in rescriptis Pontificiis, aut etiam à Legatis à latere, cum ponitur clausula *reque absolventes ad effectum gratiæ* duntaxat impetrandum; quoposito: aliqui docent, Papam etiam tacite posse dispensare in dato casu; non autem Episcopum, aut Prælatum inferiorem; ita Panormit. Felin. Sayrus, & alii apud Gibalinum cit. q. 7. n. 13. Sed is contrarium tenet, & melius, si excommunicatio tolli possit per Episcopum, ut si reservata non sit.

1942 Si autem sit expressa, pariter affirmandum est. Nam ea clausula reddit omnia rescripta, & gratias effeaces, ac validas non obstante excommunicatione; Sic Navarrus, Gutierrez, Henriquez, Ugolinus, Sayrus, Avila, Bonacina, quos citat, & sequitur Gibal. n. 16. excipe, si non sint tales censurae, quæ hac generali clausula non tolluntur. Talis est excommunicatio facta ob hæresim, ut cum communi docent Navarr. Ugolinus, & alii, quos citat, & sequitur Castropalaus D. 2. p. 10. n. 27. Eadem clausula non prodest infordescensibus per annum in excommunicatione, ex stylo curiæ Romanæ, juxta regulam *de infordescensibus*, teste Navar. Henriq. Avila; neque infordescensibus per quatuor menses in excommunicatione ob crimina bullæ cænæ, vel similia; ita Castropalaus cit. ex ead. regul.

Tom. V.

Ex hoc inferes 1. si collatio, vel electio beneficii tempore excommunicationis facta pertineat ad Ordinarium Collatarii, Collatarium licet retinere beneficium ex dispensatione Ordinarii valentis dispensare in illa inhabilitate; Sic Castropalaus cit. p. 10. n. 22. Talis enim dispensatio æquivaleret novæ collationi, ex dicto *c. postulatis*, ubi dicitur, quòd, *ut clerici beneficium, in excommunicatione collatum, licet retinere valeant, nihil requiratur, nisi ut cum illis fuerit misericorditer dispensatum*. Si verò collatio beneficii, pertinet ad Ordinarium, prærequirat præsentationem Patroni Laici, vel Ecclesiastici, quæri potest, an tunc sufficiat dispensatio Ordinarii, ut quis beneficium in excommunicatione acceptum licet retineat? Communis negat apud Castropalaum n. 23. quia hæc dispensatio æquivaleret novæ collationi, quæ non est penes Ordinarium. Alii tamen probabiliter dicunt, sufficere, si dispensatio non sit reservata, collationis nullitas sit occulta, dispensatio non cedat in præjudicium tertii, & collatarius non accipit beneficium, sciens se inhabilem; Sic Castropalaus n. 24. Abbas, Glossa, & Layman ibid.

Inferes 2. quòd hæc omnia, quæ diximus de inhabilitate ad beneficium, locum non habeant in provisionibus Apostolicis, cum datur rescriptum à Papa, vel ejus Legato, in quo habetur clausula absolutionis ad effectum gratiæ; sic Castropal. D. 2. p. 10. n. 26. excipe, ut monui n. 1942. nisi censura sit una ex iis, quibus non prodest hæc clausula. Nam talis provisio fit à potente per provisionem tollere obicem ex censura in subjecto existentem. Coeterum per excommunicationem supervenientem validæ collationi beneficii, non impeditur ejus executio. Excommunicatio enim solum impedit novi juris acquisitionem; non autem privat jam obtento virtualiter; sic Gibalin. disq. 7. q. 7. n. 27.

Inferes 3. quòd, qui nec dispensatus, nec absolutus obtinuit beneficium, majori excommunicatione ligatus, teneatur primò absolutionem petere, & deinde resignare beneficium in manibus illius, ad quem pro tunc spectat, illud conferre; & tandem si tale beneficium retinere vult, petere dispensationem, seu, quod idem est, novam collationem ab eo, ad quem pro tunc spectat conferre: prior enim collatio

lil fuit

fuit invalida, ac proinde talis est, quasi facta non esset, & caret vi canonica provisionis; ergo non habet illius jus, ergo retinere non potest; ita Leander q. 13. debet autem resignatio simpliciter fieri, ideoque non sufficit causâ permutationis, aut absolute in favorem tertii resignare, minus autem elicet alteri conferre, aut cum altero permutare.

§. 3.

An non solum collatio beneficii, sed etiam electio, postulatio, presentatio, aut alia quacunque provisio, facta excommunicato vitando, sit nulla, & irrita?

1946 **R**esp. affirmari probabilius à Navarro, Coninch, Layman, Vasquez, & aliis, quos citat, & sequitur Castropalaus D. 2. p. 10. n. 1. Gibalin. disq. 7. q. 7. n. 16. quia per hæc omnia venit ad acquisitionem novi juris pro beneficio; cujus talis capax tunc non est, ut in præcedentibus probatum est, id, quod confirmari potest ex c. *Cum dilectus*, 8. de consuetud. ibi: *quia nobis constituit, electionem ipsam à suspensis, & de suspensio etiam celebratam esse, eam iustitiâ cassavimus exigente; item casi celebret*, 10. de Cleric. excom. ministr. ubi dicitur, quod si excommunicatus etiam minori excommunicatione scienter electus fuerit, ejus electio sit *irruanda*, pro eo, quod ad susceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione à Sanctis Patribus est privatus. Similiter impostulabilis dicitur, qui violat interdictum c. 1. de Postulat. Prælat. De aliis autem idem est ex universali ratione in præcedentibus tradita.

1947 Idem in hac materia dicendum est de qualibet alia beneficii acquisitione, tametsi ex causâ permutationis, vel resignationis fiat; quia tali casu acquisitio beneficii canonica non est; Ita Suarez, Azor & alii cum Castropalao cit. n. 2. quod intellige, si tempore, quo beneficium acquiritur, in hoc subjecto sit excommunicatio; nam si eo tempore, quo acquirit, ab excommunicatione solutus esset; licet tempore, quo facta est resignatio, vel permutatio, excommunicatus fuisset, beneficii acquisitio valida esset; Sic Garcia cum Castropalao cit. juxta superius dicta. Et ideo etiam promissio beneficii facta in gratiam excommunicati vitandi, nulla est, si quod jus tribuat promissario, quod extendit Castropalaus cit. n. 3. etiam ad excommunicatum

toleratum; quamvis contrarium probabiliter teneri possit cum Gibalino q. 7. n. 21. si hic se non ingerat, sed à collatore legitime requisitus acquirat.

Quæres an inhabilitas excommunicati, ad beneficia Ecclesiastica, extendat se etiam ad dignitates Ecclesiasticas? R. quod sic, quia beneficium Ecclesiasticum in dicta prohibitione Innocentii III. supponit universaliter, cum ibi sumatur indefinitè; qui modus, præsertim in propositione negativa, æquipollet termino affecto signo universaliter, vel æquipollenti. Hinc Glossa in c. *penult. de verb. signific. V. beneficiorum*, ait hanc vocem *beneficium* indefinitè positam, *de omnibus beneficiis* capiendam esse; ita etiam Suarez D. 13. S. 1. n. 4. Lessius l. 2. c. 34. d. 22. n. 116. ubi excipit solum Sedem Romanam, ad quam excommunicatum, aliave censurâ innodatum, evchi posse, colligitur ex c. *Licet*, de elect. & Clem. *Romani*, §. *Ceterum*, eodem; ita Gibalinus n. 4. Castropalaus D. 2. p. 10. n. 1. cum aliis.

Nec juvat dicere, quod in odiosis voces strictius accipiendæ sint. 1. quia sic etiam in c. *dilectus*, de concess. præbend. negat Innocentius III. constitutionem in Concilio Lateranensi ab Alexandro III. editam, contra eos, qui ultra 6. menses differrent conferre beneficia vacantia, extendi ad Archiepiscopatus & Episcopatus; sed tantum ad beneficia minora. Similiter in c. *Felix*, de pœnis in 6. advertit Glossa, nomen *beneficium* in odiosis non comprehendere Episcopatum, nisi exprimat: respondetur enim 1. transeat, quando non ponitur cum suppositione universaliter, vel formaliter, vel æquivalenter, non autem secus. Tunc ergo strictè accipi debet in odiosis, quando non ponitur cum signo laxante. Coetertim pater ejusmodi terminum, indefinitè positum, semper æquipollere universaliter, nisi restringatur vel per ipsam materiam, vel exceptionem expressam, aut generalem, etiam tunc valentem, ut fit in allatis in contrarium textibus; imò ea ipsa exceptio Innocentii probat, aliàs illam vocem indefinitè prolatam æquipollere universaliter; aliàs enim exceptio esset de re non contenta. Denique Capitulum *cum bona*, de arat. & qualiter ubi dicitur, suspensum non posse retinere beneficia, tempore suspensionis acquisita, ex communi Doctorum intelligitur de quolibet beneficio.

Et ex hoc ipso sumitur ulterior respon-

no. Nam ubi ratio, quæ reddit inhabilem etiam ex dispositione juris positivi, secundum quod influit in dispositionem, reperitur in quolibet significato termini, super quo ex ea disponitur, præsumitur disponens velle sub ea dispositione comprehendere quolibet eorum; sed ratio secundum quod influit in dispositionem, quæ excommunicatum reddit inhabilem ad recipiendum beneficium, reperitur in quolibet significato vocis *beneficium*, super qua ex illo disponitur; nam ratio, propter quam ex dispositione juris positivi excommunicatus inhabilitatur ad *beneficium*, est, ne detur illud, qui de jure non potest præstare officium, cujus causâ datur beneficium; hæc enim ratio reperitur in quolibet habente beneficium, sive simplex, sive qualificatum, quando habens est excommunicatus; ergo. Ma. videtur ex eo vera, quod aliàs commune pronuntiatum juris: *ubi est eadem ratio, est eadem juris dispositio*, in nullo casu circa non expressum posset verificari, si intelligatur pro casu, quo non limitatur à disponente, & materia, de qua loquitur, capax sit, effectus, quem ea inducit. Et ideo ea inhabilitas extenditur etiam ad reliqua munera, & dignitates Ecclesiasticas acquirendas, quales sunt, Vicarii, Rectoris, Delegati, Guardiani, Gubernatoris, Commendatoris, & similes, sive ad tempus, sive in perpetuum donentur.

ARTICULUS VI.

An excommunicatus sit capax pensionum?

1951 **A**nteresolut. supponendum, *pensionem* aliam esse merè laicam, & temporalem. *Merè laica* est stipendium, nihil habens commune cum beneficio, datum laico propter causam merè temporalem, v.g. propter obsequium, quod vel ipse, vel majores ejus Ecclesiæ præstiterunt; & talis pensio validè confertur excommunicato. Sic Gibalin. q. 7. n. 34. Castropalaus p. 8. n. 6. *Spiritalis* autem *pensio* triplex est 1. vocatur *præstimonium*, estque stipendium, quod ex beneficii alicujus fructibus extrahitur in perpetuum ad munus aliquod spirituale, & sic est verum, & propriè dictum beneficium, 2. est stipendium, quod alicui datur propter munus, seu titulum spirituale; sed non in perpetuo.

Tom. V.

um, ob quod recedit à ratione beneficii strictè accepti. Talis pensio est Vicarius temporaneus, 3. est stipendium mixtum partim ex causâ spirituali, partim temporali, cum scilicet assignatur Clerico beneficio resignanti, permutanti, juri cedenti, vel sustentationem non habenti. Dicitur *temporalis*; quia in pensionario nullo munus ordini annexum exigit, quod à Laico præstari non possit: dicitur *spiritualis*, quia in pensionario supponit statum clericalem; & ideo etiam à nonnullis dicitur *pensio Clericalis*? hispositis.

2. Collationem præstimonii, factam 1952 excommunicato vitando, irritam esse, ut docet Castropalaus n. 6. Gibalin. n. 34. idque ex n. 1932. præstimonium enim est verè beneficium; hoc extendit Castropalaus etiam ad excommunicatum toleratum, sed contrarium probabiliter dicitur ex n. 1869. sed nec pensio spiritualis, licet non perpetua, excommunicato vitando licitè dari, aut accipi ab eo potest, quia nequit licitè exercere actus illos spirituales, quorum intuitu datur talis pensio. Collationem autem pensionis mixtæ, factam excommunicato vitando non esse irritam, sentit Layman, Sa, & Castropalaus, n. 8. quia nullus est textus, quo dicatur irrita; nam textus in c. *postulastis*, & c. *ult.* de Cleric. excom. ministr. loquitur tantum de *beneficio Ecclesiastico*, qui textus extenduntur ad præstimonium, quod loco beneficii succedat, quod non habet pensio mixta. Quando autem Pontifex in collatione talis pensionis præmittit absolutionem à censuris, fit, ne ipsius rescriptum invalidum fiat; vel ne in petenda pensione repellatur à judicio. Verum si pensio mixta, secundum quod est spiritualis, importet onus aliquod spirituale præstandum à pensionario, & is id præstare non possit propter excommunicationem, quâ innodatus est, rectius dici videtur, non esse illius capacem seclusâ dispensatione, vel absolutione; idque ex eadem causâ, quæ militat contra pensionem temporalem. Hinc quando Congregatio Cardinalium in c. 7. Sess. 14. Trid. de reform. negat, decretum de incapacitate beneficiorum, ratione homicidii, ad pensiones extendi, non concluditur idem ad nostrum casum, propter exceptionem in illo.

ARTICULUS VII.

An excommunicatus lucretur fructus beneficii?

1953 **S**upponend. exproventibus Ecclesiasticis alios esse, qui competunt beneficium habenti; alios, qui tanquam merces, & stipendium redduntur quotidie peragentibus divina officia, vocanturque distributiones quotidianæ; ita Covar. apud Gibalin. D. 7. q. 7. n. 51. qui ait nomine *fructuum Ecclesiasticorum*, si laxè sumantur, venire non tantum redditus ex beneficio, sed etiam pensiones, & quotidianas distributiones, decimas, oblationes, & elemosynas, ac quidquid quomocumque acquiritur titulo Canonico: revera enim sunt proventus Ecclesiastici; & vocantur improprie beneficia manualia: in stricta tamen acceptione non veniunt nomine fructuum, nisi proventus præbendarum, non autem quotidiana stipendia; Quia jus ad hæc non est strictè beneficium; ergo nec dictæ distributiones strictè dici possunt *fructus beneficii*; quibus positis, quæstio est, an excommunicatio major etiam privet fructibus Ecclesiasticis? Quia in re **R. I.** si beneficium accepisti tempore, quo excommunicatus eras, cum acquisitio fuerit nulla, etiam jus nullum te habere ad fructus beneficii. Hoc intellige de excommunicato vitando; nam de tolerato discurrendum est secundum dicta jam sæpius; si tamen judicasti, te verum habere titulum beneficii, & fructus ejus bonâ fide percepisti, non es obligatus restituere, nisi quantum de illis adhuc extat vel in se, vel in eo, quo factus es ditior; ita Suarez, Coninch, & Layman, quos citat & sequitur Castropalaus p. 11. n. 1. in fine, quia tunc processisti ex possessione munitâ existimato titulo, & bonâ fide. Sed

1954 **Q**uæres 1. an excommunicatio major ipso jure privet fructibus? **R.** quod affirmativam sequatur Guttier. Suarez, Garcia, & alii apud Castropalaum 1. quia in c. *Pastoralis*, §. *verum*, de appellation: dicitur, quod illi proventus Ecclesiastici merito subtrahantur, cui Ecclesia communicatio denegatur, ex quo textu patet, revera privari excommunicatum fructibus beneficii; ubi notant, quod Pontifex comparer subtractionem fructuum cum carentia communionis; sed hanc habent excommunicati vitandi ipso jure; ergo & illam, 2. quia

Pontifex ibidem dicit hanc subtractionem non impediri per appellationem, quod tamen fallum esset, si non esset contracta ipso facto: Gibalinus tamen disc. 7. q. 7. n. 52. docet illis privari, solum post sententiam Judicis. Idem tanquam verius sequitur Castropalaus cit. n. 4. Glossa, Valquez, Coninch, Hurtado, Layman & Sanchez. Ratio horum est; quia talis subtractionis probatur incurri ipso facto per illum textum juris. Nam in c. *Pastoralis* cit. non dicitur, *subtractos esse*, sed *merito subtrahi*, quod significat actionem Judicis. Deinde si ipso facto subtracti essent, malè Episcopo quærenti, num tali subtrahendi fructus, respondisset Pontifex, *merito subtrahi*, si jam subtracti sint. Ex quo patet ad primam rationem sententiæ contrariæ.

Cœterum; illa comparatio subtractionis, cum carentia communionis, non fit, ut habeant se eodem modo in omnibus. Carentia enim communionis est excommunicationi denuntiata necessaria, non autem subtractio fructuum; sunt enim nonnulli excommunicati, qui privantur communionem fidelium, non autem fructibus, ut notat Gibalinus cit. n. 54. Ad 2. rationem **R.** non semper inferri effectum aliquem induci ipso facto, cum in jure dicitur, *non impediri per appellationem*. Sensus enim est, quod Judex ab actu suo non impediatur per appellationem, quod fit, si scilicet legitima non esset, aut etiam contra legitimam specialiter cavetur, & hanc sententiam etiam probabilem; & tutam in praxi, censet Leander cit.

Ex hoc inferes cum Gibalino cit. n. 54. 1951 §. *cum itaque*, excommunicatum vitandum, omnes fructus sui beneficii prius legitime obtenti, quos durante excommunicatione percipit, facere suos (nisi aliud ferat sententia excommunicationis) quam diu non privatur illis per sententiam Judicis. Nam ipso facto non privatur illis secundum dicta: adunt Hurtado D. 6. de excommunic. diff. 1. & Suarez, quod licet extaret jus aliquod, talem excommunicatum ipso facto privans fructibus dictis, et tamen nunc derogatum sit contrariâ consuetudine; sic ut nec Judex privatus, stante hac consuetudine, possit ejusmodi excommunicatum privare fructibus, jam perceptis, aut percipiendis.

Imò si per se, vel per alium administrat 1957 officium suum, propter quod habet beneficium,

ficiam, probabilius est juxta Gibalin. cit. n. 55. quod, licet peccet ingerendo se divinis, tamen valide recipiat stipendia, sic possessor malæ fidei valide accipit mercedem laboris à se impensi circa rem iniquè detentam, ut habet Petrus Navarra, Henriquez, Sanchez, & alii; ex quo sequitur, quod habens beneficium simplex, obligans tamen ad horas Canonicas recitandas privatim, licet excommunicatus sit, omnino capiet fructus illius beneficii; ita Vasquez, de benefic. c. 4. §. 3. n. 229. quod idem de suspenso dixit Navarrus, c. 27. n. 160. quos citat, & sequitur Gibalin. cit.

1958 Sive autem supponas excommunicatum privari fructibus beneficii primò post sententiam Judicis, sive ipso facto; probabilius tamen est; illum posse frui fructibus sui beneficii, sin ipse non dormit in contumacia, nec per ipsum ster, ab excommunicatione liberari; ita Layman, & alii quia talis non manet culpabiliter in censura; hæc autem poena est solum in eos, qui sunt in excommunicatione cum mora culpabili; non enim oritur ex natura censuræ; aliàs induceret eam ipso facto. Deinde quia talis poena, in hac hypothese, est solum secundarius effectus censuræ; non est autem necessarium, ut semper habeat omnes tales effectus, saltem, de quibus prudenter præsumi potest, quod illos legislator hic & nunc nolit; sed in hoc casu id de isto effectu prudenter præsumi potest ex benignitate Ecclesiæ; ergo: contrarium tamen tenet Castropalaus p. 11. n. 14. quamvis n. 13. cum Suarez existimet, omnes fructus beneficii à tali judice restituendos esse excommunicato à tempore absolutionis injustè dilata.

1959 Sin excommunicatus sit egens, juxta Gibalinum n. 58. probabile est, quod possit sibi retinere partem fructuum, quibus aliàs sive ipso jure, sive sententiâ Judicis privaretur; potest enim hoc ipsum in tali statu capere titulo cleemosynæ, cum aliquin aliis pauperibus dandum esset. Unde in tali casu Ecclesia non censetur invita; aliud enim est, quod suos ministros non obliget, ut ejusmodi excommunicatos aliat; aliud, quod molestè ferat, si sibi ob egestatem clanculum aliquid surripiant; primum verum est, sin ipsi non impediant liberationem à censura; non verò secundum.

1960 Quæres 2. an privatio fructuum affi-

ciat quemlibet excommunicatum? R. quod afficiat quemlibet vitandum, saltem post sententiam Judicis, si lata sit excommunicatio per sententiam; non verò si à jure: ratio est, quia vitandus, etiam perentibus aliis, peragere nequit officium, propter quod dantur fructus beneficii, nisi officium agat per alium; hoc enim sonat simplicem commissionem, non verò jurisdictionem. Deinde c. *pastoralis*, loquitur tantum de excommunicato per sententiam: secus dicendum est de excommunicato tolerato; hic enim etiam potest officium peragere per alium; vel per se ad aliorum petitionem. Sic Gibalinus n. 59. cum quo dicendum ulterius, non amitti fructus beneficii, Creditoribus assignati, subsequente excommunicatione beneficiati, esto stante excommunicatione illis per expressam sententiam privetur, si sermo sit de acquisitis ante excommunicationem; nam peccatum debitoris superveniens non debet afferre præjudicium creditori in illis, quorum jus ante illud erat penes debitorem; Secus si sermo sit de fructibus, quos primò lucraturus erat, nisi expressè excipiatur præjudicium Creditoris. Nam assignatio per debitorem facta non stat, nisi supposito jure, in illos fructus; hoc autem ei impeditur per supervenientem excommunicationem posita sententiâ Judicis; ergo.

Quæres 3. ad quid nihilominus teneatur Clericus privatus fructibus sui beneficii? R. quod teneatur. 1. ad onera personalia, ne scilicet ex sua malitia fructum habeat. 2. Ad onera realia affixa rei, quam excommunicatio non tollit ex eadem ratione; & ideo in c. *Si verè*, 34. de sent. excom. dicitur: *Ab excommunicatis exigi, & recipi posse, quod debetur*; ubi redditur ratio à Pontifice, quia aliàs *videremini Vos* (nimirum non excommunicati) *damnum ex penitentia, ipsi verò præmium, ex contumacia reportare: cum ad hoc debitum exsolvendum ipsi vobis mancant obligati, & ab excommunicatis exigi possit, & recipi, quod debetur*. Est autem cautum in jure, quod si quisquam per terram hæreticorum, aut quorumlibet excommunicatorum, transierit, necessaria emere ac recipere poterit ab eisdem. Præterea si paterfamilias domus excommunicationis sententiâ fuerit innodatus, à participatione illius familia excusatur. Licet ergo Dux Venerorum, Dominus navium, *sicquam paterfamilias domus*, in excom-

municatione persistat; *Vos tamen tanquam ipsius familiam, dum in navibus ejus fueritis, ipsius excommunicatio non continget, & excusabiles eritis apud Deum, si in excommunicatorum navibus existentes, cum dolore cordis, sub spe penitentia, communicaveritis ipsis, in quibus eorum communicationem non poteritis evitare.* Ratio enim oneris oritur ex re, cui affigitur; unde per oppositum non tenetur ad onera realia rei, quam tollit excommunicatio, sic Gibalin. n. 61. hinc non tenetur solvere pensiones impositas beneficio; hæ enim sunt annexæ fructibus, qui supponuntur sublati Suarez D. 13. de cens. sect. 2. n. 24. idem est de alio quocunque subsidio fructibus annexo; tunc enim petendum est ab eo, qui fructus capit. Neque Superior tenetur excommunicatum contumacem sustentare de fructibus beneficii, si labore egestate; ipse enim tunc in causa illius est, licet possit aliquam illi partem dictorum fructuum, tanquam pauperi, applicare; Filiucius tr. 12. c. 5. q. 6. n. 136.

1962 Quæres 4. an in dicto casu nomen *fructus* strictè, vel amplè sit accipiendum? Respondet Leander q. 35. debere sumi *late*, pro quolibet proventu Ecclesiastico, & titulo spirituali, redundante in illum ex bonis Ecclesiæ, asserens, id velle Innocent. III. in c. *Pastoralis s. Verum*, de appellat. & cum eo omnes Doctores; verba dicti c. sunt: *illi proventus Ecclesiastici merito subtrahantur, cui Ecclesia communicatio denegatur.* Notandum tamen, licet nomen *fructus* sumeretur amplè; sub eo tamen non venire fructus patrimoniales, etiam si assignati sint in titulum ordinationis; quia ejusmodi patrimonium manet merè temporale; nec sit spirituale, etiam per indirectam connexionem; sic Glossa in c. Tuis, 23. de præbend. & ibid. Panormit. n. 6. & 8. Colligitur ex Trid. Sess. 21. c. 2. de reform. ubi Clericus de consensu Episcopi permittitur illud alienare, si ei de beneficio legitime provisum sit.

1963 Quæres 5. ad quem pertineant fructus, quibus excommunicatus privatur? R. 1. si privatur distributionibus quotidianis, quia non peragit suum officium, cum prohibitus sit; eas pertinere ad illos, ad quos propter quamcunque absentiam, aut non residentiam pertinerent, jure accrescendi, vel decrescendi; sic Alterius, & alii, quos citat, & sequitur Gibalinus q. 7. n. 63. qui addit, illos fructus, vel distributiones, quæ

dabantur Dignitatibus, vel Personatibus, ratione certi servitii in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, applicandas esse vel fabricæ Ecclesiæ, si indigeat; vel alteri loco pio, ex arbitrio Ordinarii, ut sit propter absentiam, vel non impletionem debiti servitii, ut habetur in Trid. Sess. 22. c. 3. de reform. fructus autem grossos, qui scilicet nascuntur ex beneficio, quàm diu excommunicatus illis privatus manet, convertendos esse in utilitatem Ecclesiæ, constituto alio, qui assignato stipendio, curam gerat ejus Ecclesiæ; si verò excommunicatus habeat Coadjutorem, etiam cum jure successione, ei cedere fructus; tunc enim ita se habet, ac si nullus esset coadjutus, quamvis applicari quoque debeat aliquid ad sustentanda onera beneficio imposita, & alia opera pia, v. g. in sustentationem pauperum, saltem in quantitate, quam aliàs à beneficio accepissent; ita Suarez, & Garcia apud Gibalin. Disq. 7. q. 7. n. 63. in fine.

Quæres 6. an excommunicatus alii-1964 quando possit repetere fructus, quibus privatus est? R. posse, si excommunicatio fuit in re invalida; licet valida, existimatione; nam eo casu licet fructus capere, & amissos recuperare, vel ab eo, qui percepit, vel à iudice, qui in alterius utilitatem applicari jussit. Aliud censent Authores de distributionibus quotidianis; nam illas volunt aliqui repetendas esse à iudice, qui sententiam iniquam tulit; ita Suarez, & Filiuc. apud Gibalinum cit. qui tamen sentit repetendas prius ab iis, qui perceperunt. Quia tunc in eos jus fuit revocabiliter translatum, ut sit, cum quis inculpabiliter abest officio; Clericus autem inculpabiliter abest officio, cum abest ob talem excommunicationem.

Dices: Iudex, qui tulit iniquam sen-1965 tentiam, puniri potest; ergo ab illo repetendæ sunt dictæ distributiones. R. cum dist. antec. & C. si ostenditur, quod illam sententiam injustè tulerit; secus, N. ita c. 1. de re judicata in 6. ubi dicitur, quod *Judex, qui contra justitiam, & contra conscientiam aliquid in judicio fecerit in gravamen partis, per gratiam, vel sordes, condemnandus sit parte læsa in estimationem litis.* Nam contra Judicem ex officio agentem nunquam præsumenda est iniquitas, nisi convincatur, c. *Abste*, 11. q. 3. ubi Anerus Papa, scribens ad Episcopos Hispaniæ, *abste*, inquit, *ut quidquam sinistrum de his arbitrentur, qui*

Apostolico gradui succedentes, Christi corpus, sacro ore, conficiunt, &c. hinc cum in iure dicitur: injustam sententiam potius obesse ferenti, quam injuriam passo, intellige, cum fertur injuste.

ARTICULUS VIII.

An, & qualiter excommunicatio major privet habitate conferendi beneficia?

1966 **Q**uestio est, an omnis excommunicatus, excommunicatione majori, reddatur inhabilis ad valide, & licite conferendum alteri beneficium? *R. I.* id verum esse de excommunicato vitando, 1. per c. *unicum*, ne Sede vacante, in 6. c. *diversitatem*, 6. de concess. *præb.* ex c. *Tanta*, 18. de excessib. *Prælator.* ubi dicitur, *quando collatio communiter ad Episcopum & Capitulum pertinet, uno ipsorum effecto inhabili, alterum conferre;* id, quod etiam colligitur ex c. *quia* 4. ubi habetur, non servantem interdictum, suspensum esse ab officio, beneficio, & omni jurisdictione. Deinde, quia excommunicatus vitandus privatus est jurisdictione, consequenter ejus exercitio; collatio autem beneficii est actus jurisdictionis; ergo. *Ma.* constabit ex n. 1976. *min.* ex Glossa communi in c. *cum inter* de elect. *V. de talibus*, apud Leandrum D. 10. q. 1. hoc autem in excommunicato tolerato non procedit; cum ejus acta in favorem fidelium valeant, post Concilium Constantiense, ut *supr.* diximus, & patebit in seq. Si tamen sponte se ingereret, & non requisitus, secundum alibi dicta peccaret.

1967 **Q**uæ diximus de excommunicato vitando, vera sunt, si vel unus sit ex Collatoribus talis, cum collatio est penes plures, Leander cit. q. 6. idem est de jurisdictione eligendi quoad excommunicatum vitandum, quod diximus de jurisdictione conferendi, ex c. *cum inter*, 1. de elect. ubi hoc dicitur de electione à suspensis, quod Glossa apud Leand. cit. extendit etiam ad excommunicatos; cum beneficiorum collatio, æquè ac electio sit actus jurisdictionis, quâ privatum dicemus talem infra à n. 1976. Hinc electio facta ab excommunicato vitando, cujus suffragium necessarium est, ut colligitur ex casu in c. *ad probandum*, 24. de sent. & re judic. ubi sententia per Judices delegatos, ex omnibus si unus excommunicatus fuit, lata, *infirmata dicitur;* Secus, si ejus suffragium non sit necessari-

um, vel non fuerit scienter admittus; quamvis idem affirmat Gaspar Hurtado contra Leand. q. 10. esto scienter admittus fuerit. Electio autem summi Pontificis valida est, licet fiat electoribus excommunicatis, ex *Clem. Romani, §. Cæterum*, de elect.

1968 **U**terior dubitatio est 1. an presentatio ad beneficium Ecclesiæ, à Patrono Laico, sed excommunicato vitando, licite fiat? *R. negativè;* quia non potest fieri sine communicatione Ecclesiastica. Sic Suarez D. 14. l. 2. n. 21. & alii: siverò presentator sit Clericus, negat illam valere Leander q. 15. quia tunc habet vim electionis, arg. c. *cum autem*, c. *nobis*, c. *penult.* de jure Patron: & hoc jus presentandi habet Clericus ratione beneficii, vel dignitatis Ecclesiasticæ, quo, dum excommunicatus est vitandus, privatur. Si enim Episcopus dictam presentationem Laici admittat (quamvis id licite non possit, ne communicet cum excommunicato vitando) & persona presentata digna sit, valida erit, etiam quoad institutionem & collationem; esto *Hurtadus, Vasquez, & Covar.* velint ejusmodi presentationem invalidam esse. Ratio autem prioris est, quia Laicus non presentat *ex officio*, sed, ut quid ad suum patrimonium spectans, quod valide administrare potest etiam excommunicatus non toleratus. Est enim tantum expressio voluntatis, quod non est quid juris, sed facti. Ex hoc patet ratio discriminis inter Patronum Clericum & Laicum. 1. quia hujus presentatio non habet vim electionis, atque nihil juris confert, sed est tantum mera nominatio personæ, ab Episcopo instituendæ, in cujus institutione relinquit totalem dispositionem beneficii, c. *quoniam*, de jure patron. 2. quia ejus presentatio non est principium proximum, nec dat jus ad actus excommunicato vitatos. Nam Laicus non habet potestatem conferendi jus spirituale; secus est de Clerico. Unde cum hic presentat, presentatus non accipit totale jus ab Episcopo, sed partialiter à Clerico. Cæterum, cum suppositâ presentatione facta à Laico excommunicato, totum jus sit ab Episcopo, si is nolit, ut talis presentatio in re effectum habeat, potest; quod verum est, licet presentatus dignus sit; quia non tenetur ei communicare, presentationem ejus recipiendo.

Dubitatio est 2. quid dicendum de ad-
1969
missionem, vel sumptionem beneficii legitime
collati,

collati, facta ab excommunicato vitando? *ꝛ.* eam esse licitam & validam, teneri ab Hurtado D. 7. de excom. diff. 3. versu *admissio tamen*; quia nihil novi juris confert; sed alter ab excommunicato sumit tantum, quod est suum, at hoc licitum est; ita ille, Suarez autem D. 14. S. 2. n. 34. & Filliucius cum Leand. cit. q. 21. docent, non esse validam; quia licet possessio non conferat novum jus, multum tamen illud firmat, & securius reddit, quod est aliquod commodum ex beneficio, quo tamen vi talis excommunicatus privatus est. Sed hæc ratio potius est contra recipientem, non verò admittentem: videtur tamen probari posse ex eo, quia talis admissio est actus jurisdictionis spiritualis; hæc enim privatus est excommunicatus vitandus.

1970 Dubitatio est 3. quid dicendum de resignatione beneficii ab excommunicato facta? *ꝛ.* resignationem beneficii simpliciter factam à quolibet excommunicato in manibus Prælati, à quo beneficium confertur, validam esse; cum nullo jure irritetur. Dubium tamen est, an valeat, si ab excommunicato vitando fiat in favorem tertii? affirmativam tenet Castropal. D. 2. de cens. p. 13. n. 26. quia talis nec confert, nec eligit, nec præsentat, nec instruit; sed tantum vult relinquere beneficium, si tertio detur: negativam autem Covarr. Suarez, Alterius, Filliuc. & alii; quia per hanc resignationem tertius acquirit aliquod jus; atque adeo æquivaleret electioni factæ à Clerico. Sed electio à Clerico vitando non valet; ergo nec talis resignatio. Cæterum verius videtur, per talem resignationem nihil juris acquiri Resignatario, nisi per eum, ad quem pertinet, admittatur; ergo non est, unde ex illo excommunicationis titulo invalidetur. Et ideo negatur, eam electioni æquivalere.

1971 Dubitatio est 4. quid dicendum de institutione præsentati, vel confirmatione electi ad beneficium, facta ab excommunicato vitando? *ꝛ.* invalidam esse; ita Suarez D. 14. l. 2. n. 32. illi enim actus supponunt jurisdictionem spirituales in instituente, vel confirmante, & à collatione simpliciter sumpta differunt, quod institutio non sit omnino libera, sed restricta ad personam præsentatam; Sic Suarez cit. Idem dicendum est de postulatione solenni, facta ab excommunicato vitando; habet enim vim electionis, quæ nulla est, si

à tali fiat. Secus, si sit simplex; hæc enim non habet vim electionis, sed est quid facti, non juris; Sic Suarez, Filliuc. & alii, etiam Leander q. 27. 28. si tamen Prælati sciens defectum postulanti, postulationem admittat, & confirmet, postulatio habuit effectum electionis, & confirmationis; Leander q. 20. in similitudine de præsentatione, & q. 27.

ARTICULUS. IX.

De rescriptis ab excommunicato impetratis.

PER rescriptum Pontificium intelliguntur responsa, & literæ Pontificis, quæ vel pro justitia administranda, vel beneficio conferendo, aliæ de causa redduntur; ita Joannes Streinius in prolegom. juris Canon. §. 10. de rescript. hinc quando rescriptum datur contra jus commune, dicitur privilegium, vel dispensatio; si ad lites, rescriptum justitiæ, ut si Pontifex constituat Judicem, qui causam cognoscat. Alia sunt rescripta gratiæ, quod per illa concedatur aliquid præter jus; ut si alicui personæ idoneæ assignetur præbenda, vel tribuendo jus ad beneficium vacaturum (quæ concessio dicitur *expectativa gratia*) vel mandando Ordinario, aut alicui executori, ut de beneficio vacante provideatur Clerico, & hæc vocari solent *mandata*, ita Streinius. Rescriptum de beneficiorum provisione aliud est *in forma dignum*, seu commissaria, committendo nimirum alteri collationem beneficii, quod Streinius, ut notavi, vocat *mandatum*; aliud *in forma gratiosa*, quod fit, cum per ipsas literas immediatè confertur beneficium: his positis ad q. propositam

ꝛ. Nullum rescriptum Pontificium ab excommunicato vitando impetratum, nullumque processum virtute illius habitum, esse validum, sed omnia ipso jure irrita; nisi detur super excommunicationis vel appellationis articulo; ita expressè statuit Gregor. IX. c. 1. de rescriptis in 6. ibi; *ipso jure rescriptum, vel processus per ipsum habitus, non valeat, si ab excommunicato (super alio quàm excommunicationis, vel appellationis articulo) fuerit impetratum.* Excipe, nisi detur cum clausula ad effectum gratiæ, ut supr. iam notavimus; nam quoad illum effectum concedunt absolutionem & valorem, Et hanc clausulam in iis duntaxat, à quibus absolvi possunt, etiam Episcopi suis

fuis rescriptis apponere valent; ita Garcia, Ugo- lin. Castropalaus D. 2. p. 10. n. 29. & Gibalinus de iurisdic. sacra, disq. 7. n. 17.

1974

Quaestio est, an hoc etiam affirmandum sit de rescriptis datis ab Ordinariis, Pa- pae inferioribus, quod diximus de Pontifi- ciiis? affirmativam tenet Alterius apud Le- andrum cit. q. 2. sed probabilius negatur; quia, ut patet ex contextu capituli, & di- scursu tituli, Gregorius ibi loquitur solum de rescriptis *Apostolicis*; quod etiam sentit Suarez, de rescriptis ad privilegia & gratias, per excommunicatum impetratum a Prin- cipe seculari. Aliqui autem constitutionem Gregorii volunt intelligi solum de excom- municato vitando, secus de tolerato; & hoc verum esse censet Archi-Diaconus, & probabile iudicat Suarez, ac Navatrus apud Castropal. p. 12. hic tamen etiam de aliis de omnibus vult intelligi, cum indefi- nite loquatur, & nulli excommunicato fiat favor, excipe, nisi habeat clausulam abso- lutionis ad effectum gratiae; vel fiat in fa- vorem fidelium. Tunc enim respectu ex- communicati tolerati valerit.

1975

Circa praesentem quaest. ulterius not. 1. collationem beneficii validam esse, factam per rescriptum Pontificium in forma gra- tiosa, licet tempore rescripti excommuni- catus sis; quia per hoc ipsum rescriptum absolveris ad effectum gratiae; ita Castro- pal. cit. p. 10. n. 28. qui secus dicendum censet, si rescriptum fiat in forma commis- saria. Tale enim rescriptum non conti- net collationem, sed solum mandatum conferendi, & huic, non illi prodest ab- solutio in rescripto data, atque adeo talis pro collatione aget novam absolutionem a cen- suris: Gibalinus tamen cit. n. 17. §. *mibi*, probabilius censet, si rescriptum in forma commissoria datum sit ad beneficium va- cans, valide a commissario beneficium conferri, esto tempore rescripti, vel im- petrationis recipiens in excommunicatione sit; quia per clausulam, *teque absolven- tes*, contentam in mandato, censetur dis- pensatus ad effectum impetrationis. Cadit enim in adequatum effectum rescripti, qui est in hoc casu, ut Commissarius Titio va- lide conferat beneficium non obstante quo- cunque censurarum impedimento. Aliud est, si mandatarius post acceptum ejusmo- di rescriptum ad beneficia vacatura, de no- vo incideret in excommunicationem. Tunc enim, ut valide reciperet benefi-

Tom. V.

um, egeret novam absolutionem. Sic ille. V. l. 1. tit. 3. de rescript.

ARTICULUS X.

An excommunicatus gaudeat jurisdictione Ecclesiastica?

Quaestio est, an excommunicatus vi- tandus, omni iudiciaria potestate in foro Ecclesiastico, sit privatus? & nullum talem excommunicatum excommunicatione durante licite uti sua jurisdictione, quam alias habuit, vel haberet eam seclusam; patet ex c. *audivimus*, 24. q. 1. ubi Alexander II. ad Valerianum Episcopum, *audivimus*, in- quit, *quod Henricus, Ravennas Archi-Epi- scopus, visus sit te excommunicare. Verum, quia excommunicatus te excommunicare non potuit, Apostolica auctoritate te, tuosque ab- solvendo, mandamus, exinde nunquam cu- rare. c. ad probandum*, 24. de sent. & re ju- dicata, ubi *reprobatur sententia lata a Dele- gatis, si unus eorum fuit publice excommuni- catus*, c. 1. de suppl. negl. Praelator. in 6. ubi habetur jurisdictionem suffraganei ex- communicati non devolvi ad Metropolita- num. c. 1. de officio Vicar. in 6. ubi dici- tur, quod acta Successoris Officialis ex- communicati non valeant, quae agit ipso excommunicato manente, si jurisdictione solum ab eo recepta hoc facit; denique c. *decernimus*, de sent. excom. in 6. Alexan- der IV. *decernimus*, inquit, ut Iudices se- culares per sententiam Ecclesiasticam ab ec- clesiasticis Iudicibus (Canonicam monitio- ne praemissa) repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando & testificando in suis curiis, & iudiciis compellantur. Unde Castropalaus D. 2. de cens. p. 13. n. 1. do- ceret, quod si talis exerceat aliquem actum suae jurisdictionis, mortaliter peccet.

1976

Ex his iuribus etiam deducitur, acta excommunicati vitandi non solum esse illi- cita, sed etiam invalida. Et ideo talium sententiarum, vel quae de ipsorum mandato fuerint promulgatae, decernuntur inanes, & irritae, nullo unquam tempore valiturae, ut etiam colligitur ex c. *adversus*, 7. de Immunit. Eccles. Nam si eorum jurisdic- tio etiam durante excommunicatione in ipsis staret, verum non esset, quod Sum- mus Pontifex dicit, *excommunicationem, ab excommunicato latam, non esse curan- dam, quia non potuit excommunicare*; ita

1977

Kkk

Sua-

Suarez D. 14. de cens. sect. 1. n. 4. Castropalaus cit. p. 13. n. 7.

1978 Ex dictis inferes 1. quemlibet actum jurisdictionis Ecclesiasticæ quem exercet excommunicatus vitandus, irritum esse; quia fit à non habente jurisdictionem. 2. Irritam esse delegationem jurisdictionis factam ab excommunicato vitando; ipsa enim delegatio est jurisdictionis exercitium. Et ideo etiam in delegato cessat jurisdictio, delegante taliter excommunicato, quod intellige, re integrâ; si enim res non foret integra, & delegatus constitueret diversum tribunal à delegante, jurisdictio maneret in delegato, c. *gratum*; de officio deleg. Si verò habeant idem tribunal, etiam re non integrâ, cessaret jurisdictio in delegato, sicut fieret, si delegans moreretur, c. *Romana*, de offic. Vicar. in 6. ita Leander tract. 1. de cens. D. 3. q. 35.

1979 Not. autem, nos loqui de jurisdictione delegati quoad forum externum, non internum. Nam jurisdictio interior, in foro scilicet poenitentia, & qualibet alia, quæ judicialis non sit, non suspenditur etiam re integrâ, ob excommunicationem postmodum incursum à delegante; hæc enim est gratia facta, quæ ob impedimentum concedenti superveniens, imò ob ejus mortem, non infirmatur. Textus autem annullantes delegato jurisdictionem, loquuntur de jurisdictione fori contentiosi, quorum decisio, utpote odiosa, extendi non debet ad jurisdictionem extrajudicialem; ita Sorus, Avila, Bonac. & Hurtad. apud Castropal. loc. cit. Extra casum autem delegati, jam supr. diximus per excommunicationem majorem excommunicato vitando tolli jurisdictionem etiam pro foro interno, ut bene notat Gaspar Hurtado de excom. D. 6. diffic. 2. quatenus scilicet Ecclesia non tantum prohibendo, sed etiam irritando privat usu omnis jurisdictionis Ecclesiasticæ.

1980 Inferes 2. quòd subditus nec teneatur, nec possit obedire mandatis sui Superioris Prælati, si est communicatus vitandus; ratio primi, quia tali casu caret jurisdictione spirituali; ratio secundi, quia prohibetur communicare cum excommunicato vitando: si tamen ei aliquid præstaret, non animo parendi, sed ex urbanitate, secluso scandalo excusaretur à mortali; Sic Leander q. 5. D. 11. citans Suarium.

1981 Inferes 3. quòd Episcopus, qui est ex-

communicatus vitandus, non possit dare approbationem pro audiendis confessionibus; nam approbatio est actus, & usus propria jurisdictionis Ecclesiasticæ, quæ talis tunc caret; Sanchez l. 3. de matrim. c. 21. n. 9. Suarez & alii contra Henriquez, qui putat non esse actum jurisdictionis, quamvis rectius affirmetur. Saltem in quantum explicat actum, quo approbans approbando subjicit oves pastoralis curæ suas commissas.

Inferes 4. Parochum excommunicatum vitandum posse dare licentiam alteri sacerdoti, ut assistat matrimonio. Est enim substitutio testis, non autem exercitium jurisdictionis; Sic Sanchez, Rebellus, Hurtado, Diana, & Bonacina, imò ipse talis parochus ex eadem ratione validè assistit: sic iidem, contra Avilam, Sylvium, & alios; adhuc enim manet Parochus, nec ad hoc eget jurisdictione.

Inferes 5. acta à Judice Ecclesiastico, qui est communicatus toleratus, esse valida; ita Suarez, & alii, quia cum Ecclesia tam in humanis, quàm in divinis permittat fidelibus communicationem cum excommunicatis toleratis, perinde, ac si excommunicati non essent; conservare debet in illis (ut ad hanc apti, & expediti essent) jurisdictionem. Confirmatur 1. quia sententia à tali lata in foro interno valet juxta communem; ergo magis in externo 2. in jure antiquo Judex, qui erat excommunicatus occultus, retinebat jurisdictionem, quousque per exceptionem elideretur, c. *Exceptionem*, de exceptionibus, & c. 1. eod. in 6. Sed per Concilium Constantiense, & jure novo excommunicatus toleratus perinde se habet, ac se habebat excommunicatus occultus in jure antiquo; ergo. Sic Castropal. D. 2. p. 13. n. 6. id quod etiam affirmant Suarez, Coninch, Layman, & alii apud Castropalaum de excommunicato tolerato etiam cum non requiritur à fidelibus; quia per hoc illi non directè, sed solum indirectè favor conceditur, cum sit in utilitatem fidelium, saltem in communi, ad tollendas multas anxietates.

ARTICULUS XI.

De privatione communicationis in civilibus.
 Quæ diximus hætenus, pertinent ad communicationem in Sacris; nunc agemus de communicatione profana, quæ duplex est, una forensis, quæ occupatur circa

circa judicia; altera usualis, quæ politica dicitur, & continetur cæteris omnibus actionibus humanæ, & communis vitæ, extra forum & judicia.

1985 Quæstio 1. est, an excommunicatus licitè, ac validè exerceat actus Judicis forensis? v. g. judicando, agendo, procurando, advocando, scribendo & testificando? Ad 1. r. quòd non, si sit vitandus, quia illi illicitum est omne commercium cum fidelibus, etiam in his actionibus, ut constat ex c. *decernimus*, 8. de sent. excom. de quo supra, c. *veniens*, 38. de testibus, ibi: *quia verò, quæ in Capitulo aguntur, non facile possunt, nisi per Canonicos ipsos probari, volumus, ut ad cautelam absolvatis eisdem, ut vocati ad testimonium liberè valeant pro utraque parte testari.* Unde potest excommunicato vitando in quacunque parte litis obijci excommunicatio, ut repellatur, non obstante quocunque juramento à Judicibus præstito de servandis locorum statutis, aut consuetudinibus libertati, & disciplinæ Ecclesiasticæ obviantibus, ex c. 1. de except. in 6. Secus dicendum est de excommunicato tolerato à fidelibus requisito.

1986 Ad 2. r. Acta Judicis excommunicati & vitandi, si in tali censura per annum insurdui, esse irrita, & nulla, per c. *excommunicamus*, 13. de hæreticis; Sic Castropalaus de censuris D. 2. p. 14. §. 2. n. 1. Si autem sit vitandus, & in excommunicatione non insurdui per annum, actus ejus validos censet Victoria in Summa n. 16. de excom. sed negandum est cum Suarez D. 16. S. 1. & Gibalin, disq. 7. q. 8. n. 3. id probabile censente ex eo, quia cum lex prohibet substantiam actus, aut aliquid ad eum pertinens, prohibitio sufficit ad ejus invaliditatem, esto non dicat, inutile esse debere, quod gestum fuerit; sed excommunicato vitando prohibetur actus Judicis in judicio forensi; ergo: Deinde c. *Præsidentes*, de hæret. in 6. ob favorem fidei conceditur excommunicato, ut possit Judicis officium exercere; ergo id nequit extra hunc casum, sic etiam Escobar cit. l. 10. sect. 2. n. 216. Et ideo in praxi jam receptum est, ut facta Judicis forensis, qui sit excommunicatus vitandus, irrita reputentur à Principibus, nolentibus, valere ejus acta, quem Ecclesia rejicit. Hinc Castropalaus cit. n. 2. ait, quòd Pontifex in c. *Nos sanctissimorum* 115. q. 6. liberet subditos à fidelitate Domino- rum excommunicatorum.

Tom. V.

Si petas, an, tamen si excommunicatus vitandus illicitè assumatur ad officium, vel dignitatem, cui sit annexa jurisdictio secularis, etiam assumatur invalidè? r. negativè, quia id nullo jure invalidatur; ita Suarez D. 16. S. 2. quem citat, & sequitur Gaspar. Hurt. de excom. D. 7. diffic. 2. n. 4.

Quæstio est 2. An excommunicatus possit esse Actor in judicio? r. affirmativè, si sit toleratus, si pars adversa, quæ sola potest, non excipiat; sic Hurtad. cit. difficult. 3. Cæterum excommunicatus vitandus extra causam suæ excommunicationis (in qua, ut probet se, vel non esse excommunicatum, vel esse absolvendum, admitti debet, ut constat ex c. *per tuas*, 40. de sent. excom.) non potest licitè Actor esse in judicio, sive agat civiliter, sive criminaliter, licet agat per alium, ex c. *decernimus*, 8. de sent. excom. & c. 1. de except. in 6. Si tamen admitteretur, acta ab ipso ante repulsam, valida essent ad eum effectum, ut possit ulterius procedi in causa, si ab excommunicatione absolvatur, per cit. c. 1. de except. Vid. Castropal. cit. p. 14.

Quæstio est 3. An excommunicatus, ut Reus trahi possit ad judicium? r. esse communem sententiam, quòd Reus, qui est excommunicatus vitandus, per se ipsum possit in judicio comparere, & respondere, ut habetur in c. *dilecti filii*, 8. & c. *ult.* de exceptionibus. Hæc permissio non est restricta per c. *intelleximus*, de judiciis, ubi dicitur debere per alium respondere; cum in judicio convenitur; namly *debet* ibi significat tantum convenientiam, ut notat Escobar l. 50. f. 2. n. 231. Trahi autem ad judicium ut Reus potest etiam excommunicatus vitandus, ne commodum recipiat ex sua excommunicatione, c. *intelleximus*, de Judiciis. Et tunc sic citatus omnia etiam per juramentum agere potest, quæ sunt in sui defensionem, Gibalin. q. 8. n. 18. & seq.

Quæstio est 4. An excommunicatus, validè ac licitè exerceat munus Tutoris, vel Curatoris, quòd quidem est officium publicum, sed in privatam utilitatem Clientis, pupilli, &c. Negativam tenent Sayrus & Ugolinus, quia tale officium publicæ auctoritate constituitur, etsi jurisdictionem non habeat; sed excommunicatus vitandus ab omni officii publici usu exclusus est. Est enim à communione fidelium separatus; sed hoc probat solum illicitum esse, at non invalidè munus illud per eum exerceri; sic

Kkk 2

Esco.

Escobar cit. dub. 39. quia licet autoritate publicâ sit constitutus, non tamen in utilitatem publicam. Nam etiam officium Procuratoris & Advocati est ex publica autoritate, & tamen eorum acta valida sunt, si non repellantur, nullibi enim dicuntur irrita, sed tantum repellenda; Suarez de Conf. D. 16. S. 7. n. 8. Hinc si excommunicatus vitandus advocaret, quamvis illicitè ageret, validè tamen ageret, nisi fieret contra illum exceptio, quâ deficiente, stipendium pro impenso labore, licitè retineret; Sic Gibalin. q. 8. n. 6. Castropal. P. 14. n. 13.

1991 Quæstio est 5. an excommunicatus in electione validè det suffragium? præsertim in casu, quo reliqui omnes dant suffragia sua, & supersit solum suffragium alicujus excommunicati vitandi? in hoc quaeritur, an electio valida sit sine hujus suffragio? Ante resolut. nota, id dupliciter posse intelligi 1. ut, nisi excommunicatus suffragetur, desit requisitus numerus ad validam electionem, & sic sine dubio non est valida, 2. ut illi habeant quidem sufficientem numerum, an tamen, quia hic etiam est inter Electores, ob id etiam illorum electio invalida sit? Aliqui enim docent, si ab ipsis scienter ad electionem admittitur sit talis excommunicatus, sine illius suffragio invalidam esse; secus, si se intrusit. Alii, ut Hurtado, Layman, Coninch cum Escobar dub. 29. dicunt semper validam; quia per admissionem excommunicati non fiunt inhabiles ad eligendum; & licet velint eum esse coelectorem, per hoc tamen non volunt, irrita esse sua suffragia. Sed V. l. 1. tit. 6. de Electione.

1992 Quæstio est 6. an excommunicatus possit esse Procurator, Advocatus, Testis, Tabellio, seu Notarius publicus in judicio forensi; R. excommunicatum vitandum, si tempore excommunicationis acceptet officium Procuratoris, graviter peccare, quia est communicatio politica, & in officio publico, à quo exclusus est per excommunicationem; valere tamen acceptam in eo statu instructionem, & mandati acceptationem; nullus enim est textus irritans, & constat ex dictis; Qui enim adducuntur in oppositum, solum probant non esse admittendum ad procurandum, quod Gibalinus disquis. 7. q. 8. n. 9. verum existimat, siveis, qui eum constituit, sciat, sive ignoret, excommunicatum esse. Hinc sequi-

tur valere ejus acta etiam tempore constitutionis, 2. non posse illum repelli à judicio post obtentam absolutionem, esto non accesserit novus consensus, aut constitutio Actoris principalis; sic Gibalin. cit. n. 12. Excommunicatus autem toleratus à Fidelibus requisitus licitè & validè procurat, si autem non requisitus, agit illicitè. V. dicta à n. 1869.

R. 2. excommunicatum toleratum posse testem esse in judicio forensi; quia hoc est in favorem alterius; potest tamen Judex ejus testificationem non admittere, vel exceptionem opponere; Vitandus autem non potest licitè, licet peccet solum venialiter juxta Castropalaum p. 14. n. 17. hic enim actus non procedit, nisi à potestate privata; licitè autem, & validè, testem ager etiam iste in causa fidei contra hæreticum, c. *in fidei*, de hæret. in 6. item in omnibus illis casibus, in quibus potest infamis testificari; Gibalin. q. 8. n. 18. In aliis casibus à judicio rejiciendus est etiam quoad actum testificandi, c. *Veniens*, 2. de testibus, c. *decernimus*, de sent. excom. in 6. quia excommunicato credendum non est, ut dixit Stephanus Papa c. *nullus*, 3. q. 4. testimonium tamen ejus esse validum, licet nec à parte excipiatur, nec à Jure repellatur, negat Vasquez, Hurtado, & alii apud Castropal. cit. n. 18. Sed rectius affirmat cit. Gibalinus q. 8. n. 5. quia nullo textu invenitur irritum; potest tamen irritari exceptione, quia non est obligatio illi fidem dandi, quod Gibalinus intelligit quoad testificationes extrajudiciales, ut contractus, testamenta, & similia.

R. 3. quod excommunicatus vitandus non possit licitè agere tabellionem; potest tamen validè, si à partibus non rejiciatur. Qui enim sciunt excommunicationem, & tamen non excipiunt, videntur cedere juri excipiendi, consequenter irritare amplius non possunt. Nec in tali casu ullâ irritatione afficiuntur ejus acta; sic Coninch, & Castropal. loc. cit. n. 21. Toleratus autem, ad instantiam fidelium licitè agit Notarium, si actus non pertinet formaliter ad valorem scripti, quod conficit; sed tantum ad probationem. Nam in testamento, in sententia Judicis definitiva, & similibus pro actis postulantur irrefragabilitas; acta verò excommunicati tolerati irritabilia sunt exceptione. Sic

Sic Castropalaus n. 20. cum Layman, & Coninch, ibidem.

ARTICULUS XII.

De officis publicis.

1995 **Q**uædam sunt, quæ habent annexam jurisdictionem, quædam verò non; dicuntur tamen publica, eò quod auctoritate publicâ constituentur. De his quæritur, an excommunicatio major privet, quocunque usi officii publici? Recolenda hic, quæ diximus in præmissis; pro reliquis adhuc quæri potest. 1. An Parochus excommunicatus, etiam vitandus, validè assistat matrimonio? ad quod *re.* affirmativè; quia non est usus officii publici supponens jurisdictionem, cum præstari possit etiam ab invito; ita Sanchez, Henriquez, & alii. Si dicas, excommunicatus vitandus nequit esse testis; respondet Castropalaus distinguendo: nequit esse testis *deponens* C. solum inspicens, ut postmodum testificari possit N. Deinde testificatio excommunicati vitandi valida est, cum non excipiatur.

1996 **Q**uæri potest. 2. An licentia sit valida, quam Parochus excommunicatus concedit alteri, ad assistendum matrimonio? *re.* concessam à tolerato validam esse, cum agat in utilitatem fidelium, communis sensus est; concessam verò à vitando, validam esse negat Coninch, & Avila; quia talis concessio est actus jurisdictionis, quâ privatus est; sed rectius affirmat Filliuc. Sanchez, Bonacina & Hurtado, quos citat, & sequitur Castropalaus n. 3. negans esse actum jurisdictionis, sed domini, sicut est quæcunque Procuratoris constitutio. Deinde, quod matrimonium valeat factum coram eo, qui est idoneus assistere, & ad hoc designatur, non habet à designante, sed à Tridentino. Hoc autem ei non tollitur per excommunicationem designantis; ergo.

1997 **Q**uæri potest 3. an admissio ad professionem Religiosam facta à Prælate excommunicato valida sit? Affirmant Sanchez, & Layman, quos citat, & sequitur Castropalaus n. 4. quia talis admissio est actus cuiusdam Superioritatis, non jurisdictionis Ecclesiasticæ. Alias foeminae, vel Laici, non possent admittere ad professionem Religiosam; cum careant jurisdictione Ecclesiasticâ. Quod etiam verum est, licet talis excommunicatus committat alteri, ut professionem excipiat, nisi aliunde prohibitus sit. Et hoc ad professionem Religio-

sam excommunicati etiam vitandi extendit Pellizarius in manuali regul. tom. 1. tit. 3. c. 2. n. 15. quia matrimonium carnale contractum ab excommunicato vitando valet: ergo etiam professio, quæ est quoddam matrimonium spirituale, 2. quia professio est quidam contractus naturalis; qui validè fit ab excommunicato vitando; ergo.

ARTICULUS XIII.

De communicatione publica.

1998 **N**on posse unum excommunicatum vitandum licitè communicare cum alio excommunicato etiam vitando, docet Gibalinus disquis. 7. q. 9. n. 3. Privatur enim omni communicatione etiam civili, & politicâ cum aliis fidelibus; ut patet ex c. *Sicut Apostoli*, 11. q. 3. ibi: Sicut Apostoli statuerunt dicentes: *Cum excommunicatis non est communicandum*: & si quis cum excommunicatis, aversando regulas, scienter saltem in domo semel locutus fuerit, vel oraverit, ille communione privetur, c. *cum excommunicato*, eod. ibi: *cum excommunicato neque orare, neque loqui* (nisi quæ ad eandem excommunicationem pertinent) *nec vesci liceat*. Si quis enim cum eo aut palam, aut absconsè locutus fuerit, statim cum eo communem excommunicationis contrahet poenam, & c. *Quoniam multos*, ead. caus. & quæst. ibi: quoniam multos peccatis nostris exigentibus pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate, *devicti misericordia*, anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, opportunè temperamus. Apostolica itaque auctoritate *ab anathematis vinculo hos subtrahimus*: videlicet *uxores, liberos, servos, ancillas seu mancipia, nec non rusticos servientes, & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & eos, qui ignorantèr excommunicatis, sive illos qui communicant cum eis, qui excommunicatis communicant*. Quicumque autem orator sive peregrinus, aut viator in terram excommunicationum devenerit, ubi non possit emere, vel non habeat, unde emat, *ab excommunicatis accipiendi licentiam damus*. Et si quis excommunicatis non in sustentationem superbiæ, sed humanitatis causa dare aliquid voluerit, non prohibemus. Ubi vides à communicatione cum

excommunicatis solum excipi domesticos, vel casum necessitatis, aut ignorantiae, idque solum ex misericordia; sic Gregorius VII. *ibid.* Reducitur autem hæc civilis communicatio, quæ major excommunicatio privat, ad pauca capita, expressa per hunc versum: *Os, orare, vale, communicio, mensa negetur.*

1999 Per *os* intelliguntur signa benevolentiae, ut oscula pacis, complexus, missio munerum, collocutio, sermo, ut notat Gibalinus cit. n. 3. *§. tertio nomine oris*; hæc enim omnia cum excommunicato fidelibus, & huic cum illis prohibita sunt, c. *Sicut Apostoli*, cit. quod verum est etiam de sermone propter literas, c. *Si aliquando*, de sent. excom. vel etiam propter signa, & nutus. Advertit tamen Gibalinus, quod est accipiens munera ab excommunicato vitando peccet accipiendo, non tamen peccet retinendo, nec obligetur ad restitutionem. Excommunicato autem salutanti respondere licet per verba deprecatoria pro ipso v. g. *DEus te illumines, &c.* sic enim est potius locutio cum DEO; ita Castropalaus p. 17. n. 2.

2000 Per *orare*, intelligitur communicatio in sacris, de qua jam egimus supra. Per *vale*, intelligitur quælibet honorifica salutatio excommunicati, respectu cuius fidelibus ea prohibetur, c. *excommunicatos*, 11. q. 3. c. *omnis*, 24. q. 1. an autem liceat excommunicato transeunti assurgere, pileum deponere, vel alia signa exhibere, quæ jam per consuetudinem urbanitas induxit? probabilius negant Suarez, Sylv. Navar. Layman, Hurtad. Bonacina, Vasquez, apud Castropalaum p. 17. n. 4. quia hæc est vera salutatio exterior, in quam incidit prohibitio, licet non fiat animo salutandi: quamvis ibidem probabile censeat Castropalaus, fieri posse sine ullo peccato, & sine incurfu excommunicationis minoris. Videtur enim hæc salutatio inducta per consuetudinem, non ut excommunicatus honoretur; sed ut necessaria, ne inhonoretur, vel contemnatur, quod à fortiori verum censet, si ab excommunicato præventiaris salutatione; tunc enim resalutatio videtur debita; ita etiam Henriq. & Filliuc. *ibid.*

2001 Per *mensam* intelligitur commercium cum excommunicato, comedendo, vel bibendo, per modum focii, esto fiat in diversis mensis materialibus: non verò si

fiat casu, & absque societate, esto contingat in eadem mensa; sic enim unus non communicat cum alio; Gibalinus q. 8. n. 8. Per verbum autem *communicio* significatur, & prohibetur quæcunque alia cooperatio, & Societas in negotio aliquo gerendo, quæ reliquis quatuor vocibus non comprehenditur, ut est, *cobabare*, simul iter agere, communicare in Sacramentis, & in quocunque humano contractu; ita Hurtad. de excomm. D. q. diff. 1. & Gibalinus q. 8. n. 7.

Quæres, an contractus initi inter excommunicatum vitandum, & fideles, validi sint, & firmi, ita ut non tantum vi illorum excommunicatus, sed etiam fidelis obligetur? Aliqui apud Castropalaum p. 16. n. 2. putant, validos esse, si sint in favorem contrahentium non excommunicatorum; secus, si in favorem excommunicatorum; alii verò docent, omnes validos esse; sic ex communi Panormit. Felinus, Covarr. Sayrus, Ugolinus, Vasquez, Coninchi, Hurtado, quos citat & sequitur Castropalaus n. 3. & hoc ex c. *inter dilectos* 8. de donationibus, & colligitur etiam ex c. ult. de poenis, ubi subditi à fidelitate debita Domino solvuntur, non ob excommunicationem Domini præcisè, sed quòd in ea per duos annos insorduerunt. Nec etiam ullus est textus juris irritans ejusmodi contractus. Illud certum est, quòd quis licet cum excommunicato communit in iis, quæ pertinent ad executionem contractus ante excommunicationem initi, ut supr. diximus ex c. *Si verè*, h. t. nam contractus non solvitur per supervenientem excommunicationem, ut etiam notat Barbosa hic n. 2. saltem si contractus est contra excommunicatum; Suarez tom. 5. D. 15. S. 8.

Dices: quæ contra jus sunt, pro infectis haberi debent; Sed ejusmodi contractus sunt; ergo. R. cum dist. quæ contra jus irritans sunt, pro infectis haberi debent, C. contra jus solum inhibens N. ma. ejusmodi autem contractus fiunt quidem contra jus inhibens; sed non irritans, hinc esto excommunicatus, petens executionem contractus in excommunicatione initi repellatur: ex hoc tamen non ostenditur, eum esse nullum; quia non repellitur ob nullitatem contractus, sed ob excommunicationem. Unde absol-
lunt

lulus ab excommunicatione, poterit agere pro obligatione sibi excommunicato facta, arg. c. *felicitis*, V. *Cum autem*, de poenis in 6. ita Felinus & Selva, quos refert, & sequitur Sayrus & Hurtado apud Castropal. loc. cit.

2004 Ex hoc sequitur 1. validam esse venditionem, emptionem vel locationem, ab excommunicato factam, ex c. *Si verè* 34. de sent. excom. & c. *quoniam multos*, II. q. 5. secundò validam esse donationem factam tum excommunicato, tum alteri ab ipso, c. *inter dilectos*, de donationibus; ita Sayrus, Vasq. Coninch, Hurtado, Bonacina apud, & cum Castropalao p. 16. n. 3. quod verum est de contractibus non tantum privatim, & nomine proprio, sed etiam factis autoritate publicà, & ratione officii publici, Sanchez l. 5. in Decal. c. 4. n. 78. Hinc etiam valet contractus matrimonii celebratus ab excommunicato; quia nullus est juris textus irritans; imò valere colligitur ex c. *Significasti*, de eo, qui duxit; ita Felinus, Covar. Ugolin. Sayr. Bonac. & alii. Deinde excommunicatio non impedit conjugalem convictum, utpote à natura concessum, & maximè necessarium; ergo licet talis contractus sit illicitus, non est tamen invalidus: Contrarium tamen docent aliqui apud Castropal. p. 16. n. 5.

2005 Sequitur 2. testamentum ab excommunicato vitando confectum valere; nulli enim habetur irritum; Sic Castropal. n. 6. contra nonnullos ibidem negantes. Deinde omnibus permixtum est testari, nisi expressà lege prohibeantur, §. *fin.* Institut. quibus non est permixtum testimonium ferre. L. *Si queramus* ff. de testam. L. 1. C. de SS. Ecclesiis; sed excommunicato non est generaliter interdicta testamenti confectio: & ideo testamento relicta per mortuum in excommunicatione, & non absolurum, si sint sine onere pro illo applicandi communia Ecclesiæ suffragia, recipi possunt; non autem si secus; nam his privatus est; Sic Barbosa in c. *Sacris*, h. t. n. 4. Hinc etiam validè institui hæres potest excommunicatus vitandus; ad hoc enim minus requiritur, quam ad testandum; ita Coninch, & alii apud Castropal. n. 7. excipiuntur tamen aliqui casus, in quibus tam activa, quam passiva testamenti confectio criminosis interdicitur. 1. hæreticis, eorumque fautoribus, c. *Excommunicamus*, §. *credentes*, de hæreticis; 2. percipientibus,

& in sequentibus Cardinalem, c. *Felicitis*, de poenis in 6. 3. Reis læsa Majestatis, ex jure civili; 4. Usurariis manifestis, nisi cautionem præstent, juxta c. *quamquam*, de Usuris in 6. extra hos casus testamenti confectio, quibusvis criminosis permixta est.

ARTICULUS XIV.

De Culpa, & pœna communicationis cum excommunicato.

2006 QUAERES 1. an, qui cum excommunicato vitando in Sacris communicat, peccet mortaliter? item an ipse excommunicatus, si in his communicat cum alio? Castropalaus p. 18. ait, affirmativam teneri ferè ab omnibus Doctoribus juxta textum in c. *Significavit*, 18. de sent. excom. ubi excommunicatio major statuitur in Clericos scienter, & sponte communicantes in Sacris cum excommunicatis à Papa; hæc enim utpote maxima, ex vi excommunicationis, directè prohibetur. Ubi tamen nota cum Suarez, & Gibalino disq. 7. q. 9. n. 9. non bene inferri, transgressionem præcepti esse levem ideo, quia est in materia indirectè solum prohibita. Per *sacra* autem, ait Castropalaus hic, intelligi Sacramenta, officia Ecclesiæ solemnia, & sepulturam. Ex hoc inferitur, communicationem in rebus sacris prohibitam vi excommunicationis, si non fit in materia gravi, non esse per se mortalem, ut tenet Barbosa in c. *quod in dubiis*, h. t. n. 4. Talem non gravem censet Castropalaus n. 2. recitationem divini officii privatim fidelis cum excommunicato, vel hujus cum illo; collationem beneficii, ejus receptionem, usum, & jurisdictionis Ecclesiastica exercitium. Non enim censentur materia *sacra gravis*; nec enim ratione sui, & ex se sunt sacræ; sed ratione finis, vel principii, à quo fluunt: quamvis per accidens talis communicatio fieri possit gravis, scilicet ex vi nullitatis, quæ regulariter in talem actum inducitur ab excommunicatione vitanda. Præter hoc notand. ex Gibalino, triplices esse actiones, sacræ, profanas, & temporales, ac medias. *Sacræ* sunt, quas dixi n. 1874. *Profana*, quæ nihil habent commune cum Sacris; *media*, quæ pertinent ad collationem beneficiorum, electionem, presentationem, acceptionem &c. Hæ enim pertinent ad fo-

rum

rum sacrum, in quo sacra jurisdictione proceditur: dicuntur autem *sacra* non ex se, sed vel ratione finis, vel ratione principii.

2007 *Quæres 2.* An peccet mortaliter, vel fidelis, vel excommunicatus, si invicem communicent in aliis rebus, quàm in sacris, v. g. communicatione civili? *R.* hanc communicationem ex genere suo solum esse venialem; ita Gibalinus, *disquis. 7. q. 9. n. 9.* Castropalaus D. 2. p. 8. n. 2. quia talis communicatio communi sensu non censetur ex se materia gravis. Hinc complures tenent, etiam communicationem in sacris, quantum est ex genere suo, gravem, ob parvitatem materiæ, fieri posse levem; sic Gibalinus loc. cit. §. *circa hanc.* Et quamvis afferantur aliqui textus juris, quibus aliqui probant, communicationem cum excommunicato in quavis actione gravem esse; eos tamen bene expositos habes apud Castropal. p. 18. ubi ostendit, eos non probare universaliter, sed tantum in certis casibus, scilicet, si communicatio sit essentialiter mala, nimirum independenter à prohibitione; ut si sit in crimine criminoso, seu illo, propter quod alter excommunicatus est, & paucis aliis.

2008 *Circa pœnas autem communicationis illicitæ cum excommunicato, quæstio est, quæ illi iure decreta sit? R.* quod excommunicatio minor. Nam in c. *statuimus*, 3. de sent. excom. in 6. id expressè deciditur de excommunicatione minori, *quamvis ibidem addatur;* quod si excommunicatus vitandus ex locatione, & aliis, propter quæ communicans labitur in excommunicationem minorem, fortius indurescat, *posse communicantem, post monitionem canonicam, simili censura damnari;* non autem hæc omisâ: juxta hunc textum explicandi sunt alii, quibus nonnulli volunt in pœnam dictæ communicationis statui excommunicationem majorem; licet enim excommunicatio simpliciter prolata, stet pro majori; id tamen solum valet, nisi aliunde, vel ex alio titulo, vel ex sola materia oppositum colligatur. Hinc licet nulla communicatio illicita cum excommunicato puniatur aliâ pœnâ, quàm excommunicatione minori, regulariter: sunt tamen casus pauci, in quibus oppositum expressè statuitur in jure, tali communicationi imponente in pœnam excommunicationem majorem. Talis est communicatio cum excommunicato in crimine criminoso,

cujusmodi est id, propter quod hic in excommunicationem incidit; tunc enim dicitur communicare cum illo in crimine criminoso, c. *Si concubina* 55. & si Clericus participat scienter, & sponte, cum excommunicatis à Papa, eosque in officiis divinis recipit per cit. c. *significavit*, 18. h. t. ita P. Stephanus Bauny de Censur. in epitome de excommunic. cit. c. 17.

Præter hæc notand. communem quidem esse regulam, quod omnes Christiani, Ecclesiæ præcepto teneantur, non communicare in præfatis cum excommunicato vitando, secundum doctrinam prius allatam; & ab illa lege prohibente communicationem cum excommunicatis vitandis excipi solum Pontificem; non autem Episcopum (nam & hic tenetur vitare excommunicatum à se, ut habetur c. *nunquam*, de sent. excom.) esse tamen aliquos casus, in quibus Ecclesia noluit obligare fideles ad vitandum excommunicatum, alias non toleratum, quos Authores plerumque expriment per verba sequentis versis: *Utile, lex, humile, res ignorata, necesse*, ut notat Hurtado diff. 4. tum alii; & colligitur ex c. *quoniam multos*, 11. q. 3.

Per *utile* significatur non prohiberi communicationem fidelibus cum excommunicato, alias non tolerato, si cum illo agendum est, vel agatur propter *utilitatem* non utunque acceptam, sed i. propter spiritualem ejus utilitatem, ex c. *voluntate*, 54. de sent. excom. Sic admitti potest ad concionem, c. *responsi*, 43. eodem, & admoneri per literas, vel alia signa, directè pertinentia ad ipsius spirituale bonura; Sic Hurt. diff. 4. qui etiam concedit, audiri propter eundem finem posse confessionem Sacramentalem excommunicati, ante absolutionem ab excommunicatione, non tantum cum agitur de utilitate spirituali excommunicati, sed etiam temporal.

2. Idem licere propter propriam utilitatem spiritualem, aut temporalem, quam quis sperat ex communicatione cum excommunicato, alias non tolerato, docet Hurtado n. 20. quando ea æquè commodè haberi nequit à non excommunicatis; nam excommunicati pœna non debet esse oneri aliis innocentibus. Hinc infert, in dicto casu posse fidelem audire concionem ab excommunicato, consilium, favorem, vel elemosynam, petere debitum, ac legatum ab ipso relictum accipere.

cipere; Epistolam ab ipso scriptam legere, post ejus obitum. Hinc in *e. inter alia* 31. de sent. excommunic. traditur hæc regula: quod, qui prius obligati alicui erant ad familiare obsequium; eidem etiam excommunicato communicare teneantur; excipiuntur tamen Clerici respectu Episcopi, & Monachi subditi respectu Abbatis excommunicati, nisi habeant titulum subjectionis; temporalis servitii; Sic Barbosa ibi, n. 10. & 11. aliud est quoad actus jurisdictionis; nam sine his præstari possunt servitia, consequenter in illis non tenentur; Barbosa n. 9.

2011 *Lex* hic significat legem, seu obligationem conjugalem; propter quam ab obligatione non communicandi cum excommunicato vitando excipitur uxor. Hæc enim non solum quoad usum conjugalem, & obsequia solita, sed etiam quoad omnia alia communicare potest cum marito excommunicato vitando, ut constat ex *e. inter alia*, 31. de sent. excom. & tenet Hurtado cit. D. 9. de excom. diff. 4. Excommunicatio enim, ut dixit Innocentius III. in cit. *e. inter alia* non privat excommunicatum suo jure; ergo illi reddendum est, quod ei debetur; & quamvis in *e. quoniam multos*, 11. q. 3. solum sermo sit de uxoris, quibus permittitur communicatio cum excommunicato marito (cum frequentius sit excommunicari viros, quam mulieres) extenditur tamen etiam ad maritum respectu uxoris excommunicatæ propter allatam rationem. Hæc tamen omnia intelligi vult Castropalaus, si quis conjugum excommunicatus ob aliam causam, quam matrimonialem; Sic etiam Bauny de cens. D. 6. q. 4. & Barbosa in cit. c. n. 5. tunc enim excommunicatio (cum pender lis, & divorcium de valore matrimonii) petit eorum cohabitationem impedire. Deinde etiam, si unus scienter nupsit excommunicato vitando; sed hoc negat Sanch. de matr. l. 9. D. 14. n. 11.

2012 *Humile* significat obsequia à servis Domino; à liberis Patri exhiberi posse sine poena, aut culpa; Bauny cit. *f. Lex*, & habetur *e. si verè*, 34. h. t. Notat autem Hurtado cit. n. 24. per *servos* hic non intelligi vasallos; hi enim nec sunt filii, nec servientes, nec aliter de familia Domini temporalis. Et ob eandem rationem vult etiam clericos non excipi à prohibitione communicandi cum excommunicato suo

Tom. V.

Episcopo, nec econtra. Solum ergo ly *humile* comprehendit servientes ex obligatione prius, quam incurreretur censura, contracta. *Res ignorata* significat ignorantiam tam juris, quam facti, quæ sicut operantem eximit à peccato, sic etiam eximit à poena. *Necessè* verò significat necessitatem tam spiritualement, quam temporalem excommunicati, vel communicantis, quæ si postulet communicationem excommunicati cum non excommunicato, vel econtra facit immunem à culpa, & poena; Sic Bauny de censur. D. 6. q. 4. ex *e. inter alia*, 31. de sent. excom. Quod enim non est in lege licitum, necessitas licitum facit, inquit 4. regula juris.

ARTICULUS. XV.

De remoto effectu excommunicationis majoris.

2013 **T**Res effectus habet excommunicatio major, qui remote vocantur, ut ait Hurtado hic D. 11. n. 1. quia non incurruntur immediatè ob excommunicationem, sed ob transgressionem excommunicationis vel prohibitionis. Primus est, quod is, qui convenitur super crimine sive civiliter, sive criminaliter, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur, atque in ea excommunicatione per annum perseverat, censetur convictus de eo crimine, ut deducitur ex *e. rursus*, ibi: *si verò intra annum causam suam purgare contempserint, nulla eorum vox postea audiat. & c. quicumque*, 11. q. 3. ubi Gelasius Pontifex, *Quicumque*, ait, *intra anni spatium civiliter, sive publice causam suam coram suis excommunicatoribus non peregerint, ipsi sibi aditum audientia clausisse videantur.* Quod si obstinato animo sine communionem defuncti fuerint, nos eorum causam, juxta B. Leonis Prædecessoris nostri sententiam, divino judicio reservantes, *quibus vivis non communicavimus, nec mortuis communicare debemus.*

2014 Secundus est, quod is, qui excommunicatione (idem dic de suspensione & interdicto) innodatus, obdurato animo in ea per annum perseverat, fiat suspectus de hæresi, & ut talis possit puniri; intellige secundum praxim, quod inducat purgationem, in qua, si deficiat, puniri poterit ut hæreticus. Tertius effectus est irregularitas, quæ incurritur à Clerico excommunicato, suspensio, vel interdicto, exercente soleniter

LII

niter

niter officium Ordinis sacri, quem habet, ut constat ex c. 1. de sent. & re iudicata, ibi: *Si suspensione durante damnabiliter ingesserit se divinis, irregularitatis laqueo se involvet;* id, quod etiam habetur in c. 1. h. t. in 6. ibi: *Si contingeret, eos sic suspensos divina officia exequi sicut prius, irregularitatem non effugient juxta Canonicas Sanctiones;* item c. 15, cui, 20. eod. in 6. Sic Hurtado loco cit. quibus addit Bauny de censur. tract. 1. q. 10. etiam de illo, qui tale quid coram se exerceri scienter imperat. Hæc tamen intellige de re ipsa censurato; non eo, qui solum talis putetur.

2015 Nota autem, hanc irregularitatem esse reservatam Papæ, licet excommunicatio esset ab inferiore Prelato per cit. c. 1. de sent. excommunico. in 6. ibi: *Super qua non nisi per Summum Pontificem poterit dispensari.* Procedit autem hæc poena excommunicati, si divinis se ingerat, si ligatus sit excommunicatione majori. Nam de hac simpliciter accepta textus loquitur; qui enim in excommunicatione minori celebrat, ob hoc non fit irregularis. Sic Bauny loc. cit. t. 1. q. 10. & probabilius intelligitur de exercitio officii, quod ab Ordinibus pendet; & solum infligit poenam propter talem actum *presumptuose*, ac *temerè* exercitum.

ARTICULUS XVI.

De Excommunicatione minori.

2016 **E**Xcommunicatio minor est censura Ecclesiastica, quæ propter communicationem cum excommunicato contracta privat usu passivo Sacramentorum, ac participatione beneficiorum Ecclesiasticorum; sic Bauny de cens. t. 5. D. 6. q. 1. patet ex c. *Si celebrat*, de Cleric. excommunic. ministr. Incurritur etiam ab Episcopo communicante otiosè cum excommunicato vitando, esto denunciatus sit ab ipso; Barbosa in c. *cum desideres*, hic n. 4. Inter ejus effectus primus est, amittere jus passivum recipiendi Sacramenta; secundus, excludere ab electione passiva ad beneficium, quatenus, si electio talis excommunicati fiat, irritanda est, ut patet ex c. *Sic celebret*, de excommunic. ministrante; ubi Gregorius IX. sic loquitur: *Si celebret à minori excommunicatione ligatus, licet graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione jurisdictionis sibi competunt, ex-*

ercere. Si tamen scienter talis electus fuerit, ejus electio est irritanda. pro eo quod ad suspensionem eorum eligitur, à quorum perceptione, a sanctis Patribus est privatus. Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta, sed ab eo collata virtutis non caret effectum, cum non videatur à collatione, sed participatione Sacramentorum (quæ in sola consistit perceptione) remotus. Dummodo non in contemptum Ecclesiasticae disciplinae, videlicet contra prohibitionem Superioris, communioni excommunicatorum pertinaciter se ingererit: in quo casu est anathemate feriendus.

Not. tamen 1. quod excommunicatio minor directè privet solum jure passivo recipiendi Sacramenta; & tantum indirectè jure passivo recipiendi beneficia; ideo enim privat illo, quia privat receptione Sacramentorum, ad quam beneficium saltem remote ordinatur, quia ordinatur ad celebrationem, ac proinde ad suspensionem ordinum, & Eucharistiæ; Sic Hurtad. D. 14. diff. 1.

Not. 2. mutuam communicationem fidelium, & excommunicati (ob quam solum nunc contrahitur excommunicatio minor, ut notat Hurtado cit. D. 16. n. 1.) prohibitam esse, ut vult Hurtad. D. 11. diff. 2. n. 5. intuitu ac virtute religionis; ac proinde esse peccatum oppositum religioni, quod Hurt. vocat peccatum irreligiositatis; facta enim prohibitio est in odium excommunicati, tanquam indigni communicatione fidelium, qui sunt membra Ecclesiæ.

Not. 3. Suspensionem Sacramentorum in excommunicatione minori illicitam esse, cum violat prohibitionem Ecclesiæ; & quidem, ut vult Hurtado D. 16. Diff. 1. n. 2. mortaliter, ut habetur ex textu in c. *si celebrat*, de quo supr. ubi dicitur, quod, si in excommunicatione minori celebret, *peccet graviter*; non autem, quia ministrat, ut patebit; ergo quia recipit. Dubitatur autem, an licet Sacramenta illicitè, tamen valide recipiat? affirmativam teneri à Navarro, & Covar. Vasquez autem, & alii, quos citat, & sequitur Hurtado cit. n. 3. ait, esse inhabilem ad recipiendum Sacramentum poenitentiae, esto naturaliter oblitus esset suæ excommunicationis; quod Ecclesia cum removeat à Sacramentorum susceptione, quantum potest; Sed P. Anton. Efcobar. Theol. mor. l. 10.

50. sect. 2. d. 51. probabiliter censet, quod etiam poenitentiam valide recipiat, si nullam in eius receptione culpam commisit; Ecclesia enim licet prohibeat, non tamen irritat.

2020 Not. 4. in quaestione, an talis illicitè ministrat Sacramenta? affirmativam teneri à Soto, Layman, Suarez, aliisque apud Bauny t. 5. D. 6. q. 1. qui docent cum peccare venialiter; sed probabile cenfeo, nec venialiter peccare. Non enim agit contra ullam legem; nec etiam ex eo, quod recipere sit prohibitus, irreverentiam facit dando. Sic Navarr. apud Bauny, §. quodsi, Fillucius tr. 13. n. 22. Suarez D. 24. S. 2. n. 12. aliique apud Escob. cit. n. 281.

2021 Unde cum in c. Si celebrat, dicitur de excommunicato excommunicatione minori: peccat autem confitendo Ecclesiastica Sacramenta, intelligendum de collatione eorum, quæ conjuncta est, cum susceptione, ut colligitur ex contextu, ubi dicitur, quod non videatur remotus à collatione, sed participatione Sacramentorum, quæ in sola consistit perceptione. Hinc excommunicatus excommunicatione minori potest aliquem ab excommunicatione licitè absolvere. c. duobus, 56. de sent. excom. ibi: duobus collata potestas, ut à minori excommunicatione, si in ipsam inciderint, invicem se absolvant, utroque ligato vinculo excommunicationis hujusmodi, non expirat.

2022 Not. 5. excommunicatum excommunicatione minori, ex hoc, quod illicitè in illa celebret, non fieri irregularem. Nam ut in tali casu illa irregularitas contrahatur requiritur peccatum commissum ob activum exercitium Ordinis: sed ex eo, quod celebret activè, non committit ullum peccatum; peccat enim solum ex eo, quod sacram Eucharistiam recipiat; ergo. Sic Hurtado cit. n. 5. & habetur c. Si celebret, cit. in n. 2016.

2023 Not. 6. Electionem passivam taliter excommunicati, prababilius valere; & solum irritandam esse; cum scienter facta est; ut dicitur. Si celebret, in n. 2016. Unde quando Innocentius III. in c. postulas, eod. electionem excommunicati vocat irritam, loquitur de excommunicato majore; nam hæc semper intelligitur, ubi simpliciter sermo est de excommunicatione juxta n. 1855. Neque dicas: ergo si talis electio fiat cum ignorantia, quod eligendus irreti-

Tom. V.

tus sit excommunicatione minori, non erit irritanda; sic enim non est facta scienter. Re. enim cum P. Bauny, §. ad partem alteram, negando illatum; quia ignorantia non facit eum habilem, qui ratione excommunicationis inhabilis est ad persistendum in electione facta; unde talis electio non deficit à firmitate ratione eligentium illum, sed ratione eligendi.

Not. 7. hanc excommunicationem 2024 vocari *minorem*, non quod parvâ re prive; sed primò, quia infligitur ob minus peccatum, quam excommunicatio major; 2. quod habeat minores & pauciores effectus, quam major; 3. quod opinione hominum minus sit, tantùm à Sacramentorum participatione removeri, quam ab omni Fidelium communione.

Not. 8. causam materialem hujus cen- 2025 suræ esse conversationem, seu communionem cum excommunicato vitando, sive mortalis sit, sive venialis. Causam efficientem esse secundum jus, & hominem. Jus, quod ipso facto infligit hanc censuram ei, qui illicitè communicat cum excommunicato; hominem, cum casu imponit in poenam culpæ. Sed hoc postremum nunc in casu non est. Contrahitur autem in omni casu illicitæ communicationis cum excommunicato vitando, de quo in præmissis actum est. Illud not. per communicationem cum excommunicato vitando semper quidem incurri tantùm minorem excommunicationem; esse tamen casus, in quibus si Clericus scienter, & sponte in divinis communicat cum excommunicato à Papa, incurratur excommunicatio major, ut jam diximus ex c. Significavit, 18. h. t.

ARTICULUS XVII.

De absolutione ab excommunicatione.

Quæ pertinent ad absolutionem à cen- 2026 suris in genere, diximus à n. 1819. ubi etiam de divisionibus variis hujus absolutionis, aliisque ad eam pertinentibus. In præsens agendum de eo, qui per absolutionem tollere possit excommunicationem. Cum autem jam dixerimus à n. 1820. an excommunicatio possit auferri absque absolutione? 2. à n. 1820. an tollatur morte censurati, vel censurantis? 3. à n. 1823. an solâ emendatione Rei? 4. ex n. 1823. an lata ad tempus, eo ipso sine ulla absolutione cesset appulsu termini?

LII 2

§. ex

5. ex n. 1833. an absolutio ab excommunicatione fieri possit sub conditione? 6. ex n. 1841. utrum ut absolutus ab excommunicatione ad reincidentiam, in eam reincidat, sit necessaria nova culpa? 7. ex n. 1844. quæ forma sit necessaria ad absolutionem ab excommunicatione? cum inquam, hæc jam præmissa, procedimus ad reliqua. Unde

2027 Quæres 1. An possit quis absolvi ab excommunicatione incurta ob injuriam alteri factam non satisfactâ parte? R. non posse licite, si possit satisfacere, & hoc ex c. 2. de sent. excom. in 6. ibi: *nisi prius sufficiens præstetur emenda, vel competens cautio de parendo juri, si offensa dubia proponatur.* Secus est, si non possit satisfacere, modo similiter præstet cautionem, se facturum, cum poterit. Si autem alicuius iurisdictionis absolutio ab excommunicatione detur cum clausula, *satisfacta parte?* poteritne tunc licite absolvi poenitentem, qui non potest satisfacere parti, vel non nisi cum magno detrimento, esto præstet dictam cautionem? R. affirmativè; ea enim clausula tantum fit, ut satisfaciatur, si possit; sic Vasquez, Henriquez, & alii cum Hurtado diff. 5.

2028 Circa hanc quæstionem not. 1. ex Hurtado loc. cit. ab Ordinario, vel etiam eo, cui absque privilegio generaliter delegata est potestas absolutionis à censuris simpliciter, nullâ additâ limitatione, validè absolvi eum, qui esto commodè possit, parti læsa non satisfacit, quamvis in commisso addatur: *satisfacta prius parte*, si subdatur, & aliter non absolvet, his enim postremis verbis notatur absolutionem aliter factam non irritari, sed tantum prohiberi; sic ille, licet non immeritò videri possit, dictam satisfactionem requiri tantquam formam, saltem, ubi alicui potestas absolvendi delegata est ex privilegio, vel commissione particulari, cum clausula: *satisfacta parte* absque aliis verbis, quibus denotatur nullitas, aut valor absolutionis, prout affirmant Vasquez & Suarez, apud Hurtad. diff. 5. n. 22. licet Avila & Sancius etiam in hoc casu censeant, per eam clausulam non limitari potestatem, sed tantum admoneri, ut servet formam juris communis. Quando autem Papa absolutionem excommunicati delegat, mandat recipi cautionem de parendo deinceps Ecclesiæ, c. *ad hoc*, 12. h. t. ibi: Romana

Ecclesiæ absolutionem sententiæ delegatorum Judicum nequaquam consuevit aliter delegare: nisi in literis commissionis continetur, expressè de sufficienti cautione præstanda ab his, qui absolvi debent, quòd iudicio Ecclesiæ debeant obedire.

Quæres 2. quomodo absolvetur pluribus censuris ligatus? R. breviter, si absolvens habeat expressum animum seu intentionem absolvendi ab omnibus à quibus validè potest; & utitur verbis v.g. *absolve te ab excommunicatione*; poenitentem ab omnibus absolutum esse: Si verò non habeat illum expressum animum, censeri eum absolvi ab illis, quas poenitens expressit; Hurtado diff. 6. Ceterum excommunicatus à pluribus Judicibus ob diversas causas, cum ab uno absolvetur, tacitis aliis causis, ab his non liberatur, c. *officiis*, 42. h. t. nisi is possit ab omnibus, & animum habeat liberandi ab omnibus Reum dispositum. His positis:

S. I.

Quis ritè absolvat ab excommunicatione majori?

PRIMA quæstio est, an id possit Clericus non Sacerdos; pro resolutione supponendum, omnem Sacerdotem habentem iurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori, seu judiciali, sive ordinariam, sive delegatam, posse absolvi ab excommunicatione majori, non reservata; sic Hurtad. D. 5. diff. 1. hanc autem censetur habere 1. qui habent similem potestatem ferendi excommunicationem maiorem, de quibus egimus à n. 1627. deinde illi, quibus id competit ex privilegio, vel alio jure speciali, quibus positus colliges, quòd, quamvis ordinaria potestas absolvendi semper juncta sit cum potestate ligandi, cum hac tamen illam non semper conjunctam esse, ut liquet ex c. *Tua nos*, 19. de sent. excom. ubi absolutio excommunicationis publicata, quam incurrit injicientes manum in Clericum, vel incediarii, reservatur soli Papa. His prænotatis

Quæstio est, an Clericus non Sacerdos, qui habet iurisdictionem Ecclesiasticam in foro judiciali, ac potest non tantum in eodem foro excommunicare, sed etiam ab excommunicatione absolvi, possit etiam absolvi pro foro conscientia, & quoad DEum? an talis Clericus non Sacerdos, nullam habens iurisdictionem in foro

foro exteriori possit existentem in articulo mortis absolvere ab excommunicatione majori? Ad 1. negativam tenet Sylvester V. *Absolutio* 1. §. 3. casu 5. & non pauci Canonistæ.

Nam in c. *Canonica*, 50. de sent. excom. exigi videtur, ut absolvens sit *Prefbyter*, ibi: Nos ergo ad vos statutum hujusmodi duximus extendendum auctoritate præ: statuentes, ut in tali casu (nisi majoris sit providentia requirenda) *per Priorem vestrum, qui (sicut audivimus) Prefbyter esse debet, fratribus vestris absolutio- nis beneficium impendatur*: affirmativam verò probabilius docent D. Antoninus, Covar. Avila, alique cum Hurtado, diff. 1. n. 2. quia quibus conceditur potestas verè ligandi (Math. 18.) etiam conceditur potestas verè solvendi. In dicto autem c. *Canonica*, sermo est de absolutione à culpa reservata Papæ, propter quam incurta est excommunicatio; ibi enim sermo est de casu, quo Monachi & Canonici Regulares quocumque modo se percusserint. Hoc verum esse volunt solum quoad *forum judiciale*; nam quoad poenitentiale, debere esse Sacerdotem, docet Barbosa in cit. c. n. 4. quod tamen procedit solum, ubi absolutio fieri debet *Sacramentaliter*. Ad 2. affirmativam tenent Sylvester, & Angelus apud Hurtad. cit. n. 3. §. *Circa*. Nam Ecclesia potest illi hanc facultatem concedere; & ex benignitate præsumitur pro tali articulo concedere, cum sit pia Mater. Negativam tamen rectius tenet communior cum Suarez D. 7. S. 7. quia talis absolutio non est necessaria ad salutem; consequenter pro tali casu immeritò præsumitur.

§. 2.

Quis possit absolvere excommunicationem latam à jure?

2032 **R**esp. Si non sit reservata, esto lata sit à jure Pontificio, vel Synodali, etiam per Papam confirmato, posse Episcopum. Nam in c. *nuper*, 29. de sent. excom. dicitur, quòd, *quando Canonis Conditor absolutionem sibi non reservat, eoisso videatur aliis concedere facultatem relaxandi*; quòd, tamen ibidem dicitur solum de excommunicatione minori (ut notat Hurtado diff. 2.) tamen etiam intelligitur de majori, ob rationem eandem ibi adductam. Intelligitur autem hic nomine *Episcopi*, omnis habens jurisdictionem quasi Episcopalem, ut

alibi jam sæpe diximus. Sed quares, an ab eadem excommunicatione non reservata possit absolvere proprius Parochus, vel etiam Confessarius alius, licet non Parochus? Negativam tenet Paludanus; quia hi carent jurisdictione fori exterioris; affirmant probabilius Navarrus, Vasquez, & alii. Nam ad hoc sufficit concessio potestatis exterioris, ex voluntate excommunicantis; hæc autem habetur, ubi non reservat talem absolutionem; & fieri potest etiam extra confessionem ab omnibus prædictis; ita Hurtad. diff. 2. n. 7.

2033 Respondetur 2. si excommunicatio reservata sit, absolutionem, extra mortis articulum, fieri posse tantum ab eo, qui reservavit, vel ejus Superiore; sic enim coipso, quod reservetur, alii non conceditur facultas. In articulo mortis autem conceditur facultas cuilibet Sacerdoti dandi talem absolutionem, quacumque censurâ innodato, ex Tridentino sess. 14. c. 7. pro quo tamen nota, absolutionem tunc dandam sub conditione, seu potius onere comparendi coram legitimo Superiore, si absolutus poterit, eoque jurato; quamvis hoc juramentum à pueris exigi non debeat. Sic Hurtad. n. 9. Si autem is, qui habet censuram Papæ reservatam, ipsum adire nequeat, sub prædicto illum onere absolvere potest Episcopus etiam extra articulum mortis; quod intelligitur de quibuscumque excommunicationibus reservatis, nec opus est mittere ad Pontificem; nec etiam adire delegatum Papæ, modo verificetur strictè, *quòd non possit adire Papam*; Sic Hurt. cit. n. 10. Idem posse Parochum, si personæ ipsius subditæ non possint Episcopum adire, & instet necessitas communicandi, vel celebrandi, amittique nequeat sine scandalo, vel nota infamiae, tenet Castropalaus apud Mathæum de Moya in quæstionibus select. Theol. mor. t. 3. D. s. q. 1. n. 5. intelligens id de casibus non tantum Papæ, sed etiam Episcopo reservatis.

Præter hæc not. in Trid. sess. 24. c. 6. 2034 de reformat. ampliata Episcopis esse potestatem in hac materia. Textus sic habet: *Liceat Episcopus in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus (excepta eà, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum) dispensare, & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostoli-*
care.

ca reservatis, delinquentes, quoscunque sibi subditos, in diœcesi sua, per se ipsos, aut Vicarium, ad id specialiter deputandum, in foro conscientie gratis absolvere, impositâ penitentia salutari. Idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientie, eis tantum, non eorum Vicariis, sit permissum.

2035 Si petas, an Episcopus uti possit dictâ concessione Tridentini quoad casus Bullæ cœnæ, etiam hæresis, & excommunicationes eis annexas? Affirmativam docent Henriquez, Ledesma, Lorca, Rodriguez & alii apud Hurtadum n. 12. negativam ibidem Toletus, Azor, Molina, Suarez; utramque opinionem probabilem censet Hurtado.

2036 Dices: hæc propositio (*sententia aſſerens Bullam cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, Anno 1629. 18. Julii in Consistorio Sacra Congreg. Eminentiss. Cardin. visæ est, & tolerata*) est inter propositiones ab Alexandro VII. damnata tertia; ergo non amplius uti possunt Episcopi dictâ Tridentini facultate. Responderi fortasse posset ab Authoribus negantibus, ex damnatione allata propositionis nihil concludi aliud, quàm quòd falsum sit, dictum, seu assertum ejus propositionis, nimirum eam sententiam in Consistorio S. Congreg. Cardin. esse visam, & toleratam, consequenter verum esse oppositum, nempe *vel non visam, vel non toleratam*. Deinde iidem respondere possent, ut verificetur, falsum esse assertum, quod Bulla Cœnæ solum prohibeat absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & id non derogat facultati Tridentini, in qua de occultis sermo est, satis est, si dicatur, per Bullam Cœnæ illis prohiberi etiam absolutionem ab hæresi, licet occultâ; & in hoc derogatum esse dictæ constitutioni Tridentini; prout tenent Toletus, Garcia, Sanchez, Suarez & complures alii apud Barbos. in cit. Sess. 24. c. 6. n. 52. afferentem non paucos esse Doctores, qui dicunt sic declarasse Gregorium XIII. fuisseque in Supremo Generalis Inquisitionis Prætorio pronuntiatum, & non semel decisum. V. infra à n. 2494.

2037 Questio ulterius est 1. an Regulares ex privilegio habeant facultatem absolvendi ab excommunicatione majori? R. variis Religionibus concessam esse facultatem

absolvendi ab omnibus excommunicationibus Papæ reservatis. Not. tamen in tali facultate generaliter concessa, non comprehenditur casus Bullæ Cœnæ; isti enim sunt specialissimè reservati, ac proinde sub generali concessione non continentur, ubi non exprimuntur.

Questio est 2. an quoties conceditur facultas à casibus Pontifici reservatis, etiam censetur concedi à casibus reservatis Episcopo? affirmat ex communi Doctorum Hurtado de censur. D. 15. diffic. 3. n. 14. hæc enim est minor, & continetur sub facultate Pontificia; id tunc esse manifestum, ait, cum conceditur facultas absolvendi ab omnibus casibus reservatis, addendo: *ad hoc Summo Pontifici*, quod aliquibus etiam videtur, si dicatur: *ab omnibus casibus, etiam Papæ reservatis*. Nam ly etiam denotat præter reservatos Papæ, alios.

Dices: hæc propositio. *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopo reservatis, non obtentâ ad id Episcoporum facultate*, est inter propositiones ab Alexandro VII. prohibita duodecima. Deinde in bulla Clement. X. quæ incipit: *Superna Magni Patris*: editâ 2. Aug. 1670. & apud Franciscum de Verde, in anacaphaleosi sent. prohibita. habetur hæc propositio: *habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolica reservatis, non ideo à casibus Episcopo reservatis posse absolvere*; ergo. R. omnino tenendam esse prohibitionem Alexandri, dicendumque Regulares dictam potestatem non habere, nisi obtentâ ad id Episcoporum, vel Papæ facultate; non enim rectè arguitur ex hoc antecedente: *Mendicantes habent facultatem absolvendi ab omnibus Papæ reservatis*; ergo etiam absolvendi Episcopo; qualiter non bene argueret, qui sic diceret: *Monachus est privilegio Papa dispensatus ad beneficium curatum; ergo etiam ad simplex; Episcopus est dispensatus ad dignitatem majorem; ergo etiam ad aequalem, vel minorem*. Et ideo etiam præcitati Doctores locuti sunt, non ex illo antecedenti nudo, sed aliis adhuc terminis affecto, ut liquet ex ipsorum fundamentis bene animadverso.

Questio est 3. an quando in privilegio, pro absolutione à casibus, & censuris reservatis, non fit ulla restrictio, ut valeat tantum pro foro conscientie, absolutio facta vi talis privilegii, vel etiam jubilæi, valeat etiam pro foro exteriori? R. negativam tene.

teneri à Convarruvia; affirmativam à Suarez D. 7. sect. 5. n. 10. quia tunc non est, unde limitetur; & posse absolutionem ab excommunicatione, ac aliis censuris fieri, etiam extra Sacramentum poenitentiae, docet Hurtad. cit. diffic. 5. & nos jam alibi diximus.

2041 Quæstio est 4. quæ intelligatur, quando in aliqua dioecesi reservatur *excommunicatio major*, an lata tantum, an etiam ferenda? sive sit à jure, sive ab homine? R. 1. non intelligi ferendam, sed latam; quia cum simus in materia odiosa, ly *excommunicatio major*, strictè accipiendum est, sed excommunicatio ferenda non est talis absolute, sed erit, 2. non intelligi casus Papales habentes annexam excommunicationem, sed tantum eos, quos dioecesanus reservat ob peculiare bonum suæ Ecclesiæ, præsertim cum casus Papales sint extra jurisdictionem inferiorum; id, quod confirmatur ex declaratione Clementis VIII. apud Quarantam V. *Casus reservati*, fol. 167. ita Quintanad. tr. 3. singul. 1. n. 6.

§. 3.

Quis possit absolvere excommunicationem latam ab homine?

2042 **D**icitur ab homine excommunicatus, qui talis est per excommunicationem, ab homine specialiter latam, vel medio præcepto, vel mediâ sententiâ speciali. Ab hac ergo excommunicatione primum potest absolvere is, qui eam tulit; 2. ejus Superior, 3. is, cui vel hic, vel ille hanc potestatem delegavit; 4. ejus Successor, 5. Capitulum Sede vacante; non autem alius, esto excommunicatio reservata non sit. Nam absolutio à dicta excommunicatione nullo jure conceditur; ut tribunal Judicis sit ordinariè illæsum, & non turbatum; Sic Hurt. de Censuris, D. 15. d. 6. n. 19. & Bauny mox citandus. Sed hæc intellige extra articulum mortis. Nam in eo quilibet Sacerdos à quocunque casu, & censura potest absolvere, per Trid. Sess. 14. c. 7.

2043 Quæres 1. An in privilegio concessio ad absolvendum ab omni excommunicatione tam à jure, quam ab homine, intelligatur etiam facultas absolvendi ab excommunicatione per hominem specialiter lata? R. negativam teneri à Valquez, & Hurtado cit. contra Henriquez, Avilam & alios; quia est contra jurisdictionem Judicium,

quam eâ generali concessione turbandam concedi non est credibile, intellige lite nondum finitâ. Cæterum etsi P. Bauny cit. q. 27. Similiter teneat negativam; probabilem tamen reputat oppositam; non enim potestas solvendi à vinculis animæ, sine restrictione data, limitari debet, præsertim si derur alicui toti Ordini, vel per Jubilæum, quod tamen intelligi vult tantum pro foro conscientiæ, ut notat ibid. §. *tertia assertio*; idem §. *priori* extendens etiam ad casus Bullæ, si cui datur generalis facultas absolvendi à censuris reservatis Papæ.

Quæres 2. an saltem in eo privilegio veniat facultas absolvendi ab excommunicatione non reservatâ, generaliter ab homine lata? R. affirmativè; hinc iidem possunt absolvere ab hac censura, quos poste diximus à censura lata à jure non reservata. Quæ enim censura vagè fertur, ac nemine designato, in hac parte comparatur censuræ juris, & docet Layman l. 1. tr. 5. c. 7. cum Stephano Bauny de Censuris t. 2. D. 3. q. 20.

Not. præterea quosdam esse casus, in quibus excommunicanti est interdicta absolutio ab excommunicatione à se lata 1. cum ipse factus est excommunicatus vitandus 2. cum eam intentavit autoritate Papæ sine ulla causâ notitia, 3. cum eam tulit consulto Superiore, & sententiam ejus confirmante, 4. cum lata est in incendiarium; hæc enim est reservata Papæ, ut dictum est supr. 5. si eum excommunicavit, ut delegatus Papæ, & ille in tali censura per annum, vel aliquanto amplius perseveravit. Nam anno cessante auctoritas sic excommunicantis ex commissione cessat, hæc Bauny loc. cit.

§. 4.

Quis possit absolvere ab excommunicatione minori?

Resp. quod excommunicatus excommunicatione minori absolvi possit à proprio Episcopo, vel Parocho; ex c. *nuper*, 29. de sent. excom. ubi dicitur, quod, quando Canonis Conditor absolutionem sibi non reservat, eo ipso videatur concedere aliis facultatem relaxandi; sed excommunicatio minor reservata non est. Hinc etiam docet Hurtado D. 15. diffic. 2. n. 6. quod etiam ab ea absolvere possit confessarius Ordinarius, non Parochus; quia eo ipso, quod excommunicatio non reser.

reservetur, ejus absolutio videtur committi ei, qui aliàs potest à peccato, cui annexa est, ut non impediatur absolvere à peccato, à quo aliàs potest.

2047 Sacerdoti autem simplici non approbato, & solum absolvere valenti à venialibus, hanc potestatem negant Valquez, Avila, & Bauny t. 2. D. 3. q. 43. quia absolutio à poena requirit jurisdictionem contentiosam, quâ talis caret. Alii tenent affirmativam, ut Felinus, Armilla, & Toletus; quando sic excommunicatus non habet peccatum mortale; quia sic talis excommunicatus potest absolvi per talem Sacerdotem à veniali, à quo, ut non impediatur, cum excommunicatio minor reservata non sit, eoispo etiam poterit eum ab hac censura absolvere, ut possit eum absolvere, à quo aliàs potest.

2048 Hurtado D. 16. diffic. 2. ait, talem Sacerdotem posse illi dare absolutionem ab excommunicatione minori incurâ propter peccatum veniale, esto etiam alia mortalia tunc poenitens habeat, quia potest directè absolvere à peccato, propter quod hæc excommunicatio non reservata incurâ est. Felinus autem, & Armilla ibidem tenent affirmativam, esto hæc excommunicatio incurâ fuisset ob mortale; quia cum excommunicatio minor non exigat ad sui incursionem peccatum mortale, non videtur exigere absolventem, potentem absolvere ab eo peccato mortali.

PARS III.

De Suspensione.

2049 **N**on omnem suspensionem esse censuram, sed interdum esse puram poenam Ecclesiasticam in odium delicti preteriti, tradit Tamburinus l. 10. tr. 2. c. 1. De utraque dicendum aliquid; potissimum tamen, in quantum est censura; cum sit propria hujus loci.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Suspendio?

2050 **S**uspendio, prout est communis puræ poenæ, & veræ censuræ, definitur poena Ecclesiastica, quâ Clericus privatur usu functionum sui beneficii, officii aut Ordinis; Sic Pellizarius tom. 2. Manual. Regular. tr. 7. c. 3. l. 1. q. 1. Unde *censura erit*, cum imponitur in medicinam, nimirum,

ut fidelis relapsus ab inobedientia; pura verò poena, cum imponitur *in punitionem delicti commissi*. Difficultas est, unde cognoscamus, quòd, cum imponitur suspensio, imponatur jam *ut censura*, jam *ut pura poena*? Suarez de suspensione D. 25. sect. 1. n. 3. præscribit hanc regulam: cum imponitur ad certum tempus, vel ex materia, aut sine legis colligitur, imponi solum in punitionem delicti commissi, esse tunc puram poenam; quando verò non habet terminum præfixum, vel colligitur imponi, ut recedatur à contumacia, esse censuram; ita etiam habet D. 26. Sect. 1. n. 15.

Hurtado, de suspens. diffic. 3. & 11. docet, si suspensio feratur, vel addatur *in perpetuum*, vel *sine spe relaxationis*; vel ad tempus limitatum v. g. *ad biennium*; aut *donec Reus reipsa satisfaciatur*, vel, *quamdiu iudex judicaverit &c. independenter ab ipsa poenitentia delinquentis*, semper esse puram poenam, esto feratur ob contumaciam; si verò feratur absque assignatione ulla temporis v. g. sic: *nisi hoc fecerit, suspensus sit*, vel, *si hoc fecerit, suspensus sit* (ubi scilicet attenditur ad poenitentiam delinquentis) fore censuram. Limitari tamen vult hæc doctrinam Tamburinus citandus infra n. 2055. ut suspensio sine termino temporis lata, tunc sit censura; cum aliunde ex sine, verbis, vel aliis circumstantiis non intelligitur, eo etiam casu, *tantum in delicti punitionem ferri*. Hinc si dicatur: *si suspensus, quia tale delictum commisit*, esto non exprimat certus terminus temporis, quo duret, videtur esse mera poena, ut colligitur ex ipsis verbis solum delicti commissi punitionem significantibus. Sic Tamb. cit. n. 4. hinc facillè colliges definitionem suspensionis, quæ est censura, & quæ est mera poena.

Ad quæstionem, quotuplex sit suspensio? R. suspensionem strictè sumptam alteram esse à jure, alteram ab homine, ut diximus de excommunicatione n. 1857. ubi etiam vide reliquas ejus divisiones ipsi communes cum omni censura. Propria ejus divisio est in *totalem* (quâ scilicet quis privatur, seu suspenditur ab officio, & beneficio) & *partialem*, quâ quis suspenditur solum ab officio, vel solum à beneficio: suspensio autem ab officio subdividitur in alias pro varietate officiorum Ecclesiasticorum.

Si petas 1. an, quando in genere dicitur: